

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIO IR VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO VERTINIMO

2011 m. rugsėjo 26 d. Nr. FA-P-60-1-62
Vilnius

Vykdydami Lietuvos Respublikos Konstitucijos 134 straipsnio, Valstybės kontrolės įstatymo¹ ir Biudžeto sandaros įstatymo² nuostatas, atlikome 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio³ (toliau – Ataskaitų rinkinys) auditą ir valstybinius auditus pagal Valstybinio audito programą.

Už Ataskaitų rinkinio parengimą atsakinga Finansų ministerija, o už valstybės biudžeto asignavimų naudojimo teisėtumą, asignavimų naudojimą galimu ekonomiškiausiu ir efektyviausiu būdu, programose nustatytų tikslų pasiekimą ir ataskaitų rinkinių sudarymą atsakingi asignavimų valdytojai. Valstybės biudžeto vykdymą organizuoja Vyriausybė, valstybės biudžeto kasos operacijų vykdymą – Finansų ministerija per Lietuvos Respublikos kredito įstaigas. Vyriausybės pareiga – pasibaigus biudžetiniams metams iki kovo 31 d. pateikti Seimui valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį. Vyriausybė Ataskaitų rinkinį Seimui pateikė 2011 m. kovo 24 d., o Valstybės kontrolė šį rinkinį iš Seimo gavo 2011 m. kovo 25 d.

¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas, 1995-05-30 Nr. I-907 (2001-12-13 įstatymo Nr. IX-650 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 9 str. 3 d.

² Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija), 37 str.

³ Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinys.

Ataskaitų rinkinio vertinimo auditą suplanavome ir atlikome pagal Valstybinio audito reikalavimus⁴, kad surinktume įrodymus, pagrindžiančius Išvadoje pateiktus vertinimus ir suteikiančius pagrindą nuomonei pareikšti. Audito metu vertinome, ar Ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais parengtas pagal teisės aktų reikalavimus, ar jame nėra reikšmingų iškraipymų, lyginant Ataskaitų rinkinio duomenis su valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktais biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniais ir kitais Finansų ministerijos duomenimis, iš kurių jis buvo sudarytas.

Siekdami įvertinti valstybės biudžeto vykdymą suplanavome ir atlikome valstybės institucijų / įstaigų, panaudojusių 82,3 proc. valstybės biudžeto asignavimų, finansinius (teisėtumo) auditus. Kiekvieno audito metu pareiškėme dvi nuomones: dėl biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir kitų ataskaitų duomenų teisingumo ir valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo. Finansinių (teisėtumo) auditų metu savivaldybėse vertinome joms skirtų valstybės biudžeto lėšų panaudojimą. Tikime, kad atlikti auditai suteikia pakankamą pagrindą mūsų nuomonei pareikšti.

Audituoto Ataskaitų rinkinio duomenys:

- valstybės biudžeto pajamos – 19 879,0 mln. Lt;
- panaudoti valstybės biudžeto asignavimai – 24 488,5 mln. Lt.

1. Audituoti subjektai panaudojo 20 145,3 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų. Auditų metu nustatytų klaidų, dėl kurių nuomonės buvo modifikuotos, suma sudarė 176,2 mln. Lt (Išvados priedo 46 p.).

2. Įskaitytos ne visos pajamos iš palūkanų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, todėl valstybės biudžeto pajamos Ataskaitų rinkinyje nurodytos 4,4 mln. Lt mažesnės. Palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, panaudojimo ir įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklės patvirtintos 2011 metais (Išvados priedo 11 p.).

3. Ataskaitų rinkinyje nurodyti ne visi Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme⁵ nustatyti rodikliai – jame nenurodyti duomenys apie studijų krepšeliui skirtus ir panaudotus valstybės biudžeto asignavimus (Išvados priedo 17 p.).

4. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaitoje (Išlaidų dalyje) planiniai duomenys pateikti kitaip, negu ankstesniaisiais metais, o naujas duomenų pateikimo būdas Aiškinamajame rašte nepaaiškintas (Išvados priedo 11 ir 12 p.).

⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (2004-01-20 įsakymo Nr. V-12 redakcija).

⁵ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais).

5. Nesilaikyta Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių⁶ – Ataskaitų rinkinyje nurodyti ne visi privalomi duomenys:

- nurodyti ne visi valstybės piniginių lėšų likučiai valstybės išdo sąskaitose – nenurodytas 1 462,6 tūkst. Lt Santaupų atkūrimo sąskaitos lėšų likutis (Išvados priedo 15 p.);
- nenurodytos valstybės biudžeto gautų bendrosios dotacijos kompensacijų grąžintos sumos pagal kiekvieną savivaldybę (Išvados priedo 14 p.).

6. Ataskaitų rinkinyje pateikta netiksli informacija:

- aukštosios mokyklos įmokas už teikiamas paslaugas į valstybės biudžetą pervedė kaip įmokas už mokslą, todėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaitoje pajamos iš įmokų už mokslą aukštosiose mokyklose nurodytos kartu su pajamomis už atsitiktines paslaugas (Išvados priedo 11 ir 28 p.);
- Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto vykdymo rezultatų ataskaitoje, kurioje pateikiami reikšmingiausi rodikliai, yra techninių klaidų (Išvados priedo 12 ir 13 p.);
- Nepanaudotos programų asignavimų dalies, kurią sudaro Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšos, ataskaitos suminiai duomenys yra netikslūs, kadangi į ją papildomai įtraukti programos, finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis, duomenys (Išvados priedo 14 ir 15 p.);
- informacija apie valstybės biudžeto pinigų srautus neparodo tikrųjų valstybės biudžeto pinigų įplaukų ir išmokų – pinigų srautų ataskaitose nurodytos ne faktinės valstybės biudžeto pinigų įplaukos ir išmokos, o jas sudengus tarpusavyje, nurodytas gautas rezultatas (Išvados priedo 16 p.);
- aiškinamojo rašto 12 priede ne visa detali informacija apie specialiųjų programų finansavimo šaltinius yra tiksli (Išvados priedo 16 ir 17 p.).

7. Valstybės investicijų ataskaita nerodo visų valstybės investicijų – joje nėra duomenų apie valstybės investicijas, finansuotas Privatizavimo fondo lėšomis (Išvados priedo 15, 38, 39 p.).

8. Ataskaitų rinkinyje nurodytas mažesnis valstybės biudžeto vykdymo rezultatas, kadangi jį apskaičiuojant neįtraukta 536 mln. Lt valstybės biudžeto išlaidų (Išvados priedo 30 ir 31 p.).

9. Asignavimų valdytojų specialiųjų programų pajamoms neteisingai priskirta 28,8 mln. Lt valstybės biudžeto pajamų (Išvados priedo 25 ir 26 p.).

⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“.

10. Nustatėme atvejų, kai lėšos iš valstybės biudžeto specialiosioms programoms finansuoti buvo išduotos nesilaikant galiojusių Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių⁷ – išduotos dengti išlaidoms (392,6 tūkst. Lt) programų, kurios nepatvirtintos Vyriausybės nutarimu; išduota daugiau lėšų (375,9 tūkst. Lt), negu buvo galima skirti programai finansuoti (Išvados priedo 26 ir 27 p.).

11. Dėl to, kad skaičiuojant akcizo pajamų atskaitymus Specialiajai kelių priežiūros ir plėtros programai finansuoti nebuvo įvertintos grąžintos akcizo permokos pagal prekių grupes, šiai programai finansuoti skirta apie 210 tūkst. Lt daugiau valstybės biudžeto lėšų (Išvados priedo 27 ir 28 p.).

12. Neatlikus išlaidų pagrįstumo kontrolės 3 250 tūkst. Lt Privatizavimo fondo lėšų skirta valstybės įmonei Valstybės turto fondui privatizavimo funkcijai atlikti. Valstybės turto fondo pateiktos programų sąmatos ir biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitos sudarytos ne pagal visus funkcinės ir ekonominės išlaidų klasifikacijos kodus ir neparodo tikrosios Privatizavimo fondo lėšų naudojimo paskirties (Išvados priedo 39 ir 40 p.).

13. Negalime patvirtinti, kad už tuos pačius darbus Privatizavimo fondo lėšomis nebuvo apmokėta kelis kartus, nes negalėjome įsitikinti Valstybės turto fondo teikiamos likvidatoriaus paslaugos savikainos ir kainos apskaičiavimo pagrįstumu (Išvados priedo 41 ir 42 p.).

14. Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšos pervestos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, nesilaikant Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų⁸, Prašymų skirti lėšų iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo nagrinėjimo ir pateikimo svarstyti Rezervinio (stabilizavimo) fondo valdybai taisyklių⁹ – paraiškos dėl lėšų skyrimo pensijų sistemos reformai finansuoti apmokėtos neturint lėšų poreikį patvirtinančių dokumentų (Išvados priedo 43 – 45 p.).

15. Pensijų sistemos reformai finansuoti 2010 m. panaudota 25,3 mln. Lt mažiau Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų, negu nurodyta ataskaitose (Išvados priedo 44 – 45 p.).

Mūsų nuomone, išskyrus poveikį, kurį turi ankstesnėse pastraipose išdėstyti dalykai, 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais parengtas pagal teisės aktų reikalavimus, o valstybės biudžetas vykdytas vadovaujantis teisės aktais, reglamentuojančiais valstybės biudžeto lėšų naudojimą.

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr.751 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 28 ir 55 p. (nuo 2011-06-12 įsigaliojo 2011-06-08 nutarimo Nr. 681 redakcija).

⁸ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimai: 2002-05-30 Nr. IX-912 „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“, 2007-06-27 Nr. X-1215 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, 2008-11-14 Nr. X-1834 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Seimo nutarimo „Dėl rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitimo“.

⁹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-11-13 įsakymas Nr. 1K-273 „Dėl Prašymų skirti lėšų iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo nagrinėjimo ir pateikimo svarstyti Rezervinio (stabilizavimo) fondo valdybai taisyklių patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais).

Atkreipiame dėmesį į šiuos pastebėjimus, kurie nedarė įtakos mūsų nuomonei, tačiau, manome, yra svarbūs:

1. Finansų ministerija 2010 metų valstybės biudžeto apyvartos lėšas negalėjo papildyti 2009 metų viršplaninėmis pajamomis, kadangi 2009 m. gruodžio 31 d. biudžeto lėšų likutyje nepanaudotų viršplaninių pajamų nebuvo. Vyriausybė savivaldybėms negautoms pajamoms kompensuoti 224 mln. Lt skyrė ne iš 2009 metų viršplaninių pajamų, o iš 2010 metų valstybės biudžeto lėšų. Valstybės priskirtų funkcijų ir kitų teisės aktuose numatytų priemonių finansavimo savivaldybėse programos 2010 m. asignavimų planas padidintas 224 mln. Lt (Išvados priedo 33 ir 34 p.).

2. Faktiškai savivaldybėms iš valstybės biudžeto skirta daugiau (per 1 570 mln. Lt) specialiųjų tikslinių dotacijų turinį atitinkančių lėšų, negu Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme¹⁰ patvirtintas specialiųjų tikslinių dotacijų dydis (Išvados priedo 34 ir 35 p.).

3. Ataskaitų rinkinyje neatskleista visų mokesčių ir kitų įmokų permoka valstybės biudžetui (nurodyta tik 475,1 mln. Lt pridėtinės vertės mokesčio permoka), kuri metų pabaigoje sudarė 926,5 mln. Lt (Išvados priedo 13 ir 14 p.).

4. 2011 metais pasikeitęs teisinis reglamentavimas panaikino prievolę kartu su Ataskaitų rinkiniu teikti informaciją apie vykdytų programų rezultatus ir vertinimo kriterijų įgyvendinimą (Išvados priedo 17 ir 18 p.).

5. Nereglamentuoti savivaldybėms išduotų trumpalaikių paskolų įskaitymo ir nepervestų bendrosios dotacijos kompensacijų paėmimo į valstybės biudžetą procesai (Išvados priedo 35 ir 36 p.).

6. Teisės aktai nereglamentuoja iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo gautų ir nepanaudotų lėšų, likusių pas jų gavėjus, grąžinimo ar tolesnio jų naudojimo (Išvados priedo 43 – 45 p.).

7. Esamas reglamentavimas sudaro sąlygas sukauptas palūkanas už Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšas nepervesti į šio fondo sąskaitą, o naudoti bendroms Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto reikmėms (Išvados priedo 43 – 45 p.).

Išvados priede pateikiama mūsų išvadą pagrindžianti informacija ir siūlymai.

Valstybės kontrolierė

Giedrė Švedienė

¹⁰ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais).

**Išvados dėl Lietuvos Respublikos
2010 m. valstybės biudžeto vykdymo
ataskaitų rinkinio ir valstybės
biudžeto vykdymo vertinimo priedas**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

**VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 M. VALSTYBĖS
BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIO IR
VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO VERTINIMO
REZULTATŲ**

2011 m. rugsėjo 26 d.
Vilnius

Su išvada galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Įvadas	4
Santrauka	7
I dalis. Siūlymai	9
II dalis. Ataskaitų rinkinio audito rezultatai	10
1. Ataskaitų rinkinio teisingumas, išsamumas ir teikiamos informacijos atskleidimas	10
1.1. Ataskaitų rinkinio atitiktis teisės aktų reikalavimams ir Finansų ministerijos duomenims, iš kurių jis sudarytas	10
1.2. Asignavimų valdytojų vertinimo kriterijų įvykdymo ataskaitos	17
2. Valstybės biudžeto vykdymo vertinimas	19
2.1. Valstybės biudžeto pajamos	19
2.2. Valstybės biudžeto išlaidos	29
3. Privatizavimo fondo lėšų naudojimas	37
4. Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų naudojimas	43
III dalis. Valstybinių auditų rezultatai	46
1. Finansinių (teisėtumo) auditų rezultatai pagal valdymo sritis ir asignavimų valdytojus	46
1.1. Aplinkos ministerija	49
1.2. Energetikos ministerija	50
1.3. Finansų ministerija	50
1.4. Krašto apsaugos ministerija	51
1.5. Kultūros ministerija ir jos valdymo sritis	51
1.6. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	53
1.7. Susisiekimo ministerija ir jos valdymo sritis	54
1.8. Sveikatos apsaugos ministerija	55
1.9. Švietimo ir mokslo ministerija ir jos valdymo sritis	56
1.10. Teisingumo ministerija	58
1.11. Ūkio ministerija	59
1.12. Užsienio reikalų ministerija	59
1.13. Vidaus reikalų ministerija ir jos valdymo sritis	59
1.14. Žemės ūkio ministerija	60
1.15. Apskričių viršininkų administracijos	61
1.16. Kitos valstybės institucijos ir įstaigos	62

2. Savivaldybėms skirtų valstybės lėšų auditas	64
3. Veiklos auditų rezultatai	66
3.1. Mokestinių nepriemokų administravimo vertinimas	66
3.2. Išlaidų finansavimas vykdant Europos Sąjungos struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektus	67
3.3. Socialinės paramos sistema	68
3.4. Bibliotekų renovacija ir modernizavimas	69
3.5. Sąveikos tarp mokslo ir verslo skatinimas	70
3.6. Statutinės vidaus tarnybos valdymas	71
3.7. Aplinkos apsaugos rėmimo programų vykdymas	72
4. Europos Sąjungos finansinė parama	74
4.1. 2004–2006 metų ES finansinės paramos privalomųjų auditų rezultatai	74
4.2. 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos privalomųjų auditų rezultatai	76
5. Informacinių išteklių valdymas	81
5.1. Informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas	81
5.2. Informacinių sistemų auditai	84
IV dalis. Ankstesnių siūlymų įgyvendinimas	87

ĮVADAS

Vykdydami Lietuvos Respublikos Konstitucijos 134 straipsnio ir Valstybės kontrolės įstatymo reikalavimą prižiūrėti, ar teisėtai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas, atlikome:

- 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio¹ (toliau – Ataskaitų rinkinys) valstybinį auditą;
- finansinius (teisėtumo) auditus – 33-ose valstybės institucijose / įstaigose, 17-oje savivaldybių (valstybės biudžeto lėšų), dviejuose mokesčių fonduose², ribotos apimties auditą apskričių viršininkų administracijose³, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio auditą;
- veiklos auditus pagal metinę valstybinių auditų programą.

Parengėme valstybės kontrolieriaus teikiamą Lietuvos Respublikos Seimui Išvadą dėl šio Ataskaitų rinkinio. Išvadai pritarta Valstybės kontrolės tarybos posėdyje.

Išvados dėl Ataskaitų rinkinio tikslai:

- pareikšti nuomonę, ar Ataskaitų rinkinys parengtas pagal teisės aktų reikalavimus, nustatančius jo sudarymą, ar Ataskaitų rinkinio duomenys tikri ir teisingi;
- pateikti informaciją, kaip buvo vykdomas 2010 metų valstybės biudžetas, atskleisti valstybės finansų valdymo ir kontrolės problemas;
- pateikti įvertinimą, ar, vykdant 2010 metų valstybės biudžetą, Seimo paskirti asignavimai panaudoti programose nustatytiems tikslams, galimu ekonomiškiausiu ir efektyviausiu būdu, koks programų tikslų įvykdymo lygis, ar naudojant asignavimus nepadaryta teisės aktų pažeidimų;
- pateikti siūlymus, kurie padėtų tobulinti valstybės biudžeto apskaitos ir atskaitingumo sistemą, stiprinti viešojo administravimo subjektų atskaitingumą, skatinti pateikiamos informacijos apie valstybės biudžeto asignavimų naudojimą viešumą ir skaidrumą.

Ataskaitų rinkinio duomenis ir 2010 m. valstybės biudžeto vykdymą Išvadoje vertinome atsižvelgdami į:

- Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą⁴ (toliau – 2010 m. Rodiklių įstatymas);
- Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymą⁵;

¹ Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinys.

² Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas, Muitinės mokesčių fondas.

³ Valstybinis auditas „Dėl apskričių viršininkų administracijų likvidavimo eigos vertinimo“.

⁴ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais).

⁵ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija, su pakeitimais ir papildymais).

- Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės⁶;
- Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklės⁷;
- kitus valstybės biudžeto sudarymą ir vykdymą reglamentuojančius teisės aktus.

Auditui taikėme kiekybinio reikšmingumo lygį – 1 proc. (244,9 mln. Lt) visų panaudotų valstybės biudžeto asignavimų. Tai didžiausia priimtina klaidų suma, kurią naudojome vertindami, ar Ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais parengtas pagal teisės aktų reikalavimus, o valstybės biudžetas vykdytas vadovaujantis teisės aktais, reglamentuojančiais biudžeto lėšų naudojimą. Taip pat vertinome kokybinį nustatytų klaidų reikšmingumą.

Valstybinio audito metu vertinome (audito apimtis):

- valstybės biudžeto vykdymo rezultatus – pajamas (19 879,0 mln. Lt) ir panaudotus asignavimus (24 488,5 mln. Lt);
- 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo (formos Nr. 1–12), Privatizavimo ir Rezervinio (stabilizavimo) fondų (formos Nr. 13–15) ataskaitų atitiktį teisės aktų reikalavimams ir jų duomenų patikimumą;
- Ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte pateiktų valstybės biudžeto vykdymo ir valstybės pinigų fondų duomenų atskleidimą;
- informacijos apie vykdytų programų rezultatus ir vertinimo kriterijų įgyvendinimą atskleidimą;
- Privatizavimo ir Rezervinio (stabilizavimo) fondų lėšų naudojimą teisėtumo požiūriu;
- atliktų finansinių (teisėtumo) ir veiklos auditų rezultatus, kurių metu vertintas biudžeto vykdymo ataskaitų teisingumas, valstybės biudžeto asignavimų naudojimas efektyvumo, ekonomiškumo, rezultatyvumo ir teisėtumo požiūriu;
- Seimo ir Valstybės kontrolės ankstesnių siūlymų įgyvendinimą.

Auditų rezultatų apibendrinimus ir siūlymus, susijusius su valstybės skola, valstybės turto naudojimu ir disponavimu, pateiksime Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2010 m. valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų ir Išvadoje dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2010 m. ataskaitos (ši Išvada bus parengta 2011-12-01).

Ataskaitos I dalyje, atsižvelgiant į audito rezultatus, nurodyti mūsų teikiami siūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Finansų ministerijai, o IV dalyje apžvelgtas Išvadoje dėl

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr.751 redakcija su pakeitimais ir papildymais).

⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos 2009 m. valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos pateiktų siūlymų įgyvendinimas ir įtaka šio audito metu reiškiamai nuomonei.

Ataskaitos II dalyje pateikiamas Ataskaitų rinkinio išsamumo vertinimas ir jame teikiamos informacijos atskleidimas, valstybės biudžeto vykdymo, Privatizavimo ir Rezervinio (stabilizavimo) fondų lėšų naudojimo vertinimai.

III dalyje pateikiama apibendrinta informacija apie finansinių (teisėtumo) auditų rezultatus pagal valdymo sritis ir asignavimų valdytojus. Taip pat pateikiama informacija apie savivaldybėms skirtų valstybės lėšų naudojimą, apibendrinti veiklos auditų, kurie susiję su pajamų administravimo ir valstybės biudžeto lėšų naudojimo vertinimu, duomenys, auditorių pastebėjimai dėl Europos Sąjungos finansinės paramos panaudojimo, informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas ir informacinių sistemų auditų rezultatai.

SANTRAUKA

Valstybės kontrolė, vykdydama konstitucinę pareigą, atliko 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio auditą ir parengė Seimui išvadą, kurioje pareiškė sąlyginę nuomonę.

2010 m. valstybės biudžeto pajamų surinkimo planas (be Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos) įvykdytas 108,6 proc. – į valstybės biudžetą gauta 14 533,9 mln. Lt pajamų. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos pajamų planas įvykdytas 67,7 proc. – gauta 5 345,1 mln. Lt pajamų.

2010 m. panaudota 24 488,5 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų, t. y. 81,6 proc. patikslintų asignavimų ir 4 609,5 mln. Lt daugiau, palyginus su gautomis pajamomis.

Audituotos valstybės institucijos / įstaigos panaudojo 82,3 proc. (20 145,3 mln. Lt) visų valstybės biudžeto asignavimų. Auditų metu nustatytų klaidų, dėl kurių nuomonės buvo modifikuotos, suma sudarė 176,2 mln. Lt.

Atlikę Ataskaitų rinkinio atitikties teisės aktų reikalavimams ir Finansų ministerijos duomenims (iš kurių jis sudarytas) vertinimą nustatėme, kad jame pateikta ne visa privaloma informacija – neišskirti duomenys apie studijų krepšeliui skirtus ir panaudotus asignavimus, nurodyti ne visi valstybės piniginių lėšų likučiai valstybės išdo sąskaitose, nenurodytos grąžintos bendrosios dotacijos kompensacijų sumos pagal kiekvieną savivaldybę. Ataskaitų rinkinyje nurodytos 4,4 mln. Lt mažesnės valstybės biudžeto pajamos, pateikta netiksli informacija apie aukštųjų mokyklų įmokas ir specialiųjų programų finansavimo šaltinius, planiniai asignavimų duomenys pateikti kitaip, negu ankstesniaisiais metais, o naujas duomenų pateikimo būdas nepaaiškintas. Rezultatų ataskaitoje, kurioje pateikiami reikšmingiausi rodikliai, yra techninių klaidų, ataskaitose pateikta informacija apie valstybės biudžeto pinigų srautus nerodo tikrųjų valstybės biudžeto pinigų įplaukų ir išmokų, valstybės investicijų ataskaita nerodo visų valstybės investicijų.

Vertindami valstybės biudžeto vykdymą nustatėme pažeidimų išduodant lėšas iš valstybės biudžeto ir finansuojant Specialiąją kelių priežiūros ir plėtros programą. Nustatėme, kad Ataskaitų rinkinyje nurodytas mažesnis valstybės biudžeto vykdymo rezultatas, kadangi jį apskaičiuojant neįtraukta 536 mln. Lt valstybės biudžeto išlaidų. Atkreipėme dėmesį, kad 224 mln. Lt valstybės biudžeto lėšų Vyriausybė savivaldybėms negautoms pajamoms kompensuoti skyrė ne iš 2009 metų valstybės biudžeto viršplaninių pajamų (kadangi jų lėšų likutyje nebuvo), o iš 2010 metų valstybės biudžeto lėšų. Pažymėjome, kad savivaldybėms iš valstybės biudžeto faktiškai skirta per 1 570 mln. Lt daugiau specialiųjų tikslinių dotacijų turinį atitinkančių lėšų, negu 2010 metų Rodiklių įstatyme patvirtintas specialiųjų tikslinių dotacijų dydis.

Auditodami Privatizavimo fondo lėšų panaudojimą nustatėme, kad šio fondo lėšos skirtos Valstybės turto fondui (privatizavimo funkcijai), neatlikus išlaidų pagrįstumo kontrolės, taip pat negalėjome įsitikinti Valstybės turto fondo teikiamos likvidatoriaus paslaugos savikainos ir kainos apskaičiavimo pagrįstumu. Atkreipėme dėmesį, kad Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai pervestos nesilaikant nustatytos tvarkos – be lėšų poreikį patvirtinančių dokumentų, o pensijų sistemos reformos finansavimui 2010 metais panaudota 25,3 mln. Lt mažiau fondo lėšų, nei nurodyta ataskaitose.

Atsižvelgdami į audito metu nustatytas problemas pateikėme siūlymus Vyriausybei ir Finansų ministerijai. Vyriausybei pasiūlėme nustatyti nepanaudotos valstybės biudžeto pajamų dalies (kai biudžetas nedeficitinis) naudojimo einamaisiais metais tvarką, reglamentuoti valstybės biudžeto pajamų dalies (planuojamos skirti programoms finansuoti) nustatymą valstybės biudžete, tobulinti Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų naudojimą reglamentuojančius teisės aktus. Finansų ministerijai teikiami siūlymai susiję su duomenų atskleidimu Ataskaitų rinkinyje ir jai suteiktų teisių, vykdant biudžetą, įgyvendinimo tvarkos nustatymu.

Nuolat stebime mūsų pateiktų siūlymų įgyvendinimą, todėl šioje ataskaitoje pateikėme informaciją apie ankstesnių siūlymų įgyvendinimo būklę. Daugelį šių siūlymų Vyriausybė ir Finansų ministerija įgyvendino arba ėmėsi priemonių jiems įgyvendinti.

I DALIS. SIŪLYMAI

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. Teisės aktuose nustatyti praėjusių metų pabaigoje likusios nepanaudotos valstybės biudžeto pajamų dalies (kai biudžetas nedeficitinis) naudojimo einamaisiais metais tvarką.
2. Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse reglamentuoti valstybės biudžeto pajamų dalies, planuojamos skirti programoms finansuoti, nustatymą valstybės biudžete.
3. Teisės aktuose reglamentuoti iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo gautų ir nepanaudotų lėšų, likusių pas jų gavėjus, grąžinimą ar tolesnį jų naudojimą.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai:

1. Siekiant Ataskaitų rinkinyje pateikti tikslią ir visą informaciją apie į biudžetinius metus perkeltą / keliamą nepanaudotų asignavimų dalį pagal programas ir jų finansavimo šaltinius, taip pat valstybės biudžeto pinigų įplaukas ir išmokas, peržiūrėti teikiamų ataskaitų formas ir patikslinti Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisykles.
2. Siekiant teisės aktų suderinamumo, patikslinti Palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, panaudojimo ir įskaitymo į valstybės biudžetą taisykles.
3. Nustatyti Finansų ministerijos teisės – paimti iš savivaldybių biudžetų priklausančias pervesti į valstybės biudžetą, bet nepervestas bendrosios dotacijos kompensacijas – įgyvendinimo tvarką.
4. Nustatyti Finansų ministerijos teisės – nustatytu terminu negrąžintos trumpalaikės paskolos sumą įskaityti kaip savivaldybės biudžeto gautas pajamas – įgyvendinimo tvarką.

II DALIS. ATASKAITŲ RINKINIO AUDITO REZULTATAI

1. Ataskaitų rinkinio teisingumas, išsamumas ir teikiamos informacijos atskleidimas

1.1. Ataskaitų rinkinio atitiktis teisės aktų reikalavimams ir Finansų ministerijos duomenims, iš kurių jis sudarytas

Ataskaitų rinkinys parengtas pagal teisės aktų reikalavimus ir atitinka Finansų ministerijos duomenis, iš kurių jis sudarytas, išskyrus mūsų pastebėjimus:

- įskaitytos ne visos pajamos iš palūkanų, todėl valstybės biudžeto pajamų įvykdymo duomenys Ataskaitų rinkinyje yra 4 426,8 tūkst. Lt mažesni;
- duomenys apie įmokas už mokslą aukštosiose mokyklose yra netikslūs, kadangi dalį šių pajamų sudaro aukštųjų mokyklų įmokos už teikiamas paslaugas;
- Valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaitoje (išlaidų dalyje) planiniai duomenys pateikti kitaip, negu ankstesniaisiais metais, o naujas duomenų pateikimo būdas Aiškinamajame rašte nepaaiškintas;
- Rezultatų ataskaitoje, kurioje rodomi visi reikšmingiausi rodikliai, yra techninių klaidų;
- Nepanaudotos programų asignavimų dalies, kurią sudaro Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšos, ataskaitos suminiai duomenys yra netikslūs, kadangi į ją papildomai įtraukti programos, finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis, duomenys;
- Valstybės investicijų ataskaita nerodo visų valstybės investicijų – joje nėra duomenų apie valstybės investicijas, finansuotas Privatizavimo fondo lėšomis;
- Aiškinamajame rašte nurodyti ne visi lėšų likučiai valstybės izdo sąskaitose, pateikta netiksli detali informacija apie specialiųjų programų finansavimo šaltinius, informacija apie valstybės biudžeto pinigų srautus neparodo tikrųjų valstybės biudžeto pinigų įplaukų ir išmokų;
- Ataskaitų rinkinyje neatskleista informacija apie visų mokesčių ir kitų įmokų permoką valstybės biudžetui, valstybės biudžeto gautų bendrosios dotacijos kompensacijų grąžintas sumas pagal kiekvieną savivaldybę, studijų krepšeliui skirtus ir panaudotus asignavimus.

Biudžeto sandaros įstatymo⁸, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių⁹ ir Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių¹⁰ nuostatos, kuriomis vadovaujantis parengtas 2010 m. Ataskaitų rinkinys, iš esmės nebuvo keičiamos. Nepakito ir

⁸ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 35 str.

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr. 751 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 62 p.

¹⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“.

Ataskaitų rinkinio sudėtis, rengimo procesas ir Finansų ministerijos nustatytos kontrolės procedūros. Audito metu vertinome, ar Ataskaitų rinkinys parengtas pagal teisės aktų, nustatančių jo sudarymą, reikalavimus, ar jame pateikti visi duomenys ir ar jie yra tikri ir teisingi. Apie audito metu nustatytus nereikšmingus neatitikimus Finansų ministeriją informavome raštu¹¹.

Nustatyta:

1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaitoje¹² (pajamų dalyje) dalis duomenų yra netikslūs.

1.1. Įskaitytos ne visos pajamos iš palūkanų už valstybės biudžeto lėšas. Ataskaitos „Palūkanos už depozitus“ eilutėje¹³ atskleidžiamos pajamos iš palūkanų už valstybės išdo sąskaitų indėlius, už investuotus laikinai laisvus valstybės biudžeto lėšų likučius, už valstybės biudžeto pajamų surenkamosiose sąskaitose ir valstybės įmonių, įstaigų ir organizacijų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, biudžetinėse sąskaitose esančias lėšas. Audito metu nustatėme, kad į palūkanų už depozitus pajamas neįskaitytos Ūkio ministerijos administruojamo kontroliuojančiojo fondo (3 193,8 tūkst. Lt) ir Aplinkos ministerijos administruojamo kontroliuojančiojo fondo (1 233,0 tūkst. Lt) sukauptos palūkanos nuo Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų. Dėl šios priežasties valstybės biudžeto pajamų įvykdymo duomenys ataskaitoje yra mažesni (palūkanos už depozitus 4 426,8 tūkst. Lt mažesnės).

Pažymime, kad 2011 m. patvirtintos Palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, panaudojimo ir įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklės¹⁴.

1.2. Netinkamai atskleistos pajamos iš įmokų už mokslą aukštosiose mokyklose. Duomenys apie 294 943,4 tūkst. Lt įmokas už mokslą aukštosiose mokyklose¹⁵ yra pateikti kartu su aukštųjų mokyklų pajamų įmokomis už teikiamas paslaugas (plačiau ataskaitos II dalies 2.1.2. skirsnyje). 2011 m. biudžete šios įmokos planuojamos ir įmokamos atskirai.

2. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaita¹⁶ (išlaidų dalis) sudaryta kitaip, negu ankstesniaisiais metais.

Ataskaitų rinkinio Aiškinamajame rašte nurodyta, kad sudarant Ataskaitų rinkinį vadovautasi pastovumo principu. Nustatėme, kad Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaita (išlaidų dalis) sudaryta kitaip, negu ankstesniaisiais metais – ataskaitos skiltyje „Planas“ nurodyti

¹¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2011-06-29 raštas Nr. S-(60-1987)-1463 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

¹² Ataskaitų rinkinio forma Nr. 1 „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo 2010-12-31 ataskaita“.

¹³ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 1 „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo 2010-12-31 ataskaita“ pajamų dalis, 20 eilutė.

¹⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. 1K-192 „Dėl Palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, panaudojimo ir įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklių patvirtinimo“.

¹⁵ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 1 „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo 2010-12-31 ataskaita“ pajamų dalis, 30 eilutė, 4 skiltis.

¹⁶ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 1 „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo 2010-12-31 ataskaita“.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų pagal programas duomenys¹⁷, neatsižvelgiant į jų pokyčius dėl asignavimų perskirstymo per metus tarp asignavimų valdytojų ir programų, skirtas lėšas iš Vyriausybės rezervo, sutaupyto darbo užmokesčio nukreipimo turtui įsigyti ir kt. Pažymime, kad Aiškinamajame rašte nepaaiškintas naujas duomenų pateikimo šioje ataskaitoje būdas. Pagal Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitas, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklės¹⁸, skiltyje „Planas“ pateikiami duomenys turi atitikti atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo duomenis, išskyrus įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytus atvejus. Vertindami 2008 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitą pažymėjome (ir pakartojome Išvadoje dėl 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos), kad minėti atvejai taisyklėse nenustatyti, todėl rekomendavome jas tikslinti, tačiau rekomendacija neįgyvendinta.

3. Rezultatų ataskaitoje¹⁹ yra techninių klaidų. Rezultatų ataskaita parengta perkeliant esminius rodiklius iš kitų ataskaitų formų, joje nurodomi visi reikšmingi apibendrinti ar sugrupuoti gautų valstybės biudžeto pajamų, padarytų išlaidų ir kiti duomenys, susiję su valstybės biudžeto vykdymu. Šioje ataskaitoje yra techninių klaidų. Manome, kad Finansų ministerija turėtų sukurti kontrolės procedūras, kurios padėtų ataskaitose išvengti techninių klaidų.

Finansų ministerija atsižvelgė į mūsų teiktas pastabas dėl mokestinės nepriemokos valstybės biudžetui atskleidimo ir Rezultatų ataskaitoje papildomai pateikė informaciją apie mokestinę nepriemoką, pripažintą beviltiška, ir nepriemoką, perleistą AB Turto bankui.

3.1. Neteisingi ankstesniųjų metų rodiklių įvykdymo duomenys. Rezultatų ataskaitoje pateikti ankstesniųjų metų (2009 m.) pajamų, asignavimų, rezultato ir kitų rodiklių įvykdymo duomenys²⁰ neatitinka Lietuvos Respublikos 2009 m. valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos ataskaitose nurodytų minėtų rodiklių įvykdymo duomenų. Pažymime, kad Rezultatų ataskaitoje pateikti 2009 metų rodiklių planiniai, o ne įvykdymo duomenys.

3.2. Netikslūs valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos (toliau – STD) ir bendrosios dotacijos kompensacijos (toliau – BDK) savivaldybių biudžetams planiniai duomenys. Rezultatų ataskaitoje valstybės biudžeto STD ir BDK savivaldybių biudžetams planiniai duomenys²¹ neatitinka Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto STD ir BDK savivaldybių

¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-01-20 nutarimas Nr. 70 „Dėl 2010 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“.

¹⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“, 9 p.

¹⁹ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 2 „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto vykdymo rezultatų 2010-12-31 ataskaita“.

²⁰ Formos Nr. 2 skiltis „Ankstesniųjų metų įvykdymas“, 1–22 eilutės.

²¹ Formos Nr. 2 skiltis „Įstatymais patikslintas planas“ ir skiltis „Planas su leistinais patikslinimais, kai viršijama Seimo patvirtinta suma“, 20 eilutė.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas biudžetams ataskaitos²², iš kurios ji sudaryta, duomenų. Rodiklių ataskaitoje nurodžius neteisingus planinius duomenis atitinkamai apskaičiuotas ir nurodytas neteisingas rezultatas.

3.3. Netikslūs savivaldybių biudžetų valstybės biudžetui grąžinamos BDK duomenys.

Duomenys apie savivaldybių biudžetų valstybės biudžetui grąžinamas BDK Rezultatų ataskaitoje nurodyti nesilaikant Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių²³ – duomenys pateikti litais, o ne tūkstančiais litų. Rezultatų ataskaitoje nurodyti įvykdymo duomenys²⁴ neatitinka BDK grąžinimo iš savivaldybių biudžetų valstybės biudžetui ataskaitos²⁵, iš kurios ji sudaryta, duomenų. Rezultatų ataskaitoje nurodžius neteisingus planinius ir įvykdymo duomenis atitinkamai apskaičiuotas ir nurodytas neteisingas rezultatas.

3.4. Netikslūs duomenys apie nepanaudotos programų asignavimų dalies likutį. Rezultatų ataskaitoje duomenys apie nepanaudotos programų asignavimų dalies, kurią sudaro Europos Sąjungos, kitos paramos ir bendrojo finansavimo lėšos, likutį metų pradžioje²⁶ neatitinka Nepanaudotos programų asignavimų dalies, kurią sudaro Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšos, ataskaitos²⁷, iš kurios ji sudaryta, duomenų. Rezultatų ataskaitoje nurodžius neteisingus likučio metų pradžioje duomenis atitinkamai apskaičiuotas ir nurodytas neteisingas rezultatas.

4. Neatskleista informacija apie visų mokesčių ir kitų įmokų permoką. Rezultatų ataskaitoje ir Aiškinamajame rašte pateikta informacija tik apie Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) administruojamą Pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) permoką valstybės biudžetui, kuri metų pabaigoje sudarė 475,1 mln. Lt, tuo tarpu visų VMI administruojamų mokesčių ir kitų įmokų permoka metų pabaigoje sudarė 918,8 mln. Lt (žr. 1 lentelę). Įvertinus VMI ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos²⁸ duomenis, mokesčių ir kitų įmokų permoka valstybės biudžetui metų pabaigoje sudarė 926,5 mln. Lt.

Atkreipiame dėmesį, kad permokos dydis rodo valstybės įsipareigojimus mokesčių mokėtojams ir turi įtakos skaičiuojant realias mokesčių ir kitų įmokų pajamas, todėl informacijos

²² Ataskaitų rinkinio forma Nr. 6 „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos ir bendrosios dotacijos kompensacijos savivaldybių biudžetams 2010-12-31 ataskaita“.

²³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“, 4 p.

²⁴ Formos Nr. 2 skiltis „Įvykdyta“, 21 eilutė.

²⁵ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 7 „Bendrosios dotacijos kompensacijos grąžinimo iš savivaldybių biudžetų valstybės biudžetui 2010-12-31 ataskaita“.

²⁶ Formos Nr. 2 skiltis „Metų pradžioje“, 29 eilutė.

²⁷ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 11 „Nepanaudotos programų asignavimų dalies, kurią sudaro Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšos, 2010-12-31 ataskaita“.

²⁸ Muitinės departamento (mokesčių fondo) 2010-12-31 Finansinės būklės ataskaitos duomenimis, mokesčių ir kitų įmokų permoka sudarė 7,7 mln. Lt.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas apie ją pateikimas yra ypač svarbus. Tai pabrėžėme ir audituodami 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apyskaitą.

1 lentelė. VMI duomenys apie mokesčių ir kitų įmokų permokas valstybės biudžetui 2010-12-31

Eil. Nr.	Rodiklis	Permoka (tūkst. Lt)
1.	Gyventojų pajamų mokestis	78 599
2.	Pelno mokestis	284 342
3.	Socialinis mokestis	8 239
4.	Pridėtinės vertės mokestis	533 230
5.	Akcizai	9
6.	Mokestis už valstybinius gamtos išteklius	863
7.	Mokestis už aplinkos teršimą	3 256
8.	Mokestis už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise	1 676
9.	Kitos įmokos	8 596
10.	Iš viso	918 810

Šaltinis – VMI prie FM 2011-07-04 raštas Nr. (20.2-37)-R-6336 „Dėl informacijos pateikimo“.

5. Bendrosios dotacijos kompensacijos gražinimo iš savivaldybių biudžetų valstybės biudžetui ataskaitoje²⁹ atskleista ne visa informacija. Šioje ataskaitoje pateikti duomenys apie savivaldybių 2010 metais valstybės biudžetui įmokėtas bendrosios dotacijos kompensacijos sumas pagal kiekvieną savivaldybę. Ataskaitoje taip pat nurodyta, kad iš 2010 metais valstybės biudžeto gautų sumų, vadovaujantis teisės aktais³⁰, savivaldybėms gražinta 11 316,1 tūkst. Lt, tačiau ši informacija pagal kiekvieną savivaldybę neatskleista. Pastabas dėl šios ataskaitos teikėme ir praėjusio audito metu.

6. Į Nepanaudotos programų asignavimų dalies, kurią sudaro Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšos, ataskaitą³¹ įtraukti papildomi (valstybės biudžeto lėšų) duomenys. Šios ataskaitos paskirtis yra pateikti informaciją apie Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšomis finansuojamas programas, nurodant šių programų nepanaudotą asignavimų dalį, perkeltą iš ankstesnių biudžetinių metų, taip pat dalį, likusią einamųjų metų pabaigoje. Audito metu nustatėme, kad į ataskaitą³² papildomai įtraukti Finansų ministerijos vykdomos programos³³ dalies, finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis, duomenys. Dėl šios priežasties ataskaitoje pateikti (ir naudojami aprašant informaciją Aiškinamajame rašte)

²⁹ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 7 „Bendrosios dotacijos kompensacijos gražinimo iš savivaldybių biudžetų valstybės biudžetui 2010-12-31 ataskaita“.

³⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-03-31 nutarimas Nr. 331 „Dėl 2009 metų savivaldybių biudžetų negautų pajamų kompensavimo ir bendrosios dotacijos kompensacijų“.

³¹ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 11 „Nepanaudotos programų asignavimų dalies, kurią sudaro Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšos, 2010-12-31 ataskaita“.

³² Forma Nr. 11, 106 eilutė.

³³ Europos Sąjungos ir kitos finansinės paramos programų ir projektų užtikrinimo programa (kodas – 2.302.).

suminiai duomenys apie Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšomis finansuojamas programas yra netikslūs.

Į 2010 metus vadovaujantis teisės aktais buvo perkelta ne tik nepanaudota programų asignavimų dalis, kurią sudaro Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo bei kitos gaunamos finansinės paramos lėšos (2 983,4 mln. Lt), bet ir nepanaudota programų asignavimų dalis, kurią sudaro valstybės biudžeto lėšos (156,2 mln. Lt³⁴). Minėta informacija yra svarbi ir turi būti tinkamai atskleista Ataskaitų rinkinyje. Atsižvelgiant į esamą nepanaudotų asignavimų dalies kėlimo į kitus biudžetinius metus praktiką ir siekiant Ataskaitų rinkinyje pateikti tikslią ir visą informaciją apie perkeltą / keliamą nepanaudotų asignavimų dalį pagal programas ir jų šaltinius, būtina peržiūrėti Ataskaitų rinkinio ataskaitų formas ir patikslinti jų struktūrą ir sudarymo taisykles.

7. Valstybės investicijų ataskaita³⁵ nerodo visų valstybės investicijų. Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklėse³⁶ nurodyta, kad Valstybės investicijų ataskaitoje pateikiami duomenys apie valstybės investicijas pagal investavimo sritis ir finansavimo šaltinius, tačiau joje neatskleistos valstybės investicijos, finansuotos Privatizavimo fondo lėšomis. Audito metu nustatėme, kad asignavimų valdytojais iš Privatizavimo fondo gautas lėšas Vyriausybės patvirtintoms šalies programoms įgyvendinti panaudojo ir ilgalaikio turto kūrimui ir įsigijimui (žr. ataskaitos II dalies 3 skyrių), tačiau Valstybės investicijų ataskaitoje duomenys apie minėtas valstybės investicijas nepateikti. Analogiškas pastabas teikėme ir Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos³⁷.

8. Aiškinamajame rašte pateikti duomenys ne apie visus lėšų likučius valstybės išdo sąskaitose. Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklėse³⁸ nurodyta, kad vienas iš ataskaitų rinkinio rengimo (sudarymo) tikslų yra pateikti visuomenei informaciją apie valstybės piniginius išteklius. Ši informacija Ataskaitų rinkinyje pateikta Aiškinamajame rašte³⁹, tačiau jame nepateikti duomenys apie 1 462,6 tūkst. Lt Santaupų atkūrimo sąskaitos lėšų likutį metų pabaigoje.

³⁴ Finansų ministerija – 142 643,2 tūkst. Lt (programos kodas – 2.302.), Švietimo ir mokslo ministerija – 10 410,1 tūkst. Lt (programos kodas – 10.305.), Žemės ūkio ministerija – 3 189 tūkst. Lt (programos kodas – 65.301.).

³⁵ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 12 „Valstybės investicijų 2010-12-31 ataskaita (pagal investavimo sritis)“.

³⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“ 9.12. p.

³⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2010-09-30 išvada Nr. FA-P-700-2-79 „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos“.

³⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“, 5.7 p.

³⁹ Aiškinamojo rašto 9 priedas „Informacija apie lėšų likučius valstybės išdo sąskaitose“.

9. Aiškinamajame rašte⁴⁰ pateikta informacija apie valstybės biudžeto pinigų srautus neparodo tikrųjų valstybės biudžeto pinigų įplaukų ir išmokų. Vadovaujantis Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklėmis⁴¹ ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte pateikiama informacija apie valstybės biudžeto pinigų srautus, atskirai išskiriant Europos Sąjungos ir kitos gaunamos finansinės paramos viršplaninių ir nepanaudotų įmokų likučius ir valstybės išdo sąskaitos likučius. Audito metu nustatėme atvejų, kai ataskaitose pateikti duomenys apie pinigų srautus neatitinka valstybės išdo apskaitos registruose nurodytų pinigų sąskaitų apyvartos duomenų.

Pavyzdžiai

1. Aiškinamojo rašto 10 priede pateikti duomenys apie savivaldybėms iš valstybės biudžeto lėšų per 2010 m. suteiktas (50 000 tūkst. Lt) ir jų gražintas (48 451 tūkst. Lt) trumpalaikes paskolas neatitinka valstybės išdo apskaitos registru duomenų, pagal kuriuos savivaldybėms per 2010 m. buvo suteikta 55 085 tūkst. Lt trumpalaikių paskolų, o savivaldybės gražino 53 534 tūkst. Lt.
2. Aiškinamojo rašto 10 ir 11 prieduose pateikti duomenys apie Europos Sąjungos ir kitos finansinės paramos įplaukas į valstybės biudžetą (5 345 177,6 tūkst. Lt) neatitinka valstybės išdo apskaitos registru duomenų, pagal kuriuos minėtos įplaukos per 2010 m. sudarė 5 372 493,9 tūkst. Lt.
3. Aiškinamojo rašto 10 priede pateikta informacija apie lėšų biudžeto deficitui dengti įplaukas (4 679 847,9 tūkst. Lt) neatitinka skolintų lėšų apskaitos duomenų, pagal kuriuos minėtą sumą sudaro ne tik pervestos lėšos deficitui dengti (faktinis biudžeto deficitas – 4 609 457,3 tūkst. Lt), bet ir lėšos pinigų srautams subalansuoti. Minėta informacija taip pat nurodyta Aiškinamojo rašto 21 priede.

Pažymime, kad pinigų srautų ataskaitose nurodytos ne faktinės valstybės biudžeto pinigų įplaukos ir išmokos, o jas sudengus tarpusavyje, atvaizduotas gautas rezultatas.

10. Aiškinamajame rašte⁴² pateikta netiksli detali informacija apie specialiųjų programų finansavimo šaltinius. Nustatėme atvejų, kai informacija apie 2010 m. įmokas į valstybės biudžetą, skiriamas specialiosioms programoms finansuoti, pagal jų rūšis (už teikiamas paslaugas; už turto nuomą; už mokslą; kitos įmokos ir mokesčiai) yra netiksli.

Pavyzdžiai

1. Aiškinamojo rašto 12 priede klaidingai nurodytas Teisingumo ministerijos Specialiosios nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programos finansavimo šaltinis – įmokoms už teikiamas paslaugas (6 978,9 tūkst. Lt) klaidingai priskirta 603,3 tūkst. Lt kitų įmokų ir mokesčių. Teismo paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės nusikaltimais padarytai žalai atlyginti pagal savo ekonominę prigimtį negalėjo būti priskirtos asignavimų valdytojo įmokoms už teikiamas paslaugas. Šių lėšų tikslinė panaudojimo paskirtis nustatyta įstatymu⁴³.
2. Aiškinamojo rašto 12 priede klaidingai nurodytas Susisiekimo ministerijos programos „Civilinės aviacijos veiklos priežiūra bei skrydžių saugos ir saugumo užtikrinimas“ finansavimo šaltinis – įmokoms už teikiamas paslaugas klaidingai priskirta 4 130,2 tūkst. Lt kitų įmokų ir mokesčių. Atskaitymai nuo rinkliavų už oro

⁴⁰ Aiškinamojo rašto 10 priedas „Informacija apie valstybės biudžeto pinigų srautus 2010-12-31“ ir 11 priedas „Informacija apie Europos Sąjungos lėšų ir kitos finansinės paramos pinigų srautus 2010-12-31 ataskaita“.

⁴¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“, 11 p.

⁴² Aiškinamojo rašto 12 priedas „Informacija apie 2010 m. specialiųjų programų finansavimo šaltinius“.

⁴³ Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymas, 2005-06-30 Nr. X-296 (2008-11-14 įstatymo Nr. X-1843 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 12 str.

11. Neatskleisti duomenys apie studijų krepšeliui skirtus ir panaudotus asignavimus.

Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymu⁴⁵ valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys rengiamas ir tvirtinamas pagal valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytus rodiklius. 2010 metų Rodiklių įstatyme⁴⁶ asignavimai Švietimo ir mokslo ministerijai nustatyti išskiriant 40,9 mln. Lt asignavimų studijų krepšeliui, kurie per metus buvo paskirstyti⁴⁷ pagal aukštąsias mokyklas. Studijų krepšeliui skirti ir panaudoti asignavimai ataskaitose nurodyti bendrose vykdomų programų išlaidose, o aiškinamajame rašte jokie duomenys apie minėtą rodiklį nepateikti. 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys parengtas ne pagal visus rodiklius – jame nėra duomenų apie studijų krepšeliui skirtus ir panaudotus valstybės biudžeto asignavimus. Analogiškas pastabas teikėme ir Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos⁴⁸.

1.2. Asignavimų valdytojų vertinimo kriterijų įvykdymo ataskaitos

2011 metais pasikeitęs teisinis reglamentavimas panaikino prievolę kartu su Ataskaitų rinkiniu teikti informaciją apie vykdytų programų rezultatus ir vertinimo kriterijų įgyvendinimą.

Informacija apie biudžeto vykdymą turi būti aiški ir vieša, todėl yra svarbu surasti tinkamą apibendrintų duomenų apie asignavimų valdytojų, naudojusią valstybės biudžeto lėšas, metinių strateginių tikslų pasiekimo rezultatus pateikimo visuomenei formą.

Remiantis 2010 metais galiojusiomis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis⁴⁹, valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys turi apimti informaciją apie vykdytų programų rezultatus ir vertinimo kriterijų įgyvendinimą. Šios informacijos pateikimo valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje tvarka nenustatyta – Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių

⁴⁴ Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymas, 2000-10-17 Nr. VIII-2066 (su pakeitimais ir papildymais), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-01-22 nutarimas Nr. 96 „Dėl atskaitimų nuo rinkliavų už oro navigacijos paslaugas ir naudojimąsi oro uostais biudžetinei įstaigai Civilinės aviacijos administracijai išlaikyti dydžio nustatymo“ (su pakeitimais ir papildymais).

⁴⁵ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 35 str. 1 d., 36 str. 2d. ir 18 str. 2 d. 3 p.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais).

⁴⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai: 2010-09-30 Nr. V-1673, 2010-10-29 Nr. V-1910, 2010-11-30 Nr. V-2169.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2010-09-30 išvada Nr. FA-P-700-2-79 „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos“.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr. 751 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 62 p.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas sudarymo taisyklės⁵⁰ nenumato duomenų apie programų rezultatus ir vertinimo kriterijų įgyvendinimą pateikimo, nenustato jų formos ir turinio.

Kaip ir ankstesniaisiais metais, taip ir šiais metais, Finansų ministerija sudarė ataskaitų knygą, kurioje pateikė susegtas asignavimų valdytojų vertinimo kriterijų suvestines įvykdymo ataskaitas⁵¹ ir jų aiškinamuosius raštus⁵², tačiau nepateikė apibendrintos informacijos apie asignavimų valdytojų strateginių tikslų ir programų tikslų pasiekimą, taigi mūsų teikta rekomendacija neįgyvendinta.

Pažymime, kad 2011 metais pakeistose Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse⁵³ nebeliko nuostatos, numatančios, kad valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys apima informaciją apie vykdytų programų rezultatus ir vertinimo kriterijų įgyvendinimą, t. y. panaikinta prievolė šią informaciją teikti kartu su atitinkamų metų Ataskaitų rinkiniu. 2011 metais pakeistos⁵⁴ ir programų sąmatų vykdymo formos – institucijos vietoj buvusios Vertinimo kriterijų suvestinės įvykdymo ataskaitos turės parengti programų sąmatų vykdymo formą „Informacija apie institucijos strateginių tikslų įgyvendinimą“. Šioje formoje bus pateikiama informacija tik apie institucijų strateginių tikslų įgyvendinimą.

Mūsų nuomone, svarbu, kad kartu su atitinkamų metų Ataskaitų rinkiniu būtų pateikti ne tik patvirtintų finansinių rodiklių vykdymo duomenys, bet ir nurodyta, kokių strateginių tikslų pasiekė asignavimų valdytojai naudodami valstybės biudžeto lėšas, todėl būtina rasti tinkamą šios informacijos pateikimo formą.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“.

⁵¹ Forma Nr. B-12 „Vertinimo kriterijų suvestinė įvykdymo ataskaita“, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-12-29 įsakymu Nr. 1K-413 „Dėl valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo, biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatų vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių ir formų patvirtinimo“ (2009-12-31 įsakymo Nr. 1K-496 redakcija su pakeitimais ir papildymais).

⁵² Finansų ministerija 2010-12-31 raštu Nr. (2.33-01)-6K-1011678 „Dėl 2011 metų valstybės biudžeto programų sąmatų“ nurodė asignavimų valdytojams kartu su apibendrinta informacija apie 2010 metais vykdytų programų rezultatus ir vertinimo kriterijų įgyvendinimą pateikti ir aiškinamuosius raštus.

⁵³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-06-08 nutarimas Nr. 681 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimo Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo ir kažikurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, keitusių šį nutarimą, pakeitimo ar pripažinimo netekusiais galios“.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-06-30 įsakymas Nr. 1K-230 „Dėl biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų informacijos apie programų sąmatų vykdymą formų patvirtinimo“.

2. Valstybės biudžeto vykdymo vertinimas

2.1. Valstybės biudžeto pajamos

2.1.1. Valstybės biudžeto pajamų surinkimas

Valstybės biudžeto pajamų⁵⁵ surinkta 1 155,8 mln. Lt daugiau nei planuota. Pajamų surinkimo užduočių įvykdymą lėmė viršytos pridėtinės vertės ir kitų pajamų surinkimo užduotys.

Neigiamos įtakos pajamoms turėjo akcizų surinkimo užduočių nevykdymas, padidėjęs mokesčių mokėtojų išsiskolinimas.

Gyventojai paramai skyrė 47 proc. mažiau gyventojų pajamų mokesčio nei 2009 metais.

Mūsų teikta rekomendacija dėl teisės aktų tobulinimo (kad visos pajamos, gautos realizavus valstybės (savivaldybių) ilgalaikį materialųjį ir nematerialųjį turtą, būtų įskaitomos į atitinkamo biudžeto pajamas) yra įgyvendinama.

2010 metų valstybės biudžetas nebuvo tikslintas. Per metus į valstybės biudžetą gauta 14 533,9 mln. Lt pajamų (be ES paramos), t. y. 1 155,8 mln. Lt daugiau, negu planuota (13 378,1 mln. Lt) ir 247 mln. Lt mažiau, negu surinkta 2009 m. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos planuota gauti 7 891,9 mln. Lt, gauta 5 345,1 mln. Lt (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Duomenys apie 2010 m. valstybės biudžeto pajamas

Eil. Nr.	Rodikliai	Planas	Įvykdymas	
			mln. Lt	proc.
1.	Valstybės biudžeto pajamos (mln. Lt)	21 270,0	19 879,0	93,5%
iš jų:				
1.1.	Mokestinės pajamos	11 632,9	12 688,7	109,1%
	šių pajamų dalis visose pajamose (proc.)	54,8%	63,8%	–
1.2.	Kitos pajamos	1 745,2	1 845,2	105,7%
	šių pajamų dalis visose pajamose (proc.)	8,2%	9,2%	–
	<i>Valstybės biudžeto pajamos be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos</i>	13 378,1	14 533,9	108,6%
1.3.	ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	7 891,9	5 345,1	67,7%
	šių pajamų dalis visose pajamose (proc.)	37,0%	27,0%	–

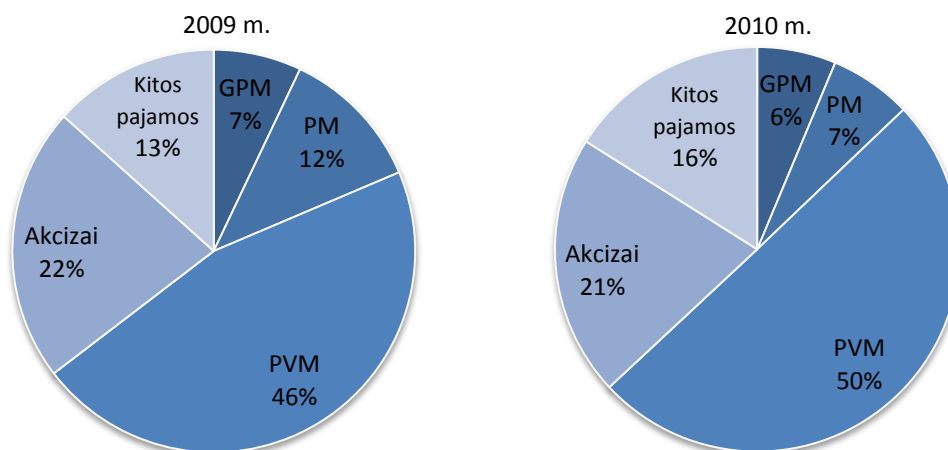
Šaltinis – 2010 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita.

2010 m. biudžete buvo suplanuotos 1 019,2 mln. Lt mažesnės valstybės biudžeto pajamos (be ES paramos), palyginti su 2009 m. planu, ir 1402,8 mln. Lt mažesnės, palyginti su 2009 m. vykdymu.

⁵⁵ Be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų.

Kaip ir 2009 m., 2010 m. didžiausią valstybės biudžeto pajamų dalį sudarė PVM, pajamos iš akcizų, pelno mokestis (toliau – PM) ir gyventojų pajamų mokestis (toliau – GPM). 2010 m. PVM ir kitų pajamų dalis valstybės biudžeto pajamose padidėjo, akcizų, PM ir GPM – sumažėjo (žr. 1 pav.).

1 pav. Pajamų⁵⁶ struktūra

Šaltinis – 2010 ir 2009 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai.

Didesnį nei planuota mokestinių pajamų surinkimą lėmė gautos 20 proc. didesnės PVM pajamos, kurios 495,2 mln. Lt viršijo 2009 m. šio mokesčio pajamas ir sudarė 7 294,0 mln. Lt. Pagrindinis veiksnys, lėmęs PVM pajamų surinkimą, yra didesnio tarifo taikymas, nes galutinio vartojimo išlaidos 2010 m. vis dar mažėjo palyginti su 2009 m.⁵⁷ Aiškinamajame rašte nurodyta, kad PVM pajamų augimą 2010 m. taip pat lėmė ir geresnis mokesčio administravimas, tačiau konkretūs duomenys apie papildomai gautas PVM pajamas dėl pagerėjusio mokesčių administravimo nepateikti.

Daugiau nei suplanuota gauta PM (5,1 proc.) ir GPM (4,4 proc.), tačiau, palyginti su 2009 m., šių mokesčių pajamų surinkta atitinkamai 44,1 proc. ir 12,1 proc. mažiau. PM pajamos sumažėjo dėl to, kad mokesčių mokėtojai 2010 m. vėlavo mokėti deklaruotą avansinį PM, mokėjo mažiau nei buvo deklaravę, sumažėjo didžiųjų mokėtojų sumokėtas PM⁵⁸. 2010 m. PM mokesčio bazė – apmokestinamasis pelnas – sumažėjo daugumoje ekonominės veiklos rūšių, labiausiai apdirbamojoje gamyboje, statyboje, didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, padidėjo – elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo veiklose⁵⁹.

⁵⁶ Be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų.

⁵⁷ Galutinio vartojimo išlaidos to meto kainomis 2009 m. buvo 83 088 mln. Lt, 2010 m. – 80 539 mln. Lt, šaltinis – Statistikos departamentas.

⁵⁸ 2009 m. akcinės bendrovės sumokėjo 26 proc. visų PM pajamų, 2010 m. ši dalis sumažėjo iki 22 proc. Šaltinis – 2010 m. VMI administruojamų nacionalinio biudžeto pajamų surinkimo apžvalga. [Žiūrėta 2011-08-04] Prieiga per internetą <http://www.vmi.lt/lt/?itemId=10121222>.

⁵⁹ Ten pat.

Mažesnes pajamas iš GPM lėmė 1,18 procentinio punkto sumažinta šio mokesčio dalis, tenkanti valstybės biudžetui⁶⁰, nedidėjantis vidutinis darbo užmokestis, vis dar didėjantis nedarbo lygis⁶¹, beveik visose ekonominės veiklos srityse daugiau kaip 5 proc. sumažėjęs vidutinis darbuotojų skaičius ir vidutinis darbo užmokestis⁶².

Pajamų iš akcizų gauta 3 036,5 mln. Lt, tai sudaro daugiau kaip 20 proc. valstybės biudžeto pajamų, tačiau akcizų faktinės įplaukos į valstybės biudžetą nuo 2008 m. mažėja (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Akcizų įplaukos į valstybės biudžetą

Laikotarpis	Planas	Faktas	Dalis valstybės biudžeto pajamose ⁶³
	(mln. Lt)		proc.
2008 m.	3 520,2	3 354,0	17%
2009 m.	3 268,9	3 258,2	22%
2010 m.	3 257,4	3 036,5	21%

Šaltinis – 2008, 2009, 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai.

Nuo 2010 m. nepriklausomi arba visuomeniniai tiekėjai ir kiti asmenys moka akcizą už elektros energiją, gautą iš kitos valstybės narės. Dėl to 2010 m. į valstybės biudžetą gauta apie 10 mln. Lt pajamų. 2010 m. panaikinus lengvatą energetiniams produktams, kuriuose biologinės kilmės priemaišų dalis neviršija teisės aktuose numatytos privalomos biologinės kilmės priemaišų dalies, valstybės biudžetas papildomai gavo apie 70 mln. Lt pajamų.

Didžiausią 2010 m. pajamų iš akcizų dalį sudaro pajamos už benzina, dyzeliną ir kitus energetinius produktus (56 proc.), palyginti su praėjusiais metais šių pajamų gauta 46 mln. Lt mažiau. Pajamos iš akcizų už alkoholinius gėrimus sudaro daugiau kaip 25 proc. akcizų pajamų, 2010 m. šių pajamų gauta 49,5 mln. Lt mažiau nei 2009 m. Labiausiai 2010 m. akcizų pajamose sumažėjo pajamos už tabako gaminius – nuo 21,2 proc. iki 18,2 proc. Šios rūšies pajamų gauta 136,2 mln. Lt mažiau nei 2009 m.

Kitų pajamų (įskaitant pajamas iš sandorių dėl materialiojo ir nematerialiojo turto ir finansinių įsipareigojimų prisiėmimo) gauta 1 845,2 mln. Lt, t. y. 100 mln. Lt daugiau, nei planuota, ir 329,3 mln. Lt daugiau, nei 2009 m.

PVM permoka. 2010 m. į valstybės biudžetą surinkta 1 216,1 mln. Lt (20 proc.) daugiau PVM, negu buvo planuota. Daugiau kaip trečdalį šios sumos (39 proc.) sudaro PVM permoka, kuri nuo 2009 m. mažėja (žr. 4 lentelę).

⁶⁰ 2010 m. valstybės biudžetui numatyta skirti 26,53 proc. GPM pajamų, 2009 m. – 27,71 proc.

⁶¹ Lietuvos darbo biržos duomenimis, nedarbo lygis per 2010 m. padidėjo 1,9 proc. – nuo 15,2 iki 14,4 proc.

⁶² Vidutinis darbuotojų skaičius 2009 m. buvo 1 288 019, 2010 m. – 1 223 071, vidutinis darbo užmokestis 2009 m. buvo 1 643 Lt, 2010 m. 1 554 Lt. Šaltinis – VMI administruojamų nacionalinio biudžeto pajamų surinkimo apžvalga. [Žiūrėta 2011-08-04] Prieiga per internetą <http://www.vmi.lt/?itemId=10121222>.

⁶³ Be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų.

4 lentelė. 2006–2010 m. PVM permokos duomenys

Laikotarpis	PVM permoka (mln. Lt)	Pokytis, lyginant su praėjusiais metais (proc.)
2006-12-31	481,2	2
2007-12-31	526,3	9
2008-12-31	1 036,2	97
2009-12-31	680,9	-34
2010-12-31	475,1	-30

Šaltinis – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

2010 m. mokesčių mokėtojams grąžinta 2 232,8 mln. Lt PVM permokos (14,2 proc. daugiau nei 2009 m.), o kitiems mokesčiams padengti įskaityta 1 314,5 tūkst. Lt PVM permokos (3 proc. mažiau nei 2009 m.). Iš visos (2 232,8 mln. Lt) mokesčių mokėtojams grąžintos PVM permokos be mokesčių mokėtojų prašymų grąžinta 381,4 mln. Lt PVM permoka, kuri daugiau kaip du kartus didesnė nei 2009 m. Ankstesnio audito metu atkreipėme dėmesį į santykinai mažą be mokesčių mokėtojų prašymų grąžintą permoką ir į tai, kad visa ji buvo grąžinta tik gruodžio mėnesį. 2010 m. PVM permoka be mokesčių mokėtojų prašymų, skirtingai nuo 2009 metų, buvo grąžinta sausio, lapkričio ir gruodžio mėnesiais.

Nepriemokų pokyčiai. Neigiamą įtaką 2010 m. valstybės biudžeto pajamoms turėjo išaugę mokesčių mokėtojų įsiskolinimai. Ataskaitų rinkinio duomenimis, mokesčių mokėtojų mokestinė nepriemoka valstybės biudžetui 2010 m. pabaigoje sudarė 1 603,2 mln. Lt, t. y., palyginti su 2009 m. padidėjo 23 proc. (žr. 5 lentelę). Pažymime, kad Finansų ministerija atsižvelgė į mūsų teiktas pastabas ir Ataskaitų rinkinyje papildomai pateikė informaciją apie 576,1 mln. Lt mokestinę nepriemoką, pripažintą beviltiška, ir nepriemoką, perleistą AB Turto bankui.

5 lentelė. Duomenys apie valstybės biudžeto mokestinę nepriemoką.

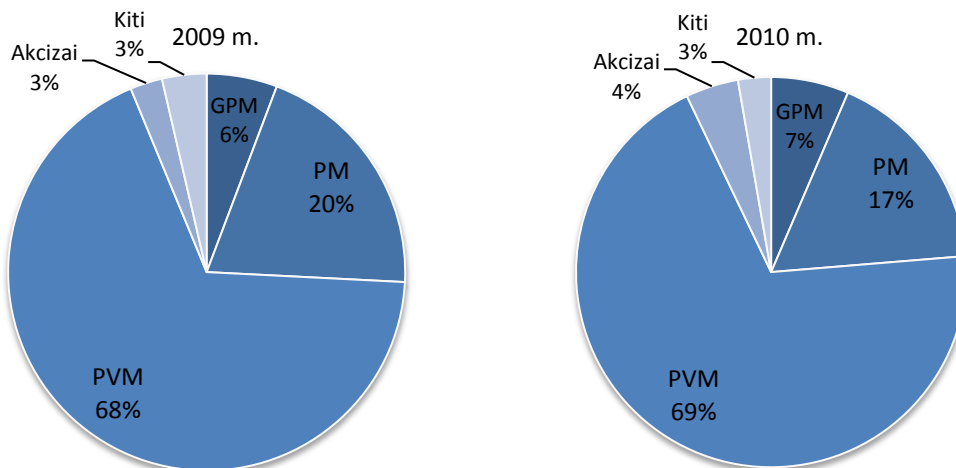
Laikotarpis	Nepriemoka (mln. Lt)	Pokytis, lyginant su praeitu laikotarpiu	
		mln. Lt	proc.
2007-01-01	741,4	-163,5	-18
2008-01-01	713,1	-28,3	-4
2009-01-01	943,5	230,4	32
2010-01-01	1 298,7	355,2	38
2011-01-01	1 603,2*	304,5	23

Šaltinis – Finansų ministerijos informacija.

* Neįskaitant 576,1 mln. Lt mokestinės nepriemokos, pripažintos beviltiška, ir (ar) perleistos AB Turto bankui.

Didžiausią valstybės biudžeto mokestinės nepriemokos dalį (69 proc.) sudarė PVM nepriemoka, kuri 2010 m. pabaigoje siekė 1 109,5 mln. Lt ir buvo 26 proc. didesnė nei 2009 m. pabaigoje.

2 pav. 2009 ir 2010 m. mokesinės nepriemokos valstybės biudžetui struktūra

Šaltinis – Finansų ministerija.

Mokesčių mokėtojų skolos valstybės biudžetui, įvertinant visas mokesčių administratorių ir AB Turto banko administruojamas nepriemokas ir beviltiškas mokesines nepriemokas, didėja. 2010 m. pabaigoje jos sudarė 2 179,3 mln. Lt, t. y. 22 proc. daugiau nei 2009 m.

Paramai skirta GPM dalis. Ne kartą atkreipėme dėmesį, kad didžiausią GPM⁶⁴ paramai skirtų lėšų dalį gauna valstybės ir savivaldybių biudžetinės įstaigos. VMI duomenimis 2010 m. paramos gavėjams pervesta 39,1 mln. Lt (46 proc. mažiau negu 2009 m.), iš kurių valstybės ir savivaldybių biudžetinės įstaigos gavo 12,9 mln. Lt (33 proc. visų paramai skirtų GPM pajamų), asociacijos – 12,2 mln. Lt (31,2 proc.), viešosios įstaigos – 6,1 mln. Lt (15,5 proc.), labdaros ir paramos fondai – 2,4 mln. Lt (6,2 proc.), bendrijos (gyvenamųjų namų statybos, sodininkų) – 2,5 mln. Lt (6,3 proc.), religinės bendruomenės ir bendrijos – 2,3 mln. Lt (5,9 proc.), kiti subjektai – 0,7 mln. Lt (1,7 proc.).

Pajamos už turto realizavimą. Praeito audito metu atkreipėme dėmesį, kad pagal esamą teisinį reglamentavimą dalis pajamų, gautų už valstybės ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimą, nepriskiriamos valstybės biudžeto pajamoms, todėl pasiūlėme Vyriausybei keisti teisės aktus. Pažymime, kad parengtame Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimo projekte⁶⁵ atsižvelgta į mūsų siūlymą – nustatyta, kad pardavus nereikalingą arba netinkamą (negalimą) naudoti valstybės ir savivaldybių turtą, atskaičius jo saugojimo ir pardavimo išlaidas, gautos lėšos pervedamos atitinkamai į valstybės ar savivaldybės biudžetą.

⁶⁴ Pagal Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (2002-07-02 Nr. IX-1007) 34 str. 3 d. gyventojai paramos gavėjams gali skirti iki 2 proc. pajamų mokesčio.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 16¹, 17, 19, 22, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 16² straipsniu įstatymo projektas, 2011-05-18 Nr. 11-1543-01.

2.1.2. Įmokos specialiosioms programoms finansuoti

Nustatėme atvejų, kai lėšos iš valstybės biudžeto buvo išduotos nesilaikant nustatytos tvarkos – išduotos dengti programų, kurios nebuvo patvirtintos Vyriausybės nutarimu, išlaidoms (392,6 tūkst. Lt); išduota daugiau lėšų (375,9 tūkst. Lt), negu buvo galima skirti programai finansuoti.

Specialiajai kelių priežiūros ir plėtros programai finansuoti, kaip ir praėjusiais metais, skirta apie 210 tūkst. Lt lėšų daugiau nei turėjo būti skirta.

Aukštosios mokyklos įmokas už teikiamas paslaugas į valstybės biudžetą pervedė kaip įmokas už mokslą, todėl minėtos pajamos Ataskaitų rinkinyje atskleistos kartu, o ne pagal rūšis.

Asignavimų valdytojų specialiųjų programų pajamoms, kaip ir praėjusiais metais, neteisingai priskirta 28,8 mln. Lt valstybės biudžeto pajamų.

Mūsų teikta rekomendacija dėl pajamų priskyrimo asignavimų valdytojų specialiųjų programų pajamoms įgyvendinta 2011 metais, įsigaliojus naujoms Biudžeto sandaros įstatymo nuostatomis, tačiau siekiant teisės aktų suderinamumo ir aiškumo reikalinga tikslinti poįstatyminius teisės aktus.

2010 metų Rodiklių įstatymu⁶⁶ patvirtinta 632,4 mln. Lt biudžetinių įstaigų pajamų įmokų ir 1 268,5 mln. Lt valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių ir kitų lėšų, įstatymais ir kitais teisės aktais skiriamų specialiosioms programoms finansuoti (iš viso 1 900,9 tūkst. Lt). Iš minėtų lėšų 135,0 mln. Lt (Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos Specialiosios kelių priežiūros ir plėtros programos) numatyta skirti bendroms biudžeto reikmėms (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Duomenys apie lėšas, skirtas specialiosioms programoms finansuoti

Metai	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Įstatymu patvirtinta įmokų suma (mln. Lt)	2 275,4	2 074,0	1 900,9
- iš jų skirti bendroms biudžeto reikmėms	-	604,6	135,0
Faktinė įmokų suma (mln. Lt)	2 375,9	1 907,1	1 771,1
- iš jų faktiškai skirta bendroms biudžeto reikmėms	1,2	324,6	136,3
Plano vykdymas (proc.)	104,4%	92%	93,2%
Plano vykdymas +/- (mln. Lt)	100,5	-166,9	-129,8

Šaltinis – 2008, 2009, 2010 metų Ataskaitų rinkinių formos Nr. 3, Nr. 10 ir Nr. 18.

2010 m. įmokų planas įvykdytas 93,2 proc. Bendroms biudžeto reikmėms dėl netekusių paskirties įmokų skirta 1,3 mln. Lt daugiau, negu buvo planuota.

Savo ataskaitose kasmet teikiame pastabas dėl specialiųjų programų – netinkamo jų finansavimo, sąmatų keitimo, lėšų naudojimo ar pajamų planavimo. Ne kartą Finansų ministerijai

⁶⁶ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais), 2 priedėlis.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas siūlėme sukurti papildomas kontrolės procedūras, padėsiančias ateityje išvengti kasmet pasikartojančių pažeidimų. Pažymime, kad nuo 2011 metų pasikeitus specialiųjų programų teisiniam reglamentavimui mūsų teiktos rekomendacijos išlieka aktualios.

Nustatyta:

1. Asignavimų valdytojų specialiųjų programų pajamoms, kaip ir praėjusiais metais, neteisingai priskirtos valstybės biudžeto pajamos. Vertindami 2009 metų valstybės biudžeto vykdymą nustatėme atvejų, kai asignavimų valdytojų specialiųjų programų pajamoms neteisingai buvo priskirtos valstybės biudžeto pajamos, ir pasiūlėme Finansų ministerijai parengti pajamų, kurioms atitinkamais teisės aktais yra nustatyta tikslinė jų naudojimo paskirtis, apskaitos tvarką. Tokių atvejų nustatėme ir šio audito metu.

Pavyzdžiai

- 12 547,4 tūkst. Lt palūkanų, gautų iš ES 2007–2013 m. struktūrinės paramos lėšų finansų inžinerijos priemonėmis vykdančiam projektus per INVEGOS, Garantijų fondus ir vykdančiam visuotinės dotacijos priemonę, nepagrįstai priskirta Ūkio ministerijos Specialiosios ekonomikos augimo ir konkurencingumo didinimo programos pajamoms.

- 7 001,7 tūkst. Lt ES Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) lėšų, kurios 2009 m. Europos Komisijos buvo pervestos į valstybės išdą EŽŪGF išlaidoms, susijusioms su žemės ūkio ir maisto produktų intervenciniais pirkimais, viršijant patirtas faktines išlaidas kompensuoti, nepagrįstai priskirta Žemės ūkio ministerijos Kaimo rėmimo programos (6 688,7 tūkst. Lt) ir Žemės ūkio ir žuvininkystės politikos įgyvendinimo programos (313 tūkst. Lt) pajamoms. Pažymime, kad atsižvelgiant į mūsų pastabas žemės ūkio ministro 2004 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. 3D-544, kuriuo vadovaujantis pajamos gautos viršijant faktiškai patirtas išlaidas buvo priskiriamos Žemės ūkio ministerijos vykdomų programų viršplaninėms pajamų įmokoms, buvo pakeistas (2011 m. balandžio 27 d. įsakymas Nr. 3D-375).

- 1 704,9 tūkst. Lt iš paramos gavėjų susigrąžintų EŽŪGF finansinės paramos lėšų ir lėšų už sankcijas, susidariusias dėl kompleksinio paramos susiejimo, nepagrįstai priskirta Žemės ūkio ministerijos Tiesioginių išmokų ir rinkos reguliavimo priemonių finansavimo programos pajamoms⁶⁷. Pažymime, kad atsižvelgiant į mūsų pastabas Žemės ūkio ministro 2006 m. spalio 17 d. įsakymas Nr. 3D-403, kuriuo vadovaujantis šios lėšos buvo priskirtos minėtos programos pajamoms, buvo patikslintas (2011 m. rugpjūčio 5 d. įsakymas Nr. 3D-617).

- 7 233,1 tūkst. Lt bankų grąžintų ankstesniais metais jiems pervestų PHARE negrąžintinos paramos lėšų tikslinėms paskoloms (mikrokreditams) teikti, bankų gautų palūkanų už suteiktas tikslines paskolas valstybės remiamiems mažiems ūkio subjektams, minėtų bankų sumokėtų baudų, nepagrįstai priskirta Ūkio ministerijos Specialiosios ekonomikos augimo ir konkurencingumo didinimo programos pajamoms.

- 344,9 tūkst. Lt sukauptų finansų inžinerijos priemonės „Verslumo skatinimas“ palūkanų nepagrįstai priskirta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Žmogiškųjų išteklių plėtros programos pajamoms.

Dėl to, kad asignavimų valdytojų specialiųjų programų pajamoms neteisingai priskirta 28,8 mln. Lt valstybės biudžeto pajamų, Ataskaitų rinkinyje biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į valstybės biudžetą įvykdymo duomenys⁶⁸ minėta suma didesni.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2011-05-31 Nr. FA-P-10-7-57.

⁶⁸ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 3 „Biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į valstybės biudžetą, valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, įstatymais ir kitais teisės aktais skiriamų specialiosioms programoms finansuoti 2010-12-31 ataskaita“.

Nuo 2011 metų įsigaliojusiose Biudžeto sandaros įstatymo nuostatose⁶⁹ atsisakyta specialiosios programos sąvokos ir nustatyti programų finansavimo šaltiniai. Atsižvelgiant į programų lėšų šaltinius ir jų prigimtį, nustatytos skirtingos šių lėšų naudojimo ir jų nepanaudotų likučių perkėlimo į kitus biudžetinius metus sąlygos. 2011 metais patvirtintos Palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, panaudojimo ir įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklės⁷⁰, kuriose taip pat reglamentuota pavyzdžiuose nurodytų lėšų apskaita. Įsigaliojęs teisinis reglamentavimas iš esmės išsprendžia pajamų, kurioms nustatyta tikslinė naudojimo paskirtis, apskaitos klausimą, tačiau siekiant teisės aktų suderinamumo ir aiškumo reikia tikslinti poįstatyminius teisės aktus. Pastebėjome neatitikimus:

- Palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, panaudojimo ir įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklėse nurodyta, kad palūkanos, sukauptos įgyvendinant finansų inžinerijos priemones, prilyginamos asignavimų valdytojų pajamų įmokoms. Šios nuostatos neatitinka Biudžeto sandaros įstatymo⁷¹ 2 straipsnio 4 dalyje reglamentuotos biudžetinių įstaigų pajamų sąvokos. Atkreipiame dėmesį, kad Taisyklėse nenurodyta, kokios rūšies pajamas valstybės biudžeto buhalterinėje apskaitoje registruoja Valstybės išdo departamentas, kai finansų inžinerijos palūkanos yra pervestos į valstybės išdo sąskaitą.
- Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo 18 straipsnio 2 dalimi, atitinkamų metų Rodiklių įstatymo projekte turi būti nustatoma biudžetinių įstaigų pajamų ir konkrečios valstybės biudžeto pajamų dalies⁷², skiriamų programoms finansuoti, paskirstymas pagal asignavimų valdytojus. Nuo 2011 m. birželio 12 d. įsigaliojusiose Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse nurodyta, kad biudžetinių įstaigų pajamų įmokėjimo į valstybės biudžetą sumos nustatomos kiekvienam valstybės biudžeto asignavimų valdytojui jų pačių teikimu atitinkamų metų valstybės biudžete. Atkreipiame dėmesį, kad minėtose taisyklėse nereglementuotas valstybės biudžeto pajamų dalies, planuojamos skirti programoms finansuoti, nustatymas valstybės biudžete.

2. Lėšos iš valstybės biudžeto išduotos nesilaikant nustatytos tvarkos. Audito metu nustatėme atvejų, kai asignavimai specialiųjų programų finansavimui iš valstybės biudžeto buvo išduoti nesilaikant galiojusių Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo

⁶⁹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 24, 28, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas, 2010-12-09 Nr. XI-1208.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-05-19 įsakymas Nr. 1K-192 „Dėl Palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, panaudojimo ir įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklių patvirtinimo“.

⁷¹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija, su pakeitimais ir papildymais).

⁷² Kurios panaudojimo apimtis ir tikslinė paskirtis nurodyta įstatyme ar Vyriausybės nutarime.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas taisyklių⁷³ – išduoti dengti išlaidoms programų, kurios nepatvirtintos Vyriausybės nutarimu⁷⁴; išduota daugiau lėšų, negu buvo galima skirti programai finansuoti.

Pavyzdžiai

1. Vadovaujantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis, įstaigos, kurios gauna pajamų, kasmet turi sudaryti pajamų ir specialiųjų programų sąmatas (Taisyklių 29 p.). Tokių pajamų įmokėjimo į valstybės biudžetą sumos nustatomos kiekvienam valstybės biudžeto asignavimų valdytojui jų pačių teikimu atitinkamų metų valstybės biudžete (Taisyklių 22 p.) ir naudojamos pagal atitinkamas specialiąsias programas (Taisyklių 23 p.). Asignavimai iš valstybės biudžeto išduodami dengti tik toms išlaidoms, kurios numatytos valstybės biudžeto programose.

Kalėjų departamentui prie Teisingumo ministerijos Specialiosios mokamų paslaugų teikimo programos, kuriai finansavimas nebuvo patvirtintas 2010 m. valstybės biudžete⁷⁵, išlaidoms dengti 2010 metais iš valstybės išdo sąskaitos buvo išduota 389,4 tūkst. Lt.

Šiaulių miesto apylinkės teismui Specialiosios paslaugų teikimo programos, kuriai finansavimas nebuvo patvirtintas 2010 m. valstybės biudžete⁷⁶, išlaidoms dengti 2010 metais iš valstybės išdo sąskaitos buvo išduota 3,2 tūkst. Lt.

2. Teisingumo ministerijai Specialiajai nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programai finansuoti 2010 metais iš valstybės išdo sąskaitos buvo išduota 375,9 tūkst. Lt daugiau valstybės biudžeto lėšų, negu ministerija buvo įmokėjusi (įskaitant 2009 metų likutį) įmokų į valstybės biudžetą, skirtų konkrečiai programai finansuoti. Vadovaujantis Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių⁷⁷ 3 punktu valstybės biudžeto lėšos iš valstybės išdo sąskaitos išduodamos (pervedamos) neviršijant patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų programai finansuoti. Ministerija 375,9 tūkst. Lt nepagrįstai patikslino specialiosios programos sąmatą, t. y. pažeidė Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių⁷⁸ 77.3 punktą – padidino specialiosios programos sąmatą didesnėmis programos papildomomis pajamomis, negu faktiškai jų gavo (ir įmokėjo) einamaisiais metais. Taigi, Specialioji nukentėjusių nuo nusikaltimų asmenų fondo programa finansuota nesilaikant minėtų taisyklių 28 p. –mokėjimo paraiška pateikta dėl tos sumos ir programai išduota ir panaudota ta lėšų suma, kuri nebuvo įmokėta į biudžetą.

3. Specialiajai kelių priežiūros ir plėtros programai finansuoti, taip pat kaip ir praėjusiais metais, skirta daugiau valstybės biudžeto lėšų nei priklausė. Pagal Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymą⁷⁹ šios programos vykdytoji – Automobilių kelių direkcijai prie Susisiekimo ministerijos skiriama 55 proc. akcizo pajamų, gautų už:

- realizuotą benzina, dyzelinius degalus ir energinius produktus, kurie pagaminti iš biologinės kilmės medžiagų ar su jų priedais ir skirti naudoti kaip variklių degalai;
- realizuotas suskystintas dujas, skirtas automobiliams.

Finansų ministerija akcizo pajamų atskaitymus Kelių priežiūros ir plėtros programai apskaičiuoja remdamasi Valstybinės mokesčių inspekcijos ir Muitinės departamento pateiktais duomenimis. Audito metu nustatyta, kad atskaitymai Kelių priežiūros ir plėtros programai

⁷³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr.751 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 28 ir 55 p. (nuo 2011-06-12 įsigaliojo 2011-06-08 nutarimo Nr. 681 redakcija).

⁷⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-01-20 nutarimas Nr. 70 „Dėl 2010 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“ (su papildymais ir pakeitimais).

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-01-20 nutarimas Nr. 70 „Dėl 2010 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“ (su papildymais ir pakeitimais).

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-01-20 nutarimas Nr. 70 „Dėl 2010 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“ (su papildymais ir pakeitimais).

⁷⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000-07-15 įsakymas Nr. 195 „Dėl Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių patvirtinimo“ (su papildymais ir pakeitimais).

⁷⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr.751 redakcija su pakeitimais ir papildymais).

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymas, 2000-10-12 Nr. VIII-2032 (2004-11-09 įstatymo Nr. IX-2546 redakcija su pakeitimais ir papildymais).

apskaičiuoti nuo faktinių akcizo įplaukų į VMI sąskaitą, t. y. neįvertinus grąžintų permokų pagal prekių grupes. Valstybinėje mokesčių inspekcijoje 2010 metais nebuvo grąžinamų akcizų apskaitos pagal prekių grupes, todėl tikslių skaičių pateikti negalime, tačiau, preliminariais skaičiavimais, programai finansuoti skirta 210 tūkst. Lt daugiau valstybės biudžeto lėšų, negu priklausė.

2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apskaitos audito metu Finansų ministerijai ir Valstybinei mokesčių inspekcijai pateikėme pastabas ir rekomendacijas, susijusias su lėšų (mokesčių atskaitymų) programų finansavimui apskaičiavimu. Finansų ministerija nurodė, kad rekomendacijos įgyvendintos 2011 m., tačiau audito metu gauti įrodymai, kad iki 2011 m. birželio 1 d. situacija nepasikeitė – atskaitymai programos finansavimui skaičiuojami neatsižvelgiant į akcizų grąžinimus.

4. Aukštosios mokyklos įmokas už teikiamas paslaugas į valstybės biudžetą pervedė kaip įmokas už mokslą. 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apskaitos audito metu nustatėme, kad aukštųjų mokyklų įmokos už teikiamas paslaugas ataskaitose nurodytos kaip įmokos už mokslą, todėl Finansų ministerijai rekomendavome įmokas apskaitoje registruoti ir ataskaitose nurodyti pagal jų rūšis. 2010 metais situacija nepasikeitė. Pagal įsigaliojusią tvarką valstybinės mokslo ir studijų institucijos gautas pajamas, nurodžiusios priskirtą įmokų kodą, sumoka ne tiesiogiai į valstybės išdo, kaip buvo ankstesniais metais, o į VMI biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą. VMI pateiktais duomenimis, aukštosios mokyklos 2010 m. pervedė 294 943,4 tūkst. Lt įmokų už mokslą, tačiau finansinių (teisėtumo) auditų metu gauti įrodymai, kad dalį šių lėšų sudaro pajamos, gautos už teikiamas paslaugas⁸⁰. Nepaisant ankstesniais metais teiktų pastabų, Finansų ministerija nesiėmė priemonių, užtikrinančių, kad 2010 metais aukštosios mokyklos gautas pajamas įmokėtų į valstybės biudžetą naudodamos tinkamus įmokų rūšims priskirtus kodus, tai garantuotų teisingą šių įmokų atskleidimą Ataskaitų rinkinyje.

Pažymime, kad rekomendacija įgyvendinta 2011 metais: šių metų biudžete suplanavus aukštųjų mokyklų įmokas už teikiamas paslaugas ir patvirtinus įmokų kodus, mokyklų pajamos už teikiamas paslaugas apskaitomos atskirai nuo įmokų už mokslą.

⁸⁰ Pvz.: iš Vilniaus Gedimino technikos universiteto įmokėtų 30 640,1 tūkst. Lt įmokų už mokslą 9 427,7 tūkst. Lt sudaro pajamos už teikiamas paslaugas; iš 22 469 tūkst. Lt Vilniaus pedagoginio universiteto – 4 392 tūkst. Lt; iš 19 980 tūkst. Lt Klaipėdos universiteto – 3 667 tūkst. Lt.

2.2. Valstybės biudžeto išlaidos

2.2.1. Asignavimų panaudojimas

Finansų ministerijos duomenimis 2010 m. panaudota 24 488,5 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų, t. y. 5 524,5 mln. Lt mažiau, palyginti su patikslintu planu, ir 4 609,5 mln. Lt daugiau, palyginti su gautomis pajamomis.

Valstybės kapitalo investicijoms panaudota 57 proc. planuotų lėšų, tai sudarė 16,7 proc. visų valstybės biudžeto panaudotų asignavimų. Didžiausią dalį (90,6 proc.) visų valstybės kapitalo investicijoms nepanaudotų asignavimų sudaro nepanaudotos ES ir kitos finansinės paramos lėšos.

Daugiau kaip pusė (56 proc.) Vyriausybės rezervo lėšų panaudota stichinių nelaimių ir gaisrų nuostoliams padengti.

2011 metais įgyvendintos mūsų teiktos rekomendacijos – Biudžeto sandaros įstatyme nustatyti Vyriausybės rezervo lėšų naudojimo tikslai ir patvirtintos Vyriausybės rezervo lėšų skyrimo ir naudojimo taisyklės.

2010 m. valstybės biudžete buvo numatyta 26 200 mln. Lt (2009 m. – 25 636,6 mln. Lt) asignavimų išlaidoms ir turtui įsigyti. Iš viso per metus panaudota 24 448,5 mln. Lt (2009 m. – 24 592,9 mln. Lt), t. y. 4 609,5 mln. Lt (2009 m. – 3 884 mln. Lt) daugiau, palyginti su gautomis pajamomis. Iš visų panaudotų asignavimų asignavimai išlaidoms sudarė 96,9 proc., turtui įsigyti – 3,1 proc. Darbo užmokesčiui panaudoti asignavimai sudarė 13,3 proc. (2009 m. – 15 proc.) visų panaudotų asignavimų.

Valstybės investicijų programos vykdymas. 2010 m. valstybės biudžete Valstybės investicijų 2010–2012 metų programai buvo numatyta 4 992,4 mln. Lt, t. y. 27,6 proc. daugiau, palyginti su 2009 m. Vyriausybė pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programas) paskirstė 4 953,4 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų, t. y. 39 mln. Lt mažiau, negu buvo Seimo patvirtinta.

Dėl perkeltos nepanaudotos ES ir kitos finansinės paramos bei bendrojo finansavimo lėšomis finansuojamų programų asignavimų dalies, dėl viršplaninių ir ankstesniais metais specialiosioms programoms finansuoti nepanaudotų įmokų, dėl papildomai skirtų lėšų iš Vyriausybės rezervo bei 2010 m. sutaupyti asignavimų išlaidoms, asignavimų, skiriamų valstybės kapitalo investicijoms, planas padidintas iki 7 175,4 mln. Lt (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Valstybės investicijų programos vykdymas

Eil.Nr.	2010 metų duomenys	Iš viso	Iš jų ES
		Suma (mln. Lt)	
1.	Patvirtinta įstatymu ⁸¹	4 992,4	3 815,5
2.	Paskirstyta Vyriausybės nutarimu ⁸²	4 953,4	3 742,5
3.	Patikslintas planas	7 175,4	5 690,8
4.	Įvykdymas	4 091,6	2 822,8
5.	Įvykdymas nuo patikslino plano (proc.)	57	49,6

Šaltinis – 2010 metų Ataskaitų rinkinys, Finansų ministerijos duomenys.

Valstybės kapitalo investicijoms panaudota valstybės biudžeto asignavimų dalis sudaro 16,7 proc. Šiam tikslui panaudota 82,6 proc. (iš jų ES – 75,4 proc.) Vyriausybės paskirstytų asignavimų, o įvertinus papildomai skirtas sumas – panaudota 57 proc. (iš jų ES – 50,2 proc.). 90,6 proc. visų nepanaudotų asignavimų sudaro nepanaudotos ES ir kitos finansinės paramos lėšos (2009 m. – 90 proc.).

Vyriausybės rezervo lėšų naudojimas. Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymu⁸³, valstybės biudžete sudaromas Vyriausybės rezervas turi būti ne didesnis kaip 1 proc. patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų. 2010 metų Rodiklių įstatymu buvo nustatytas Vyriausybės rezervo dydis – 8 823 tūkst. Lt (0,04 proc. patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų). Iš suplanuotų asignavimų Vyriausybė paskirstė 8 806 tūkst. Lt, kuriuos institucijos ir įstaigos panaudojo. Daugiausia lėšų (4 932,3 tūkst. Lt) skirta savivaldybėms gaisrų ir stichinių nelaimių padarytiems nuostoliams padengti, likusios lėšos skirtos skulptūrų pastatymo ir renginių išlaidoms padengti, pastatų tvarkymo ir rekonstravimo darbams, humanitarinei pagalbai, žymių ir nusipelnusių žmonių laidotuvėms. Finansinių (teisėtumo) auditų metu pažeidimų naudojant Vyriausybės rezervo lėšas nenustatėme.

Pažymime, kad mūsų teiktos rekomendacijos įgyvendintos 2011 metais: Biudžeto sandaros įstatymo pakeitimo įstatyme⁸⁴ nustatyti Vyriausybės rezervo lėšų naudojimo tikslai, o Vyriausybės nutarimu⁸⁵ patvirtintos Vyriausybės rezervo lėšų skyrimo ir naudojimo taisyklės.

2.2.2. Išlaidos, neįtrauktos apskaičiuojant biudžeto vykdymo rezultata

Ataskaitų rinkinyje nurodytas mažesnis valstybės biudžeto vykdymo rezultatas (deficitas), kadangi jį apskaičiuojant neįtraukta 536 mln. Lt valstybės biudžeto išlaidų.

⁸¹ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais).

⁸² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-01-20 nutarimas Nr. 71 „Dėl valstybės investicijų 2010-2012 metų programoje numatytų 2010 metams kapitalo investicijų paskirstymo“ (su pakeitimais ir papildymais).

⁸³ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 15 str.

⁸⁴ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 24, 28, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas, 2010-12-09 Nr. XI-1209.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-03-02 nutarimas Nr. 227 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo lėšų skyrimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“.

Finansų ministerija, kaip Vyriausybei atstovaujanti institucija, vadovaudamasi jai suteikta teise, priėmė sprendimą⁸⁶ skolintis 165 mln. Lt su valstybės skola susijusioms išlaidoms apmokėti, sprendimus⁸⁷ skolintis 263,5 mln. Lt tiesioginėms išmokoms Lietuvos žemės ūkio veiklos subjektams mokėti ir sprendimus⁸⁸ skolintis 110 mln. Lt uždarosios akcinės bendrovės „Būsto paskolų draudimas“ įstatiniam kapitalui didinti. Faktiškai minėtiems tikslams buvo išmokėta atitinkamai 165 mln. Lt, 261 mln. Lt ir 110 mln. Lt. Pažymime, kad minėtos valstybės biudžeto išlaidos neįskaitytos į valstybės biudžeto programų panaudotus asignavimus. Dėl šios priežasties Ataskaitų rinkinyje⁸⁹ nurodyti valstybės biudžeto vykdymo rezultatų – panaudotų asignavimų ir valstybės biudžeto deficito – duomenys yra 536 mln. Lt mažesni.

Ankstesnių auditų metu buvome atkreipę dėmesį, kad tokia praktika, kai tam tikros valstybės biudžeto išlaidos nenumatomos valstybės biudžeto asignavimuose, yra ydinga ir mažina biudžeto skaidrumą. Tiek Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų, tiek ir Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2011 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto Vyriausybei rekomendavome laikytis programinio biudžeto sudarymo principų ir valstybės biudžeto asignavimuose numatyti visas valstybės biudžeto išlaidas.

2.2.3. Valstybės biudžeto lėšos, skirtos PSDF biudžetui

2010 metais iš valstybės biudžeto Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetui skirta 1 911,1 mln. Lt, tai sudarė 7,8 proc. visų valstybės biudžeto panaudotų asignavimų.

Už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis iš valstybės biudžeto mokama pagal suplanuotą, o ne pagal faktinį šių asmenų skaičių, dėl to negalėjome įsitikinti, ar buvo panaudota visa Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetui skirta valstybės biudžeto asignavimų dalis (1 511,2 mln. Lt).

2010 metų valstybės biudžete Valstybinei ligonių kasai prie Sveikatos apsaugos ministerijos, kuri organizuoja Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau – PSDF) biudžeto vykdymą, buvo numatyta 1 911,1 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų. Vadovaujantis Sveikatos draudimo

⁸⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-08-11 įsakymas Nr. 1K-254 „Dėl skolinimosi valstybės vardu apmokėti su valstybės skola susijusioms išlaidoms“.

⁸⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-02-23 įsakymas Nr. 1K-042 „Dėl skolinimosi valstybės vardu tiesioginėms išmokoms Lietuvos žemės ūkio veiklos subjektams 2010 metais mokėti“, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-10-20 įsakymas Nr. 1K-326 „Dėl skolinimosi valstybės vardu papildomos tiesioginėms išmokoms Lietuvos žemės ūkio veiklos subjektams 2010 metais mokėti“.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-04-12 įsakymas Nr. 1K-110 „Dėl uždarosios akcinės bendrovės „Būsto paskolų draudimas“ įstatinio kapitalo padidinimo ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 1999-04-15 įsakymo Nr. 99 „Dėl uždarosios akcinės bendrovės „Būsto paskolų draudimas“ pakeitimo“, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-12-28 įsakymas Nr. 1K-411 „Dėl uždarosios akcinės bendrovės „Būsto paskolų draudimas“ įstatinio kapitalo sumažinimo ir padidinimo ir finansų ministro 1999-04-15 įsakymo Nr. 99 „Dėl uždarosios akcinės bendrovės „Būsto paskolų draudimas“ pakeitimo“.

⁸⁹ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 2 „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto vykdymo rezultatų 2010-12-31 ataskaita“.

įstatymu⁹⁰ į PSDF biudžeto pajamas įskaitomos valstybės biudžeto įmokos už apdraustuosius, draudžiamus valstybės lėšomis, ir papildomi valstybės biudžeto asignavimai, kuriuos Seimas gali patvirtinti, jei dėl PSDF biudžeto tvirtinimo metu nenumatytų priežasčių padidėja jo išlaidos arba sumažėja pajamos ir dėl to PSDF biudžetas negali įvykdyti visų jam nustatytų įpareigojimų. 2010 metais Valstybinei ligonių kasai iš valstybės biudžeto buvo pervesti visi numatyti asignavimai – 1 511,2 mln. Lt programai „Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto įmokos už apdraustuosius, draudžiamus valstybės lėšomis“ ir 399,9 mln. Lt programai „Papildomi Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimai“ finansuoti, tai sudarė 7,8 proc. visų valstybės biudžeto panaudotų asignavimų.

Atlikę Privalomojo sveikatos draudimo veiklos auditą⁹¹ nustatėme, kad 2009–2010 m. keičiantis privalomuoju sveikatos draudimu valstybės lėšomis draudžiamų asmenų skaičiui labai padidėjo (40 proc.) valstybės biudžeto asignavimų dalis PSDF biudžeto pajamose. Už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis iš valstybės biudžeto mokama pagal suplanuotą, o ne pagal faktinį šių asmenų skaičių. Dėl to valstybės biudžeto išlaidos gali būti nepagrįstai padidintos arba sumažintos, o PSDF gali gauti nepagrįstų pajamų arba turėti nekompensuotų išlaidų. Siekiant taupiai ir racionaliai naudoti valstybės ir PSDF biudžetų lėšas pasiūlėme Vyriausybei parengti ir įgyvendinti priemones, užtikrinančias įmokų už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis mokėjimą į PSDF biudžetą pagal faktinį, o ne pagal suplanuotą šių asmenų skaičių. Pažymime, kad Sveikatos apsaugos ministerija 2011 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. V-507 sudarė tarpinstitucinę darbo grupę pateiktoms rekomendacijoms įgyvendinti ir priemonėms, užtikrinančioms įmokų už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis mokėjimą į PSDF biudžetą pagal faktinį draudžiamųjų skaičių, parengti.

Auditodami 2010 m. PSDF biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį⁹² nustatėme, kad 51,4 mln. Lt papildomų valstybės biudžeto asignavimų panaudota konkrečioms iš anksto žinomiems tikslams (Nacionalinei imunoprofilaktikos programai, ortopedijos technikos priemonių įsigijimo išlaidų kompensavimui, kraujo donorų kompensacijoms), todėl Sveikatos apsaugos ministerijai rekomendavome lėšas minėtiems tikslams planuoti atskirai nuo papildomų valstybės biudžeto asignavimų. Pažymime, kad Sveikatos apsaugos ministerija pateikė Sveikatos draudimo įstatymo pakeitimo projektą, kuriame numatyta tikslinės paskirties valstybės biudžeto asignavimus planuoti atskirai, pvz. Nacionalinei imunoprofilaktikos programai, kompensacijoms kraujo donorams, ortopedinės technikos priemonių įsigijimo išlaidoms kompensuoti ir kitoms programoms.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas, 1996-05-21 Nr. I-1343 (2002-12-03 įstatymo Nr. IX-1219 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 15 str.

⁹¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Privalomasis sveikatos draudimas“, 2011-03-10 Nr. VA-P-10-2-3.

⁹² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito išvada „Dėl 2010 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio“, 2011-04-14 Nr. FA-P-10-4-6.

2.2.4. Apyvartos lėšų papildymas viršplaninėmis pajamomis

Finansų ministerija priėmė sprendimą 2010 metų apyvartos lėšas papildyti 2009 metų valstybės biudžeto viršplaninėmis pajamomis, o Vyriausybė 224 mln. Lt minėtų lėšų skyrė savivaldybėms negautoms pajamoms kompensuoti. Audito metu nustatėme, kad 2010 metų apyvartos lėšos negalėjo būti papildytos 2009 metų viršplaninėmis pajamomis, kadangi nepanaudotų viršplaninių pajamų 2009-12-31 biudžeto lėšų likutyje nebuvo. Vyriausybė savivaldybėms negautoms pajamoms kompensuoti lėšas skyrė ne iš 2009 metų viršplaninių pajamų, o iš 2010 metų valstybės biudžeto lėšų.

Biudžeto sandaros įstatymo 30 straipsnyje nustatyta, kad vykdant valstybės biudžetą gautos viršplaninės pajamos naudojamos valstybės biudžeto apyvartos lėšoms papildyti ir savivaldybių biudžetų negautoms pajamoms padengti. Ši nuostata reglamentuoja einamųjų metų valstybės biudžeto gautų pajamų, viršijusių planuotą surinkti dydį, naudojimą. Įstatymo 16 straipsnyje nustatyta, kad valstybės biudžeto apyvartos lėšos sudaromos iš biudžeto lėšų likučio, o kai jo nepakanka – iš biudžeto pajamų, ir naudojamos įmokėtų į valstybės biudžetą ir nepanaudotų programų lėšų likučiams grąžinti ir biudžeto lėšų stygiui dengti.

Audito metu nustatėme, kad Finansų ministerija priėmė sprendimą 2010 metų apyvartos lėšas papildyti 2009 metų valstybės biudžeto viršplaninėmis pajamomis, o Vyriausybė iš minėtų lėšų 224 mln. Lt skyrė⁹³ savivaldybėms 2009 metais negautoms pajamoms kompensuoti. Šia suma patikslintas (padidintas) 2010 metų Finansų ministerijos vykdomos Valstybės priskirtų funkcijų ir kitų teisės aktuose numatytų priemonių finansavimo savivaldybėse programos asignavimų planas.

Valstybės biudžeto apyvartos lėšas galima papildyti praėjusių metų valstybės biudžeto gautomis pajamomis tik tada, kai tų metų biudžetas yra nedeficitinis ir gruodžio 31 d. biudžeto lėšų likutyje yra nepanaudotų biudžeto pajamų. 2009 metais valstybės biudžetas buvo deficitinis, t. y. valstybės biudžeto išlaidoms dengti buvo naudojamos ir valstybės biudžeto gautos pajamos, ir skolintos lėšos, o 2009 m. gruodžio 31 d. valstybės biudžeto lėšų likutį sudarė biudžetinių įstaigų įmokėtos ir nepanaudotos pajamų įmokos bei lėšos, gautos pinigų srautams subalansuoti iš skolintų lėšų sąskaitų. 2009 m. pabaigoje biudžeto lėšų likutyje nepanaudotų biudžeto pajamų nebuvo, todėl 2010 metais apyvartos lėšas papildyti minėtomis pajamomis buvo neįmanoma. Įvertinę išdėstytus dalykus darome išvadą, kad Vyriausybė savivaldybėms negautoms pajamoms kompensuoti lėšas skyrė ne iš 2009 m. viršplaninių pajamų, o iš 2010 metų valstybės biudžeto lėšų. Dėl šios

⁹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-03-31 nutarimas Nr. 331 „Dėl 2009 metų savivaldybių biudžetų negautų pajamų kompensavimo ir bendrosios dotacijos kompensacijų“.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas priežasties Finansų ministerija 224 mln. Lt padidino Valstybės priskirtų funkcijų ir kitų teisės aktuose numatytų priemonių finansavimo savivaldybėse programos 2010 m. asignavimų planą.

Apie nustatytus dalykus informavome Finansų ministeriją raštu⁹⁴ ir rekomendavome teisės aktuose nustatyti praėjusių metų pabaigoje likusios nepanaudotos valstybės biudžeto pajamų dalies (kai biudžetas nedeficitinis) naudojimo einamaisiais metais tvarką.

2.2.5. Savivaldybėms skirtos valstybės biudžeto lėšos

Ataskaitų rinkinio duomenimis, 10,9 proc. (2 677,8 mln. Lt) visų panaudotų valstybės biudžeto asignavimų sudarė savivaldybėms skirtos valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos. Nustatėme, kad faktiškai savivaldybėms iš valstybės biudžeto skirta daugiau (per 1 570 mln. Lt) specialiųjų tikslinių dotacijų turinį atitinkančių lėšų, negu įstatyme patvirtintas specialiųjų tikslinių dotacijų dydis.

Nereglamentuoti savivaldybėms išduotų trumpalaikių paskolų įskaitymo ir nepervestų bendrosios dotacijos kompensacijų paėmimo į valstybės biudžetą procesai.

Rodiklių įstatyme numaćius lėšų negražinimo išimtis, dalis valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų (19,6 mln. Lt) panaudota ne pagal pirminę lėšų paskirtį.

Lėšos, atitinkančios STD turinį, skirtos ne kaip STD. 2010 metų valstybės biudžete savivaldybių biudžetams buvo patvirtinta 2 703,4 mln. Lt valstybės biudžeto STD ir 197,1 mln. Lt valstybės biudžeto BDK, tai sudarė 11,1 proc. visų valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų. Iš patvirtintų valstybės biudžeto lėšų savivaldybės per 2010 metus panaudojo 2 875,7 mln. Lt⁹⁵ – 11,7 proc. (iš jų 10,9 proc. sudaro STD) visų panaudotų valstybės biudžeto lėšų. Audito metu nustatėme, kad faktiškai savivaldybės iš valstybės biudžeto (iš ministerijų asignavimų) 2010 m. gavo ir panaudojo daugiau STD turinį atitinkančių lėšų, negu nurodomas STD dydis.

Vadovaujantis Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymu⁹⁶ valstybės biudžeto STD savivaldybių biudžetams skiriamos valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, mokinio krepšeliui finansuoti, Seimo ir Vyriausybės patvirtintoms programoms ar priimtiems sprendimams vykdyti. Nebaigtinis valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų sąrašas numatytas Vietos savivaldos įstatyme⁹⁷. Audito metu nustatėme atvejų, kai dalis savivaldybėms skirtų valstybės biudžeto lėšų (per 1 570 mln. Lt), savo turiniu atitinkančių STD, nebuvo suplanuotos ir patvirtintos 2010 metų Rodiklių įstatymu kaip dotacijos. Dėl minėtos priežasties šios lėšos neįskaičiuotos į įstatymu tvirtinamo rodiklio –

⁹⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2011-06-10 raštas Nr. S-(60-1987)-1304 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

⁹⁵ Iš jų STD – 2 677,8 mln. Lt, BDK – 197,9 mln. Lt.

⁹⁶ Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, 1997-07-02 Nr. VIII-385 (2001-10-23 įstatymo Nr. IX-566 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 5 str. 2 d.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533 (2008-09-15 įstatymo Nr. X-1722 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 7 str.

valstybės biudžeto STD – vykdymo rezultatus, pateiktus Ataskaitų rinkinyje. Apie tai informavome Finansų ministeriją raštu⁹⁸ ir rekomendavome peržiūrėti savivaldybių biudžetams skiriamų valstybės biudžeto lėšų paskirtį ir visas lėšas, atitinkančias STD, numatyti kaip įstatymu tvirtinamą rodiklį atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymo projekte.

Dalis STD lėšų panaudota ne pagal pirminę paskirtį. Vadovaujantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis⁹⁹ atitinkamų metų Rodiklių įstatyme nustatytos savivaldybių biudžetams metų pabaigoje likusios nepanaudotos tikslinės paskirties lėšos, taip pat lėšos, kurios per metus buvo paskirtos savivaldybių biudžetams pagal atskirus įstatymus, Vyriausybės nutarimus arba panaudotos ne pagal paskirtį, turi būti gražinamos į valstybės biudžetą, jeigu atitinkamų metų Rodiklių įstatymas nenustato kitaip. 2010 metų Rodiklių įstatyme¹⁰⁰ numatytos išimtis, kai nepanaudotų lėšų gražinti į valstybės biudžetą nereikia – nepanaudotos STD valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti ir STD mokinio krepšeliui finansuoti gali būti naudojamos savivaldybių biudžetų ir mokymo reikmių įsiskolinimams dengti. Audito metu nustatėme, kad savivaldybės biudžetų įsiskolinimams dengti 2010 m. panaudojo 19,6 mln. Lt valstybės biudžeto STD lėšų. Jau ne kartą esame atkreipę dėmesį, kad nustačius lėšų gražinimo išimtis dalis STD praranda savo tikslinę paskirtį, t. y. nepasiekia valstybinėms funkcijoms atlikti keliamų tikslų. Be to, dažnai nustatome ir per didelio STD lėšų poreikio planavimo atvejus, todėl esame rekomendavę atsižvelgti į mūsų pastabas rengiant atitinkamų metų Rodiklių įstatymo projektą. Pažymime, kad 2011 metų Rodiklių įstatyme išimčių, kai nepanaudotos STD lėšos gali būti negražintos į valstybės biudžetą, nenustatyta.

Nereglamentuotas trumpalaikių paskolų, išduotų savivaldybėms iš valstybės biudžeto lėšų, įskaitymo procesas. Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymu¹⁰¹ iš valstybės biudžeto apyvartos lėšų savivaldybėms gali būti teikiamos trumpalaikės paskolos laikinam pajamų trūkumui padengti, kai nepakanka šiam tikslui savivaldybės biudžeto apyvartos lėšų. Pagal Savivaldybių skolinimosi taisyklės¹⁰² trumpalaikė paskola gali būti suteikta tik iki biudžetinių metų pabaigos, o paskolos sutartyje nustatytas paskolos gražinimo terminas gali būti pratęstas taip pat ne ilgiau kaip iki biudžetinių metų pabaigos. Savivaldybei negražinus paskolos arba nepateikus paskolos panaudojimo pagal tikslinę paskirtį ataskaitos iki sutartyje nustatyto termino, taip pat paskolą arba jos dalį panaudojus ne pagal tikslinę paskirtį, Finansų ministerija turi teisę paskolos sutartyje

⁹⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2011-07-01 raštas Nr. S-(60-1987)-1526 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

⁹⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr.751 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 59 p.

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais), 4 str. 1 d.

¹⁰¹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 10 str. 2d.

¹⁰² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-03-26 nutarimas Nr. 345 „Dėl Savivaldybių skolinimosi taisyklių patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais), 18, 21 p.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas nustatyto terminu negrąžintos paskolos sumą įskaityti kaip savivaldybės biudžeto gautas pajamų įmokas.

Audito metu nustatėme, kad savivaldybių negrąžintų trumpalaikių paskolų valstybės biudžetui dalis 2010 m. sausio 1 d. sudarė 48 450,99 tūkst. Lt, tarp jų dalis paskolos, išduotos 2007 metais. Į savivaldybių biudžetų 2010 metų pajamas įskaitytos 2009 ir 2010 metais išduotos trumpalaikės paskolos (arba jų dalis) ir palūkanos, apskaičiuotos už naudojimosi paskolomis laiką. Atkreipėme dėmesį, kad teisės aktuose neregamentuotas Finansų ministerijos teisės – paskolą įskaityti į savivaldybių biudžetų pajamas – įgyvendinimo procesas. Apie tai raštu¹⁰³ informavome Finansų ministeriją ir rekomendavome nustatyti šios teisės įgyvendinimo tvarką.

Neregamentuotas priklausančių pervesti, bet nepervestų BDK paėmimo į valstybės biudžetą procesas. Vadovaujantis Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymu¹⁰⁴ valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymų projektuose valstybės biudžetui numatomos reikiamo dydžio valstybės biudžeto BDK. Šios kompensacijos nuo biudžetinių metų antrojo ketvirčio iki gruodžio 31 dienos įskaitytinai valstybės biudžetui kas ketvirtį lygiomis dalimis grąžinamos iš savivaldybių biudžetų. 2010 metų Rodiklių įstatyme¹⁰⁵ Finansų ministerijai suteikta teisė vykdant 2010 metų biudžetą paimti iš savivaldybių biudžetų priklausančias pervesti į valstybės biudžetą, bet nepervestas BDK.

Audito metu nustatėme atvejų, kai einamaisiais biudžetiniais metais priklausančios pervesti, bet nepervestos BDK į valstybės biudžetą paimtos ne einamaisiais, o ateinančiais ar dar kitais biudžetiniais metais – iki 2010 m. gruodžio 31 dienos savivaldybės pervedė (buvo paimta) 18 667,7 tūkst. Lt BDK, kurias turėjo grąžinti 2009 metais, ir 5 994,4 tūkst. Lt BDK, kurias turėjo grąžinti 2008 metais. Iš 2010 metais į valstybės biudžetą priklausančių pervesti BDK (47 499 tūkst. Lt) savivaldybės iki gruodžio 31 dienos pervedė (buvo paimta) 2 555 tūkst. Lt.

Išanalizavę susiformavusią BDK paėmimo į valstybės biudžetą praktiką, atkreipėme dėmesį, kad teisės aktuose neregamentuotas Finansų ministerijos teisės – paimti BDK į valstybės biudžetą – įgyvendinimo procesas. Apie tai raštu¹⁰⁶ informavome Finansų ministeriją ir rekomendavome nustatyti minėtos teisės įgyvendinimo tvarką.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2011-06-10 raštas Nr. S-(60-1987)-1304 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, 1997-07-02 Nr. VIII-385 (2001-10-23 įstatymo Nr. IX-566 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 12 str. 2 d.

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais), 12 str. 2 d. 3 p.

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2011-06-10 raštas Nr. S-(60-1987)-1304 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

3. Privatizavimo fondo lėšų naudojimas

Privatizavimo fondo lėšos ir toliau naudojamos reikmėms, kurios turėtų būti numatytos sudarant valstybės biudžetą.

Privatizavimo fondo lėšos, kaip ir praėjusiais metais, panaudotos valstybės investicijoms, kurioms toks finansavimas nenumatytas Valstybės investicijų programoje.

Lėšos (3 250 tūkst. Lt) Valstybės turto fondui privatizavimo funkcijai atlikti skirtos neatlikus išlaidų pagrįstumo kontrolės. Valstybės turto fondo pateiktos programų sąmatos ir biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitos sudarytos ne pagal visus funkcinės ir ekonominės išlaidų klasifikacijos kodus ir neparodo tikrosios Privatizavimo fondo lėšų naudojimo paskirties.

Negalėjome įsitikinti Valstybės turto fondo teikiamos likvidatoriaus paslaugos savikainos ir kainos apskaičiavimo pagrįstumu, todėl negalime patvirtinti, kad už tuos pačius darbus Privatizavimo fondo lėšomis nebuvo apmokėta kelis kartus.

Privatizavimo fondo lėšomis disponuoja Vyriausybė pagal Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintą Privatizavimo fondo lėšų sąmatą, o fondo apskaitą tvarko Finansų ministerija.

2010 metais panaudota 63 proc. (71 308 tūkst. Lt) Privatizavimo fondo lėšų sąmatoje¹⁰⁷ fondo išlaidoms suplanuotų lėšų. Rezerviniam (stabilizavimo) fondui sudaryti pervestos visos planuotos lėšos (32 400 tūkst. Lt), Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoms programoms įgyvendinti – 90 proc. (33 998 tūkst. Lt), Privatizavimo komisijos ir Turto fondo funkcijoms atlikti ir kitoms išlaidoms padengti – 30 proc. (3 560 tūkst. Lt), gyventojų santaupoms atkurti ir su tuo susijusioms išlaidoms padengti – 4,5 proc. (1 350 tūkst. Lt).

Nustatyta:

1. Privatizavimo fondo lėšos ir toliau naudojamos reikmėms, kurios turėtų būti finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis. Kaip ir kasmet, Vyriausybė 2010 metais skyrė¹⁰⁸ Privatizavimo fondo lėšų jos patvirtintoms programoms įgyvendinti. Iš planuotų 38 mln. Lt 14 programų paskirstyta 36,2 mln. Lt, panaudota 34 mln. Lt. Atlikus Vyriausybės patvirtintoms šalies programoms įgyvendinti skirtų lėšų analizę nustatyta, kad:

- 12 mln. Lt panaudota kompensacijoms gyventojams išmokėti, politinių partijų išlaidų ir pastatų šildymo išlaidų kompensavimui;
- 10 mln. Lt teisėjų neišmokėtai darbo užmokesčio daliai grąžinti;
- 5,7 mln. Lt pastatų, teritorijų projektavimo ir tvarkybos darbams;

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-06-21 nutarimas Nr. 823 „Dėl 2010 metų Privatizavimo fondo lėšų dalies paskirstymo“ (su pakeitimais ir papildymais).

- 4,6 mln. Lt kitiems tikslams (sportininkų rengimui, televizijos programų transliavimui, galimybių studijoms);
- 1,7 mln. Lt likviduojamų apskričių viršinininkų administracijų kreditiniams įsiskolinimams dengti.

Valstybės kontrolė ir toliau laikosi nuomonės, kad Privatizavimo fondo lėšos neturėtų būti naudojamos reikmėms, kurios gali ir turi būti numatytos sudarant valstybės biudžetą. Programų finansavimas Privatizavimo fondo lėšomis mažina tiek planuojamą tiek faktinį valstybės biudžeto deficitą.

2. Privatizavimo fondo lėšos panaudotos valstybės investicijoms, kurioms finansavimas iš šio šaltinio nenumatytas Valstybės investicijų 2010–2012 metų programoje¹⁰⁹. Vertindami 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį pasisakėme¹¹⁰, kad rengiant Privatizavimo fondo 2009 metų lėšų sąmatą ir planuojant lėšas Vyriausybės patvirtintoms šalies programoms įgyvendinti nebuvo įvertintas asignavimų valdytojų lėšų poreikis ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimui, kūrimui ar jo vertės padidinimui, todėl Privatizavimo fondo lėšos 2009 metais panaudotos valstybės investicijoms, kurioms finansavimas iš šio šaltinio nenumatytas Valstybės investicijų 2009–2011 metų programoje. Analogiškas pastabas teikiame ir dėl 2010 metų, kadangi audito metu nustatėme atvejų, kai asignavimų valdytojai gautas lėšas iš Privatizavimo fondo Vyriausybės patvirtintoms šalies programoms įgyvendinti panaudojo ir ilgalaikio turto kūrimui bei įsigijimui (žr. 8 lentelę), tačiau patvirtintoje Valstybės investicijų 2010–2012 metų programoje skirti lėšų valstybės investicijoms iš Privatizavimo fondo nebuvo numatyta.

8 lentelė. Valstybės investicijos, finansuotos Privatizavimo fondo lėšomis

Asignavimų valdytojas	Lėšų skyrimo pagrindas	Išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnis	Panaudota fondo lėšų (tūkst. Lt)	Paskirtis
Švietimo ir mokslo ministerija	LRV 2008-12-03 nutarimas Nr.1290	3.1.1.2.1.2 Negyvenamieji pastatai	713,3	Švietimo ir mokslo ministerijos ir Vilniaus dailės akademijos pastatų modernizavimo techniniams projektams rengti.
Rokiškio rajono savivaldybė	LRV 2008-10-29 nutarimas Nr.1160	3.1.1.2.1.3 Negyvenamieji pastatai	189,8	Sveikatingumo, rekreacijos ir sporto komplekso įkūrimo techninės dokumentacijos rengimui.
Kauno miesto savivaldybė	LRV 2010-08-25 nutarimas Nr.1238	3.1.1.2.1.3 Negyvenamieji pastatai	176,9	Kapaviečių sutvarkymui.

Šaltinis – Finansų ministerijos apskaitos dokumentai.

¹⁰⁹ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais).

¹¹⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2010-09-30 išvada Nr. FA-P-700-2-79 „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos“.

Pažymime, kad Valstybės kontrolės Finansų ministerijai teikta rekomendacija – nustatyti papildomas priemones, kurios užtikrintų, kad rengiant Privatizavimo fondo lėšų sąmatos projektą ir planuojant lėšas Vyriausybės patvirtintoms programoms įgyvendinti būtų įvertintas fondo lėšų poreikis valstybės investicijoms – neįgyvendinta.

3. Lėšos valstybės įmonei Valstybės turto fondui jo funkcijoms atlikti skirtos neatlikus išlaidų pagrįstumo kontrolės. Pagal Privatizavimo fondo lėšų naudojimo ir apskaitos taisykles¹¹¹ fondo lėšos naudojamos išlaidoms, susijusioms su Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytų Privatizavimo komisijos ir Valstybės turto fondo funkcijų įgyvendinimu, padengti.

Atskaitymai Valstybės turto fondui už objektų privatizavimą. Privatizavimo funkcijai atlikti Valstybės turto fondui 2010 m. skirta¹¹² 3 550 tūkst. Lt atskaitymų nuo Privatizavimo fondo gautų pajamų. Šių lėšų dalį procentais kas pusmetį nustato Vyriausybė Finansų ministerijos teikimu, kuriai Valstybės turto fondas kas pusmetį turi teikti skaičiavimus, pagrindžiančius numatomus atskaitymus¹¹³. Vyriausybė Valstybės turto fondui 2010 metų I ir II pusmetį nustatė¹¹⁴ pajamų dalis:

- 0,47 proc. pajamų, gautų pardavus valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų paketus įmonių, kurias parengiant privatizuoti buvo pasitelkti ekspertai ir (arba) iš dalies dalyvavo tarptautinės organizacijos ir fondai;
- 4 proc. pajamų, gautų pardavus valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų paketus įmonių, kurių privatizavimo programas tiesiogiai parengė Valstybės turto fondas;
- 18 proc. pajamų, gautų pardavus valstybei nuosavybės teise priklausančių ilgalaikį materialųjį turtą.

Valstybės turto fondas už privatizavimo funkcijos vykdymą 2010 m. gavo ir panaudojo 3 250 tūkst. Lt. Audito metu patikrinome Finansų ministerijos turimus dokumentus¹¹⁵, kurių pagrindu nustatyti Valstybės turto fondui skiriamų atskaitymų, taip pat lėšų atstovavimo ir likvidatoriaus funkcijoms atlikti, dydžiai. Valstybės turto fondas Finansų ministerijai pateiktuose raštuose nurodė jo funkcijoms atlikti reikalingą lėšų poreikį, kartu pateikė finansines sąmatas su nurodytomis planuojamų pajamų ir sąnaudų sumomis. Atkreipiame dėmesį, kad Valstybės turto fondo prašomas lėšų poreikis privatizavimo funkcijai atlikti nepagrįstas skaičiavimais, finansinėse sąmatose planuojamos sąnaudos neatskleistos pagal veiklos rūšis, todėl nėra galimybės įvertinti lėšų

¹¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-02-06 nutarimas Nr. 152 „Dėl Privatizavimo fondo lėšų naudojimo ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“ (2000-07-01 nutarimo Nr. 761 redakcija, su pakeitimais ir papildymais) 3.3 p.

¹¹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-04-07 nutarimas Nr. 362 „Dėl 2010 metų Privatizavimo fondo lėšų dalies paskirstymo“ (su pakeitimais ir papildymais).

¹¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-02-06 nutarimas Nr. 152 „Dėl Privatizavimo fondo lėšų naudojimo ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“ (2000-07-01 nutarimo Nr. 761 redakcija, su pakeitimais ir papildymais) 20 p.

¹¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-04-07 nutarimas Nr. 362 „Dėl 2010 metų Privatizavimo fondo lėšų dalies paskirstymo“ (su pakeitimais ir papildymais).

¹¹⁵ Valstybės įmonės Valstybės turto fondo raštai Finansų ministerijai: 2010-01-28 raštas Nr.(20)3R-264 „Dėl numatomų Privatizavimo fondo pajamų 2010 metais“; 2010-02-17 raštas Nr.(20)3R-407 „Dėl numatomų Privatizavimo fondo pajamų 2010 metais“; 2010-06-28 raštas Nr. (20)3R-1660 „Dėl numatomų Privatizavimo fondo pajamų 2010 metais per II pusmetį“.

poreikio, reikalingo konkrečiai Valstybės turto fondo funkcijai įgyvendinti ir kokias įmonės sąnaudas planuojama dengti gauta Privatizavimo fondo lėšų dalimi. Finansų ministerija neatlikusi išlaidų pagrįstumo kontrolės pateikė Vyriausybei siūlymus nustatyti Valstybės turto fondui 2010 m. skiriamą Privatizavimo fondo pajamų dalį.

Pažymime, kad Valstybės turto fondo Vidaus audito skyrius atlikęs auditą Valstybės turto fondo vadovybei pateikė pastabas dėl lėšų poreikio funkcijoms atlikti skaičiavimo ir sąnaudų apskaitos.

Ištrauka iš Valstybės turto fondo vidaus audito ataskaitos¹¹⁶

Turto fondo kaštų apskaita neatspindi įmonės poreikių. Kadangi Turto fondas gauna tikslinio finansavimo sumas pagal konkrečias programas, kaštai, patirti vykdant tas programas turėtų būti apskaitomi pagal programos kodus, nes už piniginių lėšų panaudojimą atsiskaitoma Finansų ministerijai konkrečiai pagal kiekvieną programą atskirai. Funkcijų – veiklų savikaina skaičiuojama iš pirminių apskaitos dokumentų retrospektyviniu būdu, valstybės turto (nekilnojamo turto ir kt. objektų), eksploatacijos, išlaikymo, saugojimo ir kt. išlaidos nekaupiamos pagal kiekvieną objektą, kas daro beveik neįmanomu minimaliom laiko ir žmogiškųjų resursų sąnaudom nustatyti atskirų objektų valdymo-administravimo išlaidų.

Turto fondas, registruodamas sąnaudas apskaitoje, turėtų jas grupuoti pagal tai, kokią Turto fondo funkciją vykdančias, jos buvo padarytos.

Neaišku remiantis kokiais skaičiavimo metodais yra teikiama paraiška dėl finansavimo gavimo iš Privatizavimo fondo. Buhalterinės apskaitos skyriuje nėra finansų valdymo funkcijos, kuri leistų nustatyti atsakingus asmenis už iš Privatizavimo fondo kasmet prašomo finansavimo pagrįstumą bei užtikrintų kompensuotinų sąnaudų lėšų valdymą ir kitus su tuo susijusius veiksmus.

Vadovaujantis Privatizavimo fondo lėšų naudojimo ir apskaitos taisyklėmis¹¹⁷ Privatizavimo fondo lėšoms gauti Valstybės turto fondas Finansų ministerijai turi pateikti nustatytos formos programų sąmatas, o atsiskaitydamas už gautas ir panaudotas lėšas – biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitą, sudarytą pagal visus funkcinės ir ekonominės išlaidų klasifikacijos kodus. Audito metu nustatėme, kad Valstybės turto fondo Finansų ministerijai pateiktose programų sąmatose ir biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitose visos išlaidos nurodytos viename išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnyje (2.2.1.1.1.30 „Kitos paslaugos“), nors faktiškai Valstybės turto fondas lėšas panaudojo darbo užmokesčio, socialinio draudimo, komandiruočių, komunalinių paslaugų ir kitoms išlaidoms dengti. Finansų ministerija kontroliuoja ar jai pateikiami dokumentai yra tinkami ir perveda lėšas Privatizavimo fondo lėšų gavėjams. Ministerija neužtikrina, kad Valstybės turto fondo pateiktos programų sąmatos ir biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitos būtų sudarytos pagal visus funkcinės ir ekonominės išlaidų klasifikacijos kodus ir parodytų tikrąją Privatizavimo fondo lėšų naudojimo paskirtį.

Pažymime, kad 2011 metais Valstybės turto fondo pateiktos programų sąmatos ir biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitos sudarytos pagal visus funkcinės ir ekonominės išlaidų klasifikacijos kodus.

¹¹⁶ VĮ Valstybės turto fondo Vidaus audito 2011-04-18 ataskaita Nr. VA-2011-01.

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-02-06 nutarimas Nr. 152 „Dėl Privatizavimo fondo lėšų naudojimo ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“ (2000-07-01 nutarimo Nr. 761 redakcija, su pakeitimais ir papildymais)17, 24 p.

Lėšos likvidatoriaus funkcijai atlikti. Valstybės turto fondui likvidatoriaus funkcijai atlikti 2010 m. iš Privatizavimo fondo skirta¹¹⁸ 200 tūkst. Lt, panaudota – 187 tūkst. Lt. Finansų ministerija už likvidatoriaus paslaugas Valstybės turto fondui lėšas perveda pagal jo pateiktas sąskaitas, kuriose nurodyta suma už suteiktas paslaugas.

Valstybės turto fondo teikiamų paslaugų kainos ir tarifai yra nustatyti Valstybės turto fondo valdybos sprendimu¹¹⁹. Likvidatoriaus paslaugoms (teisininkų, ekonomistų bei kitų Valstybės turto fondo darbuotojų atlygintinos paslaugos) nustatytas 200 Lt valandinis įkainis, taip pat nurodyta, kad papildomai kompensuojamos transporto, kanceliarinių prekių, pašto, patalpų nuomos, ryšio ir kitos išlaidos. Pažymime, kad įkainių nustatymas buvo inicijuotas Valstybės turto fondo generalinio direktoriaus teikimu, kuriame už Valstybės turto fondo atliekamas likvidatoriaus paslaugas buvo siūloma nustatyti nuo 60 Lt iki 200 Lt darbuotojo valandos įkainį, tačiau valdybos sprendimu nustatytas didžiausias siūlytas įkainis. Šio įkainio skaičiavimų ar kitų jo pagrįstumą patvirtinančių dokumentų Valstybės turto fondas auditoriams nepateikė. Atkreipiame dėmesį, kad Valstybės turto fondo parengtose atlygintinų likvidatoriaus darbų ataskaitose, kuriomis remiantis Finansų ministerijai išrašomos sąskaitos už suteiktas paslaugas, visiems atliktiems darbams taikytas vienodas 200 Lt valandos įkainis (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Valstybės turto fondo patirtų išlaidų, susijusių su likvidatoriaus funkcijos atlikimu, pavyzdžiai.

Eil. Nr.	Paslaugos pavadinimas	Įkainis (Lt)	Valandų skaičius	
			2010 m. 10 mėn.	2010 m. 11 mėn.
1.	Atlygintinų Fondo likvidatoriaus darbų ataskaitos parengimas ir pateikimas Buhalterinės apskaitos skyriui	200	3	3
2.	Susipažinimas su teismo dokumentais, atsiliepimų teismui ir dokumentų, gavus nutartis, perdavimas Turto valdymo skyriui	200	5	10
3.	Trijų skelbimų pateikimas, skelbimų korektūra, sąmatų derinimas	200	3	3
4.	Pranešimo dėl išankstinio apmokėjimo pateikimas buhalterijai ir apmokėjimas	200	2	2
5.	Po trečio skelbimo teikiami prašymai išduoti pažymas teritoriniams skyriams VMI ir archyvui	200	6	4
6.	Gavus VMI pranešimą, parengiamas likvidavimo aktas ir kiti dokumentai, reikalingi įmonei išregistruoti	200	18	-
7.	Įgaliotas Turto fondo asmuo šiuos dokumentus pateikia Juridinių asmenų registru	200	12	-
8.	Gavus pranešimą apie išregistravimą, siunčiamas raštas fiziniams asmeniui, kurio vardu įregistruota įmonė	200	-	2
9.	Informacijos apie likvidavimo eigą kaupimas ir dokumentų archyvavimas	200	8	4

Šaltinis – Turto fondo apskaitos dokumentai.

Auditoriams abejones sukėlė tokių veiksmų, kaip informacijos pateikimo Buhalterinės apskaitos skyriui, įtraukimo į teikiamą likvidatoriaus paslaugą pagrįstumas, taip pat darbams atlikti

¹¹⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-04-07 nutarimas Nr. 362 „Dėl 2010 metų Privatizavimo fondo lėšų dalies paskirstymo“ (su pakeitimais ir papildymais).

¹¹⁹ Valstybės turto fondo valdybos 2009-12-28 posėdžio sprendimas, protokolo Nr. 3V-323 priedas Nr. 4.

nurodytų valandų skaičius, kadangi daugelis jų atliekami periodiškai pagal parengtus šablonus, kas nereikalauja papildomo įdirbio. Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės turto fonde sąnaudos neapskaitomos pagal vykdomas funkcijas, negalėjome patikrinti teikiamų likvidatoriaus paslaugų savikainos tikrumo ir nustatytos paslaugos kainos pagrįstumo. Negalėdami įsitikinti paslaugos savikainos ir kainos apskaičiavimo pagrįstumu, negalime patvirtinti, kad už tuos pačius darbus Privatizavimo fondo lėšomis nebuvo apmokėta kelis kartus.

4. Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų naudojimas

Fondo lėšos pervestos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nesilaikant nustatytos tvarkos – valdybos paraiškos dėl lėšų skyrimo pensijų sistemos reformai finansuoti, kaip ir praėjusiais metais, apmokėtos be lėšų poreikį patvirtinančių dokumentų.

Pensijų sistemos reformos finansavimui 2010 m. panaudota 25,3 mln. Lt mažiau fondo lėšų, negu nurodyta ataskaitose.

Teisės aktai nereglamentuoja iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo gautų ir nepanaudotų lėšų, likusių pas jų gavėjus, grąžinimo ar tolesnio jų naudojimo.

Esamas reglamentavimas sudaro sąlygas sukauptas palūkanas už Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšas nepervesti į šio fondo sąskaitą, o naudoti bendroms Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto reikmėms.

Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšomis disponuoja Vyriausybė, o fondo apskaitą tvarko Finansų ministerija. Vadovaujantis Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatais¹²⁰, fondo lėšos gali būti naudojamos:

- pensijų sistemos reformai finansuoti;
- Lietuvos valstybės rezervo piniginiams lėšoms, reikalingoms ūkio funkcionavimui palaikyti ekstremalių situacijų bei ekonominės grėsmės sąlygomis, sukaupti ir atkurti;
- fondo valdymo išlaidoms;
- valstybės turtiniams įsipareigojimams, susijusiems su valstybės skola, vykdyti (grąžintinai).

Vyriausybė, vadovaudamasi patvirtinta 2010 metų Rezervinio (stabilizavimo) fondo sąmata¹²¹ ir šio fondo nuostatais, nutarimu¹²² Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VSDFV prie SADM) pensijų sistemos reformos finansavimui skyrė 350 mln. Lt fondo lėšų ir 400 mln. Lt fondo lėšų leido Finansų ministerijai naudoti (grąžintinai) valstybės turtiniams įsipareigojimams, susijusiems su valstybės skola, vykdyti.

Per 2010 metus VSDFV prie SADM pervestos visos (350 mln. Lt) pensijų sistemos reformos finansavimui skirtos lėšos. Audito metu nustatėme, kad lėšos pensijų sistemos reformos

¹²⁰ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimai: 2002-05-30 Nr. IX-912 „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“, 2007-06-27 Nr. X-1215 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, 2008-11-14 Nr. X-1834 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Seimo nutarimo „Dėl rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitimo“, 10 p.

¹²¹ Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2009-12-10 Nr. XI-563 (su pakeitimais ir papildymais).

¹²² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-01-12 nutarimas Nr.2 „Dėl 2010 metų Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų skyrimo pensijų sistemos reformai finansuoti ir valstybės turtiniams įsipareigojimams, susijusiems su valstybės skola, vykdyti“.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas finansavimui, taip pat kaip ir 2009 metais, pervestos nesilaikant fondo nuostatuose¹²³ ir Prašymų skirti lėšų iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo nagrinėjimo ir pateikimo svarstyti Rezervinio (stabilizavimo) fondo valdybai taisyklėse¹²⁴ nustatytos tvarkos – VSDFV prie SADM paraiškos dėl lėšų skyrimo apmokėtos be lėšų poreikį patvirtinančių dokumentų. Minėto pobūdžio pažeidimus nustatome antrus metus iš eilės, tačiau pažymime teigiamus pokyčius – 2011 metais VSDFV prie SADM paraiškos dėl lėšų skyrimo pateiktos su lėšų poreikį įrodančiais dokumentais.

VSDFV prie SADM, atsiskaitydama už gautų lėšų panaudojimą, Finansų ministerijai pateikė išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitas, kuriose nurodė, kad visas iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo gautas lėšas panaudojo – 350 mln. Lt patirtų išlaidų nurodė išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnyje 2.5.3.1.1.1. „Dotacijos kitiems valdymo lygiams“. Nustatėme, kad minėtos ataskaitos yra neteisingos, kadangi jose nurodyta klaidinga (25,3 mln. Lt didesnė) pensijų sistemos reformos finansavimui 2010 metais panaudotų Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų suma. Nuo 2004 iki 2009 metų įmokos į pensijų fondus dėl VSDF biudžeto lėšų trūkumo buvo iš dalies finansuotos Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšomis, o 2010 metais – finansuotos pilnai. Per 2010 metus VSDFV prie SADM iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo gavo 350 mln. Lt, o kaupiamųjų pensijų įmokų į pensijų fondus pervedė 324,7 mln. Lt. VSDFV prie SADM sąskaitoje, kurioje patikėjimo teisės pagrindais atskirai nuo kitų valstybinio socialinio draudimo lėšų laikomos pensijų įmokos, 2010 metų pabaigoje liko 25,3 mln. Lt nepanaudotų Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų. Dėl pateiktų klaidingų VSDFV prie SADM išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitų, duomenys apie Rezervinio (stabilizavimo) fondo išlaidas pensijų sistemos reformos finansavimui Ataskaitų rinkinyje¹²⁵ taip pat yra neteisingi.

Pažymime, kad teisės aktai nereglamentuoja iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo gautų ir nepanaudotų lėšų, likusių pas jų gavėjus, grąžinimo ar tolesnio jų naudojimo.

Vadovaujantis Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų 19 ir 20 punktais lėšų gavėjai iš fondo gautas lėšas turi laikyti atskirose sąskaitose kredito įstaigose, o apskaičiuotas palūkanas už minėtas lėšas kredito įstaigos turi pervesti į fondo sąskaitą. VSDFV prie SADM lėšas iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo gauna į tam tikslui atidarytą sąskaitą, iš kurios vadovaudamasi Kaupiamųjų pensijų įmokų apskaičiavimo ir pervedimo į pensijų fondus tvarkos aprašu¹²⁶ pensijų reformos finansavimui skirtas lėšas perveda į atskirą pensijų įmokų laikymui atidarytą sąskaitą. Už šios

¹²³ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimai: 2002-05-30 Nr. IX-912 „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“, 2007-06-27 Nr. X-1215 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, 2008-11-14 Nr. X-1834 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Seimo nutarimo „Dėl rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitimo“, 17 p.

¹²⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-11-13 įsakymas Nr. 1K-273 „Dėl Prašymų skirti lėšų iš Rezervinio (stabilizavimo) fondo nagrinėjimo ir pateikimo svarstyti Rezervinio (stabilizavimo) fondo valdybai taisyklių patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais), 10 p.

¹²⁵ Ataskaitų rinkinio forma Nr. 14 „Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų sąmatos įvykdymo 2010-12-31 ataskaita“, 7 eilutė.

¹²⁶ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007-06-26 įsakymas Nr. A1-174 „Dėl Kaupiamųjų pensijų įmokų apskaičiavimo ir pervedimo į pensijų fondus tvarkos aprašo patvirtinimo“, 18 p.

sąskaitos lėšų likučius apskaičiuotos palūkanos pervedamos į valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų sąskaitą. Atkreipiame dėmesį, kad pagal galiojantį teisinį reglamentavimą palūkanos, sukauptos už pensijų įmokų sąskaitoje esančias nepanaudotas Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšas, gali būti nepervedamos į Rezervinio (stabilizavimo) fondo sąskaitą ir naudojamos bendroms VSDF reikmėms, o tai prieštarautų Rezervinio (stabilizavimo) fondo nuostatų 20 p.

III DALIS. VALSTYBINIŲ AUDITŲ REZULTATAI

1. Finansinių (teisėtumo) auditų rezultatai pagal valdymo sritis ir asignavimų valdytojus

Valstybės kontrolė atliko 33-jų valstybės institucijų (įstaigų), VMI mokesčių fondo, Muitinės mokesčių fondo ir PSDF biudžeto finansinius (teisėtumo) auditus ir vieną ribotos apimties valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą „Dėl apskričių viršininkų administracijų likvidavimo eigos vertinimo“, kurio metu įvertinta apskričių viršininkų administracijų likvidavimo eiga, susijusi su valstybės lėšų ir turto valdymu, naudojimu ir disponavimu jais.

Vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais¹²⁷ nuomonę apie finansines ataskaitas audituojamam subjektui turime pateikti per 80 kalendorinių dienų po to, kai audituojamas subjektas pateikė Finansų ministerijai metinę finansinę atskaitomybę, bet ne vėliau kaip birželio 1 d. Kadangi 2010 m. finansinių ataskaitų rinkinių pateikimo Finansų ministerijai terminas buvo atidėtas iki spalio 1 d., todėl nuomonės dėl jų teisingumo nereiškėme, tačiau vertinome ūkinių operacijų registravimą apskaitoje pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus ir pareiškėme nuomones dėl 2010 m. biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir kitų ataskaitų.

Dėl biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir kitų ataskaitų duomenų pareiškėme 26 besąlygines, 6 sąlygines ir vieną neigiamą nuomonę, dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareiškėme 10 besąlyginių, 22 sąlygines ir vieną neigiamą nuomonę. Atlikę ribotos apimties finansinius (teisėtumo) auditus nuomonių nereiškiame.

Audituotos valstybės institucijos ir įstaigos panaudojo 20 145,3 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų, t. y. 82,3 proc. visų panaudotų valstybės biudžeto asignavimų. Auditų metu nustatytų klaidų suma, turėjusi įtakos reiškiamoms nuomonėms, buvo 176,2 mln. Lt ir neviršijo (sudarė 0,7 proc.) valstybės biudžeto vykdymo vertinimui taikyto reikšmingumo lygio – 1 proc. (244,9 mln. Lt) visų panaudotų valstybės biudžeto asignavimų.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (2004-01-20 įsakymo Nr. V-12 redakcija su pakeitimais ir papildymais), 44 p.

10 lentelė. Asignavimų planai, panaudoti asignavimai ir Išvadosse pareikštos nuomonės

Subjekto pavadinimas	Asignavimai (tūkst. Lt)			Santykis tarp panaudotų ir patikslintų asignavimų 5=4/3*100	2010 m. pareikštos nuomonės ¹²⁸		2009 m. pareikštos nuomonės	
	patvirtinta įstatymu	patikslinta	panaudota		dėl BVAR teisingumo	dėl turto teisėtumo	dėl BVAR teisingumo	dėl turto teisėtumo
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Aplinkos ministerija</i>								
Aplinkos ministerija	226828,0	336282,6	148037,5	44,0	S	S	S	S
<i>Energetikos ministerija</i>								
Energetikos ministerija	233494,0	523311,1	241080,5	46,1	B	B	B	B
<i>Finansų ministerija</i>								
Finansų ministerija	6042953,0	6612080,4	6081354,9	92,0	S	S	B	S
<i>Krašto apsaugos ministerija</i>								
Krašto apsaugos ministerija	850476,0	850689,1	841174,1	98,9	B	S	S	S
<i>Kultūros ministerija ir jos valdymo sritys</i>								
Kultūros ministerija	224249,0	243216,6	234956,6	96,6	B	S	S	S
Lietuvos dailės muziejus	11722,0	12892,3	12841,3	99,6	B	S	NA	NA
Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba	16916,0	17115,8	16843,3	98,4	B	S	NA	NA
<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</i>								
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2349811,0	2609698,3	2328453,0	89,2	B	S	B	B
<i>Susisiekimo ministerija ir jos valdymo sritys</i>								
Susisiekimo ministerija	1195345,0	1586961,0	954879,9	60,2	B	B	S	S
Valstybinė kelių transporto inspekcija prie SM	38631,0	38842,4	38603,9	99,4	B	B	NA	NA
<i>Sveikatos apsaugos ministerija ir jos valdymo sritys</i>								
Sveikatos apsaugos ministerija	389174,0	527728,1	283809,7	53,8	S	S	B	S
Valstybinė ligonių kasa*	1911134,0	1911134,0	1911134,0	100	-	-	-	-
<i>Švietimo ir mokslo ministerija</i>								
Švietimo ir mokslo ministerija	1724157,0	1988913,7	1048168,2	52,7	B	S	S	S
Lietuvos mokslo taryba	54909,0	66909,0	50600,9	75,6	B	N	NA	NA
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	94702,0	109720,0	105174,4	95,8	N	S	N	N
Klaipėdos universitetas	37996,0	43985,4	43850,2	99,7	B	S	S	S
Vytauto Didžiojo universitetas	40594,0	45362,3	45362,3	100	B	S	S	B
Kauno technologijos universitetas	122630,0	150585,6	143094,6	95,0	B	S	S	S
Lietuvos žemės ūkio universitetas	37126,0	44168,3	41216,4	93,3	B	S	S	S
Vilniaus pedagoginis universitetas	45578,0	52499,1	46765,1	89,1	B	S	NA	NA
Lietuvos kūno kultūros akademija	12137,0	18162,6	13985,4	77,0	B	B	B	S
Šiaulių universitetas	43557,0	44863,0	43894,0	97,8	B	S	NA	NA
<i>Teisingumo ministerija</i>								
Teisingumo	63929,0	81459,2	60217,3	73,9	B	B	B	S

¹²⁸ Šioje ir kitose lentelėse vartojami šie sutrumpinimai: B – besąlyginė; S – sąlyginė; N – neigiama; NA – neaudituoja; BVAR – biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir kitų ataskaitų duomenys; turto teisėtumas – valstybės lėšų ir turto valdymas, naudojimas, disponavimo jais teisėtumas ir jų naudojimas įstatymų nustatytiems tikslams.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas

Subjekto pavadinimas	Asignavimai (tūkst. Lt)			Santykis tarp panaudotų ir patikslintų asignavimų	2010 m. pareikštos nuomonės ¹²⁸		2009 m. pareikštos nuomonės	
	patvirtinta įstatymu	patikslinta	panaudota		dėl BVAR teisingumo	dėl turto teisėtumo	dėl BVAR teisingumo	dėl turto teisėtumo
1	2	3	4	5=4/3*100	6	7	8	9
ministerija								
<i>Ūkio ministerija</i>								
Ūkio ministerija	1659787,0	1989784,4	906057,3	45,5	B	B	B	B
<i>Užsienio reikalų ministerija</i>								
Užsienio reikalų ministerija	186462,0	186655,0	184650,9	98,9	S	S	B	B
<i>Vidaus reikalų ministerija ir jos valdymo sritis</i>								
Vidaus reikalų ministerija	740220,0	1156116,0	584661,0	50,6	B	B	B	S
Policijos departamentas prie VRM	658874,0	661702,4	655590,8	99,1	B	S	S	S
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM	181477,0	186854,0	184098,9	98,5	S	S	NA	NA
Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie VRM	177645,0	180142,9	178967,9	99,3	B	B	NA	NA
<i>Žemės ūkio ministerija</i>								
Žemės ūkio ministerija	2427485,0	2592933,6	2575885,1	99,3	B	S	S	S
<i>Apskričių viršinių administracijų</i>								
Alytaus AVA	10850,0	8717,2	8716,4	99,9	-	-	S	S
Kauno AVA	42083,0	24933,2	24195,1	97,0	-	-	S	S
Klaipėdos AVA	30510,0	19969,3	18529,0	92,8	-	-	S	S
Marijampolės AVA	11859,0	5379,3	5179,7	96,3	-	-	B	B
Panevėžio AVA	21579,0	8308,9	8074,5	97,2	-	-	B	S
Šiaulių AVA	28339,0	14407,2	14179,0	98,4	-	-	B	S
Tauragės AVA	7504,0	4669,4	4530,9	97,0	-	-	S	S
Telšių AVA	12166,0	8767,1	8641,3	98,6	-	-	B	S
Utenos AVA	16408,0	9000,3	8922,9	99,1	-	-	S	S
Vilniaus AVA	42309,0	20643,0	20480,0	99,2	-	-	S	S
<i>Kitos valstybės institucijos ir įstaigos</i>								
Nacionalinė sveikatos taryba	219,0	219,0	214,9	98,1	S	S	Atsisakyta pareikšti nuomonę	Atsisakyta pareikšti nuomonę
Nacionalinė teismų administracija	6881,0	6881,0	6743,0	98,0	B	B	NA	NA
Vyriausybinių ryšių centras prie Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento	6222,0	6222,0	6195,7	99,6	B	B	NA	NA
Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras	5325,0	5894,8	5296,3	89,8	B	S	NA	NA
Iš viso	22042252,0	25014779,9	20145308,1	-	-	-	-	-

Šaltinis – Valstybinio audito išvados (prieiga per internetą <http://www.vkontrole.lt>)

* Valstybės biudžeto asignavimų naudojimą vertinome 2010 m. Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio audito metu.

1.1. Aplinkos ministerija

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija – valstybės įstaiga, kurios misija – tobulinti darnaus vystymosi principais pagrįstą aplinkos teisinį reguliavimą ir koordinuoti jo įgyvendinimą, siekiant užtikrinti žmogaus teisę gyventi jo sveikatai ir gerovei palankioje aplinkoje. Ministerija formuoja valstybės politiką aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės ir taršos prevencijos, gamtos išteklių naudojimo, klimato kaitos, aplinkos monitoringo, cheminių medžiagų ir preparatų valdymo, poveikio aplinkai vertinimo, atliekų (išskyrus radioaktyviasias) tvarkymo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, žemės gelmių, hidrometeorologijos, miškų ūkio, teritorijų planavimo ir priežiūros, urbanistikos ir architektūros, statybos ir jos priežiūros, būsto, vandens ir nuotekų, genetiškai modifikuotų organizmų valdymo, žuvininkystės vidaus vandenyse, valstybės administracinių ir kitų negyvenamųjų patalpų bei pastatų naudojimo, standartizacijos, akreditacijos srityse ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą.

Atkreipiame dėmesį, kad pastaruosius kelerius metus Aplinkos ministerijai buvo pareikštos sąlyginės nuomonės, o vidaus kontrolės sistema įvertinta patenkinamai. Dėl šių priežasčių Aplinkos ministerijos vadovybei rekomendavome nustatyti kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad valstybės biudžeto asignavimai būtų naudojami vadovaujantis teisės aktais ir tik programų vykdymo tikslams, paskirti atsakingus asmenis, kurie užtikrintų tinkamą ir teisėtą biudžeto lėšų naudojimą, tai padėtų ateityje išvengti pasikartojančių klaidų.

Ministerijoje 2010 m. buvo padaryta klaidų tvarkant buhalterinę apskaitą ir pažeidimų valdant valstybės lėšas ir turtą. Nustatėme, kad ministerija dalį biudžeto asignavimų suplanavo ir išlaidas apskaitė pagal netinkamus ekonominės klasifikacijos straipsnius, apskaitoje neregistravo JESSICA kontroliuojančiojo fondo sukauptų palūkanų. Ministerijai pavaldi įstaiga Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, planuodama 2010 metų biudžetą, statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinės sistemos „Infostatyba“ administravimo, palaikymo ir modifikavimo (funkcionalumo pakeitimo pagal pasikeitusius teisės aktus) ir įrangos palaikymo darbus neteislingai priskyrė kapitalo investicijoms, apskaitoje netinkamai registravo šios informacinės sistemos vertę.

Vertindami, ar teisėtai naudojamos valstybės lėšos, nustatėme, kad nepakankamai kontroliuojamos pavidimams ir programoms vykdyti skirtos valstybės biudžeto lėšos. Aplinkos ministerija neužtikrino, kad pagal PHARE programas gautos ir nepanaudotos Lietuvos Respublikos Vyriausybei priklausančios 11 335,9 tūkst. Lt lėšos būtų pervestos į valstybės išdą, traukiamos į apskaitą ir valdomos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis. Pažymime, kad 2011 m. birželio 6 d. ministerija į valstybės išdo sąskaitą grąžino 10 530,1 tūkst. Lt nepanaudotų PHARE programų lėšų.

1.2. Energetikos ministerija

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija – valstybės įstaiga, kurios misija – užtikrinti energijos vartotojų interesus. Ministerija atlieka įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas energetikos srities valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendina šioje srityje valstybės politiką.

Audito metu nustatyti trūkumai valstybės biudžeto asignavimų planavimo ir naudojimo srityse parodė, kad ministerijoje vidaus kontrolės sistema ne visose srityse veikė patikimai, todėl ją įvertinome kaip gerą. Pažymime Energetikos ministerijos pažangą tobulinant vidaus kontrolės sistemą, imantis reikiamų priemonių kontrolės procedūroms reglamentuoti ir nurodytiems trūkumams pašalinti.

Nustatėme, kad 2010 m. ministerija dalį biudžeto asignavimų, skirtų atitinkamas programas vykdančioms kitiems subjektams (valstybės įmonėms: Lietuvos naftos produktų agentūrai, Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo agentūrai, Lietuvos naftos produktų agentūrai), suplanavo ir išlaidas apskaitė pagal netinkamus ekonominės klasifikacijos straipsnius, neatskleidusi jų ekonominės paskirties. Pažymime, kad atsižvelgusi į audito metu pateiktas pastabas Energetikos ministerija 2011 m. kitiems subjektams skirtus asignavimus suplanavo tinkamai.

Vertindami, ar teisėtai naudojamos valstybės lėšos ir valdomas valstybės turtas, reikšmingų pažeidimų nenustatėme. Ministerijai pasiūlėme peržiūrėti ir įvertinti valstybės biudžeto lėšų, skiriamų valstybės įmonių Energetikos agentūros ir Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo agentūros sąnaudoms (mokesčiui už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise ir ilgalaikio turto nusidėvėjimui) dengti, panaudojimo efektyvumą.

1.3. Finansų ministerija

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos misija – kurti ir vykdyti efektyvią valstybės finansų politiką, siekiant užtikrinti šalies makroekonominį stabilumą ir ekonomikos plėtrą. Ministerijos strateginiai tikslai – formuoti fiskalinę politiką, stiprinančią pasitikėjimą makroekonominiu stabilumu, užtikrinti efektyvų ir racionalų valstybės ir Europos Sąjungos lėšų valdymą ir panaudojimą, finansų sektoriaus plėtrą bei sklandų kitų finansų srities priemonių įgyvendinimą. Ministerija formuoja valstybės turto valdymo, finansinės atskaitomybės, audito politiką ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą.

Atkreipiame dėmesį, kad Finansų ministerijai pareiškėme abi sąlygines nuomones, jos vidaus kontrolę įvertinome patenkinamai, todėl vadovybei rekomendavome atlikti išsamų vidaus kontrolės sistemos vertinimą, siekiant nustatyti silpnąsias kontrolės aplinkos, rizikos įvertinimo, kontrolės veikimo, komunikacijos ir stebėsenos grandis. Tai padėtų ateityje išvengti pasikartojančių klaidų.

Ministerijoje 2010 m. buvo padaryta klaidų tiek tvarkant buhalterinę apskaitą, tiek valdant valstybės lėšas ir turtą. Nepakankamai dėmesio buvo skirta buhalterinės apskaitos organizavimui pagal naujus Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus. Nustatėme atvejų, kai ministerija paramos gavėjams avansu išmokėtas sumas apskaitoje registravo netinkamai.

Vertindami, ar teisėtai naudojamos valstybės lėšos, konstatavome, kad nepakankamai kontroliuojamos ministerijai pavaldžios įstaigos. Be to, nustatėme Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimų perkant Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimo Lietuvoje paslaugas.

1.4. Krašto apsaugos ministerija

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija yra valstybės įstaiga, kurios misija – formuoti ir įgyvendinti Lietuvos gynybos politiką parengiant kariuomenę, gebančią savarankiškai ir kartu su sąjungininkais užtikrinti Lietuvos Respublikos suverenumą, teritorijos vientisumą ir jos piliečių saugumą, taip pat prisidėti prie pasaulinio ir regioninio stabilumo. Ministerija formuoja gynybos, tarptautinio bendradarbiavimo gynybos srityje, įskaitant dalyvavimą tarptautinėse karinėse operacijose, politiką ir organizuoja, koordinuoja bei kontroliuoja jos įgyvendinimą.

Ministerijos vidaus kontrolės sistemą įvertinome kaip gerą. Ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose 2010 m. buvo padaryta klaidų tvarkant buhalterinę apskaitą ir pažeidimų valdant valstybės lėšas ir turtą. Nustatėme, kad pavaldžios įstaigos netinkamai tvarkė ginklų ir karinės technikos, pastatų ir statinių apskaitą. Įvertinę valstybės lėšų ir turto naudojimo teisėtumą, konstatavome, kad kai kurios pavaldžios įstaigos nesivadovavo teisės aktais – 2010 m. už paslaugas gautų 2 932,9 tūkst. Lt pajamų neįmokėjo į valstybės biudžetą, 22 498,1 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų panaudojo ateinančių metų išlaidoms padengti.

1.5. Kultūros ministerija ir jos valdymo sritis

1.5.1. Kultūros ministerija

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija yra valstybės įstaiga, vykdanči įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas kultūros srities valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendinanti šioje srityje valstybės politiką.

Ministerijos vidaus kontrolės sistema nesikeitė nuo praėjusių metų. Ją įvertinome patenkinamai, nes nustatėme trūkumų ministerijai įgyvendinant valstybės politiką kino srityje, skiriant dalinį finansavimą, pavaldžioms įstaigoms vykdančioms investicinius projektus, perkant prekes ir paslaugas, naudojant asignavimus darbo užmokesčiui.

Kai kurios ministerijai pavaldžios įstaigos valstybės biudžeto asignavimus ir turtą naudojo pažeisdamos teisės aktus: įsigijo papildomų darbų vykdydamos investicinius projektus, pirkė dalį prekių ir paslaugų netaikydamos Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytą pirkimo procedūrą; nepasirašė dalies paslaugų pirkimo sutarčių; pardavė ilgalaikį materialųjį turtą nesivadovaudamos Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymu; skyrė ir išmokėjo darbuotojams priedus, nenurodydamos konkrečių skyrimo pagrindų.

Pažymime ministerijos akivaizdžią pažangą tvarkant ministerijos finansinę apskaitą. Ministerija įdiegė papildomas ir sustiprino esamas vidaus kontrolės procedūras finansuojant kino, leidinių leidybos ir kitus projektus, tačiau auditoriai turėjo pastebėjimų ir šiais metais: nesivadovaujant finansavimo taisyklėmis kai kurie leidiniai buvo finansuojami iš kelioms programoms skiriamų lėšų; leidybai skirtas ir panaudotas dalinis finansavimas faktiškai buvo didesnis, negu numatyta finansavimo taisyklėse; projektų vykdytojai, atsiskaitydami už panaudotas valstybės biudžeto lėšas, nenurodė kitų finansavimo šaltinių dydžio, ministerija ne visais atvejais turėjo informaciją, ar projektų vykdytojai, pirkę prekes, paslaugas ir darbus iš valstybės biudžeto lėšų, laikėsi Viešųjų pirkimų įstatymo.

Audito metu pastebėjome, kad neužtikrinama nacionalinio turto – kino paveldo apsauga ir kaupimas, nes kino paveldas išskaidytas ministerijoje ir keliose jos reguliavimo srities įstaigose. Šių institucijų veiklos koordinavimo trūkumas apsunkina kino paveldo kaupimą ir saugojimą, o vartotojams – susipažinimą su visa kino paveldo kolekcija. Taip pat nėra tiksliai žinoma, ar visi nacionaliniai filmai, sudarantys kino paveldą, yra sukaupti.

1.5.2. Lietuvos dailės muziejus

Muziejus yra nacionalinė biudžetinė įstaiga, kaupianti, sauganti, tirianti, konservuojanti, restauruojanti ir populiarinanti nacionalinės svarbos meno vertybes. Muziejaus steigėjas yra Kultūros ministerija.

Muziejaus vidaus kontrolės sistemą įvertiname kaip gerą, tačiau nustatėme, kad sutartys dėl muziejinių vertybių perdavimo sudarytos nesivadovaujant Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatytu viešosios teisės principu, o paslaugos, suteiktos kitų juridinių asmenų už jiems perduotas vertybes, įsigytos netaikant Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytą pirkimo būdų.

1.5.3. Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba yra Vyriausybės įstaiga, dalyvaujanti formuojant valstybės politiką dokumentų ir archyvų valdymo ir naudojimo srityje, šią politiką įgyvendinanti ir padedanti Lietuvos vyriausiajam archyvarui įgyvendinti archyvų ir dokumentų srities valstybinį administravimą.

Tarnybos vidaus kontrolės sistemą įvertinome patenkinamai. Audito metu nustatėme, kad pavaldžios įstaigos neorganizavo valstybės materialiojo turto viešo nuomos konkurso ir nesudarė patalpų nuomos sutarčių arba sudarytose sutartyse nenumatė nuomininkams mokesčių už teikiamas komunalines paslaugas, taip nesivadovaudamos Valstybės materialiojo turto viešo nuomos konkurso organizavimo taisyklėmis, be to, asignavimus, skirtus programos vykdymo tikslams, panaudojo kitų ūkio subjektų suteiktoms komunalinėms paslaugoms apmokėti, iš kitų šaltinių skyrė priemokas darbuotojams už papildomus darbus nesivadovaudamos Vyriausybės nutarimu patvirtinta Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, gaunančių darbo užmokestį iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir valstybės piniginių fondų darbo užmokesčio fondo apskaičiavimo metodika.

1.6. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos misija – užtikrinti šeimos gerovę, visuomenės socialinį saugumą ir socialinę sanglaudą bei sukurti kokybiško užimtumo galimybes. Ministerija formuoja valstybės politiką darbo, socialinio draudimo, socialinės paramos, šeimos ir jaunimo, socialinės integracijos, bendruomenių ir nevyriausybinų organizacijų plėtros srityse, taip pat organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą.

Ministerijos vidaus kontrolės sistemą įvertinome patenkinamai dėl audito metu nustatytų teisės aktų pažeidimų skiriant lėšas pavedimams vykdyti ir kitiems subjektams finansuoti. Pavaldžiose įstaigose buvo padaryta klaidų tvarkant apskaitą, naudojant lėšas darbo užmokesčiui.

Audito metu atkreipėme dėmesį į išmokų, finansuojamų iš valstybės biudžeto ir pavestų mokėti kitoms institucijoms, administravimui skirtų lėšų naudojimą – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba ir dalis savivaldybių administracijų išmokoms mokėti panaudojo mažiau biudžeto lėšų, negu šiam tikslui buvo skirta, tačiau nesumažino administravimui skirtų lėšų dalies ir ją panaudojo.

Atkreipėme dėmesį, kad ministerija 2010 m. suplanavo deficitinį Užimtumo fondą, nors teisės aktai tokios galimybės nenumatė. Patikslinusi sąmatą, ministerija Užimtumo fondą subalansavo nurodžiusi didesnes negu VSDF biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintas VSDFV pervedamas nedarbo socialinio draudimo lėšas. Ministerija nurodė iš VSDFV į Užimtumo fondą pervesti 223,4 mln. Lt daugiau nedarbo socialinio draudimo lėšų, negu VSDF jų surinko.

1.7. Susisiekimo ministerija ir jos valdymo sritis

1.7.1. Susisiekimo ministerija

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija – valstybės įstaiga, kurios misija – sukurti susisiekimo sistemą, atitinkančią Europos Sąjungos politikos pagrindinius principus, tikslus ir kriterijus; rekonstruoti ir modernizuoti susisiekimo infrastruktūrą; sudaryti palankias sąlygas verslo ir socialinei plėtrai, skaidriai konkurencijai. Ministerija formuoja valstybės politiką transporto sistemos funkcionavimo ir visų rūšių transporto infrastruktūros plėtros srityje, keleivių ir krovinių vežimo geležinkelių, kelių, jūrų, vidaus vandens, oro transportu srityje, visų rūšių transporto saugaus eismo srityje, kombinuoto vežimo, transporto tranzito ir logistikos srityse, elektroninių ryšių ir pašto srityse, informacinės visuomenės plėtros srityje ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja šios politikos įgyvendinimą.

Susisiekimo ministerijoje vidaus kontrolės sistema sukurta taip, kad užtikrintų pagrindinius jai keliamus tikslus, veikia patikimai, išskyrus nereikšmingas išimtis, todėl ją įvertinome kaip gerą.

Nustatėme, kad 2010 m. ministerija dalį biudžeto asignavimų, skirtų atitinkamas programas vykdančioms kitiems subjektams (valstybės įmonei Vidaus vandens kelių direkcijai ir viešajai įstaigai „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“), suplanavo ir išlaidas apskaitė pagal netinkamus ekonominės klasifikacijos straipsnius, neatskleidusi jų ekonominės paskirties.

Vertindami, ar teisėtai naudojamos valstybės lėšos ir valdomas valstybės turtas, nustatėme, kad pagal valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartį buvo netinkamai finansuotos geležinkelio apsaugos želdinių juostos priežiūros paslaugos. Kadangi AB „Geležinkelio apsaugos želdiniai“ neatitinka Biudžeto sandaros įstatyme nustatyto kito subjekto apibūdinimo, todėl želdinių priežiūros paslaugos turėjo būti pirktos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka. Ministerijai pasiūlėme peržiūrėti ir įvertinti valstybės biudžeto lėšų, skiriamų VĮ Vidaus vandens kelių direkcijos sąnaudoms (mokesčiui už valstybės turto naudojimą patikėjimo teise ir ilgalaikio turto nusidėvėjimui) dengti, panaudojimo efektyvumą.

1.7.2. Valstybinė kelių transporto inspekcija prie Susisiekimo ministerijos

Valstybinė kelių transporto inspekcija prie Susisiekimo ministerijos yra biudžetinė įstaiga, kuri vykdo valstybinio reguliavimo, priežiūros ir kelių transporto bei su juo susijusios veiklos kontrolės funkcijas.

Inspekcijoje 2010 m. nenustatėme reikšmingų klaidų, teisės aktų pažeidimų ir neatitikimų tvarkant buhalterinę apskaitą, naudojant valstybės biudžeto lėšas bei valdant valstybės turtą. Vertindami vidaus kontrolės sistemą konstatavome, kad yra nepakankama kontrolė kompensuojant vežėjų išlaidas dėl keleiviams taikytų važiavimo tolmojo reguliaraus susisiekimo autobusais lengvatų. Transporto lengvatos teikiamos asmenims, pateikusiems atitinkamą dokumentą,

patvirtinantį jų teisę į transporto lengvatą, tačiau inspekcijai vežėjų pateiktose ataskaitose ar papildomai pateiktuose dokumentuose šie duomenys nenurodyti. Atkreipėme dėmesį, kad nėra sukurtos duomenų bazės – bendro registro asmenų, turinčių teisę į transporto lengvatą (ir iki kada jos turi galioti), ir važiavimo bilietų su nuolaida pardavimo sistemos, kai, pardavus bilietą, kartu būtų užfiksuoti ir duomenys konkretaus asmens, turinčio teisę į tam tikrą transporto lengvatą. Jei parduodamas bilietas sistemoje būtų susietas su konkrečiu asmeniu, turinčiu teisę į transporto lengvatą, tai sistema pagal personalizavimo duomenis kontroliuotų, kad toks bilietas nebūtų parduotas teisės į transporto lengvatą neturinčiam asmeniui, ir tai galėtų sumažinti inspekcijos atliekamų patikrinimų sąnaudas.

1.8. Sveikatos apsaugos ministerija

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija yra valstybės įstaiga, kurios misija – skatinti žmones sveikai gyventi, o jiems susirgus teikti reikiamas sveikatos priežiūros paslaugas, efektyviai naudojant turimus išteklius. Ministerija formuoja valstybės politiką asmens, visuomenės sveikatos priežiūros, farmacinės veiklos, sveikatos draudimo srityse ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą.

Ministerijos vidaus kontrolės sistemą įvertinome patenkinamai. Ministerijos finansinėse ataskaitose nurodyti ne visi debetiniai įsiskolinimai, neįsitikinus skolos likučių pagrįstumu apskaitoje užregistruoti perimti kreditiniai įsipareigojimai.

Vertindami, ar teisėtai naudojamos valstybės lėšos, nustatėme Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimų perkant Finansų valdymo ir apskaitos sistemos, jos diegimo bei aptarnavimo ir priežiūros paslaugas, vykdamt viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų investicinius projektus iš ministerijos skirtų biudžeto lėšų. Nustatėme, kad ministerija nepervedė į valstybės biudžetą 2 108,9 tūkst. Lt lėšų, kurios jai, kaip buvusiai akcininkei ir savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai, grąžintos likvidavus valstybės įmonę ir akcinę bendrovę ir rekomendavome šias lėšas pervesti.

Audito metu pateikėme pastabas dėl likviduotų apskričių perduoto turto – perimtos nuomos sutartys neįvertintos ekonominio naudingumo požiūriu, kai kurios sutartys sudarytos pažeidžiant teisės aktus. Nustatėme, kad ministerija nesiėmė reikiamų priemonių užbaigiant 1993 m. pradėtą Valstybinės Vilniaus zonos vaistinių įmonės likvidavimą ir neturi reikiamos informacijos apie visas jos įsteigtas valstybines įmones ir jų disponuojamą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą.

1.9. Švietimo ir mokslo ministerija ir jos valdymo sritis

1.9.1. Švietimo ir mokslo ministerija

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija yra valstybės įstaiga, vykdanči įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestas švietimo, mokslo ir studijų sričių valstybės valdymo funkcijas ir įgyvendinanti šių sričių valstybės politiką.

Vidaus kontrolės sistemą ministerijoje jau daugelį metų vertiname patenkinamai dėl pasikartojančių trūkumų: nepakankamos vidaus kontrolės procedūros, užtikrinančios pavedimų lėšų gavėjų tinkamą atsiskaitymą ir lėšų panaudojimą pagal paskirtį, nepakankamai efektyvios įdiegtos procedūros, turinčios užtikrinti ministerijai pavaldžių įstaigų teisingą finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų sudarymą ir teisėtą skirtų asignavimų panaudojimą.

Ministerija nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių, nes kitiems subjektams skirtus asignavimus apskaitė neatskleisdama jų ekonominės paskirties. Rekomendavome spręsti klausimą dėl lėšų grąžinimo į valstybės biudžetą, nes aukštosios ir religinės bendruomenės mokyklos pavedimams vykdyti skirtas lėšas panaudojo ne pagal paskirtį. Ministerija nesivadovavo Vyriausybės nutarimu patvirtintos Švietimo įstaigų modernizavimo programos reikalavimais, nes neturėdama investicinio projekto naudojo lėšas mokyklų gamtos mokslų laboratorijoms modernizuoti.

Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių nesilaikymo atvejų nustatėme ir ministerijai pavaldžiose įstaigose, nes jos 2010 m. gautų pajamų už teikiamas paslaugas ir turto nuomą nepervedė į valstybės biudžetą. Kai kurios pavaldžios įstaigos netaikė Viešųjų pirkimų įstatyme numatytų procedūrų, pirkdamos mobiliojo ryšio paslaugas, ir nesiderėjo dėl pasiūlymo kainos, pirkdamos renovacijos darbus, todėl negalėjome įvertinti, ar jos pasiekė Viešųjų pirkimų įstatyme numatytą viešųjų pirkimų tikslą – paslaugas ir darbus įsigyti racionaliai naudojant tam skirtas lėšas.

1.9.2. Lietuvos mokslo taryba

Lietuvos mokslo taryba yra biudžetinė įstaiga, kurios pagrindiniai uždaviniai – patarti Seimui ir Vyriausybei mokslo ir mokslininkų rengimo klausimais, dalyvauti įgyvendinant mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programinį konkursinį finansavimą, nustatyti mokslinės veiklos vertinimo kriterijus, organizuoti Lietuvoje vykdomos mokslinės veiklos vertinimą, nagrinėti ir teikti siūlymus dėl šios veiklos veiksmingumo ir atitikties valstybės reikmėms, skatinti Lietuvos mokslo išteklių plėtrą, mokslo ir studijų institucijų veiklą, kelti mokslo prestižą.

Taryboje sukurtos pagrindinės vidaus kontrolės procedūros, tačiau jų veikimas yra epizodinis, o nustatyti reikšmingi trūkumai naudojant biudžeto asignavimus rodo, kad vidaus

kontrolės sistema veikia nepatikimai, todėl ją įvertinome kaip silpną. Dėl nustatytų pažeidimų ir galimo turto iššvaistymo požymių audito metu surinktą informaciją perdavėme Generalinei prokuratūrai.

Negalėjome patvirtinti, kad biudžeto asignavimai, skirti projektams vykdyti, buvo panaudoti pagal paskirtį, teisėtai, ekonomiškai, racionaliai ir skaidriai, nes taryba: nereglementavo, kokios ir kokio dydžio išlaidos galėtų būti finansuojamos kaip „pridėtinės išlaidos“; neužtikrino, kad lėšų būtų skiriama tiek, kiek reikalinga projektui; nekontroliavo, ar papildomi darbai buvo tikrai atliekami, priedus prie atlyginimo projektų vykdytojams skyrė projektui neprasidėjus; asignavimų skyrė daugiau, negu reikėjo projekte dirbusių darbuotojų darbo užmokesčiui; neužtikrino, kad projektų vykdymo išlaidos būtų pagrįstos tinkamais dokumentais; nepasinaudojo galimybe susigražinti biudžeto lėšas, panaudotas projektams, kurių tikslai gali būti nepasiekti; nenustatė mokslinių kryptų atrankos kriterijų; neatliko patikrų projektų vykdymo vietose, neturi informacijos apie projektų įvykdymo rezultatus ir tolesnį jų naudojimą, neužpajamavo projekte sukurtų kūrinių, nežino, kokią pridėdamąją vertę mokslo visuomenei davė projektai.

Tarybos nariams už faktiškai dirbtą laiką posėdžių metu buvo apmokėta teisės aktų nustatyta tvarka ir tam pačiam darbui atlikti buvo sudarytos autorinės sutartys, pagal kurias sumokėta už posėdžių protokoluose neužfiksuotus žodinius kūrinius. Negalėjome patvirtinti, kad sumokėtas autorinis atlygis už ataskaitų duomenų surinkimą ir vykdymo grupės veiklos apibendrinimą atitinka gautą naudą, be to, apibendrinimas neatitinka teisės aktuose nustatyto autorinių sutarčių objekto. Negalėjome nustatyti, kokius darbus atliko tarybos darbuotojai, ir įvertinti, ar priedai prie atlyginimo išmokėti pagrįstai, nes nenurodytos konkrečios, skubios, svarbios ar sudėtingos užduotys.

1.9.3. Valstybinės aukštosios mokyklos

Universitetai yra valstybinės aukštosios mokyklos, kuriuose vyrauja universitetinės studijos, atliekami moksliniai tyrimai, vyksta magistrantūros bei doktorantūros studijos ir plėtojama taikomojo mokslo ir meno ar sporto veikla. Universitetai turi autonomiją, kuri apibrėžta Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Mokslo ir studijų įstatyme, Aukštojo mokslo įstatyme bei universitetų statutuose ir yra grindžiama savivaldos principu, akademinė laisve bei pagarba žmogaus teisėms. Universitetų steigėjas yra Seimas. Visų universitetų vidaus kontrolės sistemas įvertinome patenkinamai, o Lietuvos kūno kultūros akademijos – gerai.

Universitetuose 2010 m. nustatyta reikšmingų teisės aktų pažeidimų dėl lėšų ir turto valdymo, naudojimo teisėtumo. Darbuotojams nepagrįstai išmokėtos vienkartinės išmokos ar priedai, kai kuriais atvejais mokant priedus nenurodyta, už kokius papildomus darbus jie buvo skirti. Vienu atveju negalėjome patvirtinti, ar teisingai ir teisėtai panaudoti asignavimai autoriniams

atlyginimams už mokslo užsakomuosius darbus, nes atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktai sudaryti netinkamai ir apskaitoje ne laiku registruoti įsiskolinimai autoriams. Ne visais atvejais autoriniai kūriniai buvo perkami taikant Viešųjų pirkimų įstatyme numatytas pirkimo procedūras. Keli universitetai pagal autorines sutartis pirkė prekes ir paslaugas netaikydami Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų arba jas taikė netinkamai ir taip neužtikrino skaidrumo principo.

Universitetuose nustatėme turto valdymo ir naudojimo pažeidimų: nesilaikyta Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, Nekilnojamojo turto registro įstatymo ir kitų teisės aktų, nes viešuosiuose registruose neįregistruoti visi valdomi žemės sklypai ir nesudarytos valstybinės žemės panaudos sutartys. Nustatėme atvejų, kai sprendimai dėl valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos nebuvo suderinti su Aplinkos ministerija, patalpos viešajai įstaigai perduotos neteisėtai – nesant Vyriausybės sprendimo, be to, nekontroliuota, kad viešosios įstaigos pagal panaudą gautą turtą naudotų pagal paskirtį. Negalėjome patvirtinti, kad universiteto patikėjimo teise valdomas turtas buvo naudojamas universiteto reikmėms, o paslaugoms, už kurias turėtų būti gaunamos pajamos, teikti. Nustatėme, kad trūksta kai kurio turto naudojimo tvarkų. Dėl reikšmingų teisės aktų pažeidimų Klaipėdos universitete ir Vilniaus pedagoginiame universitete valstybės kontrolieriaus pavaduotojai priėmė sprendimus.

Audito metu nustatyta pažeidimų, kurie padaryti 2006 m., tačiau turi įtakos ir audituojamam laikotarpiui: vienas universitetas, vykdydamas investicinį projektą ir sudarydamas rangos sutartį, nesivadovavo Viešųjų pirkimų įstatymu ir Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainos ir kainodaros taisyklėmis, nes sutartį papildė pirkimo dokumentuose nenumatyta sąlyga, neįtraukė privalomų nuostatų, užsakovo rezervo panaudojimui nenustatė kainodaros taisyklių ir papildomus darbus pirkė netaikydamas viešųjų pirkimų procedūrų. Kitas universitetas netinkamai pasirinko rekonstrukcijos darbų ir projektavimo paslaugų pirkimo būdą ir netinkamai parengė techninę specifikaciją. Tai galėjo turėti įtakos statybos (rekonstrukcijos) darbų kainos padidėjimui.

1.10. Teisingumo ministerija

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos misija – sudaryti teisinės prielaidas Lietuvai tapti konkurencinga žmogaus teises ir laisves užtikrinančia valstybe. Ministerija formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, o įstatymų nustatytais atvejais ją įgyvendina teisingumo ministrui pavestose valdymo srityse.

Ministerijos vidaus kontrolės sistemą įvertinome kaip gerą.

Teisingumo ministerijoje 2010 m. padaryti pažeidimai apskaitant kitam subjektui skirtus valstybės biudžeto asignavimus – ministerija, nesilaikydama teisės aktų, valstybės įmonei Registrų centrui skirtus asignavimus (3 670 tūkst. Lt) apskaitė nenurodydama jų ekonominės paskirties.

1.11. Ūkio ministerija

Lietuvos Respublikos ūkio ministerija yra valstybės įstaiga, kurios misija – kurti palankią teisinę ir ekonominę aplinką ūkio plėtrai ir taip užtikrinti visuomenės gerovę bei užimtumą. Ministerija formuoja valstybės ūkio, konkurencingumo didinimo politikas ir organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jų įgyvendinimą.

Pažymime, kad Ūkio ministerija tinkamai tvarkė buhalterinę apskaitą pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, teisėtai naudojo valstybės biudžeto lėšas bei valdė valstybės turtą. Ministerijos vidaus kontrolės sistema įvertinta kaip gera.

1.12. Užsienio reikalų ministerija

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos misija – pagal kompetenciją užtikrinti Lietuvos Respublikos suverenumą ir saugumą, tvarią ilgalaikę valstybės raidą ir piliečių gerovę, formuojant ir įgyvendinant veiksmingą užsienio politiką. Ministerija dalyvauja formuojant valstybės užsienio politiką ir atstovauja Lietuvos Respublikos ir jos piliečių teisėtiems interesams ir juos gina tarptautinėse organizacijose ir užsienio valstybėse.

Atkreipėme dėmesį, kad diplomatinė atstovybių statusas teisės aktuose nėra aiškiai nustatytas, nėra poįstatyminių teisės aktų, reglamentuojančių atstovybių finansavimą ir atsiskaitymą už panaudotas lėšas, nenumatyta tiesioginė atstovybių vadovų atsakomybė už efektyvų biudžeto lėšų naudojimą.

Vertindami administracinio pastato rekonstrukcijos darbų eigą nustatėme Viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų teisės aktų pažeidimų, netaupaus ir neekonomiško rekonstrukcijos lėšų naudojimo atvejų, nepagrįstų mokėjimų už faktiškai neatliktus darbus (detali informacija žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“). Audito metu nustatėme ir kitų neekonomiško ar neracionalaus lėšų naudojimo atvejų (apmokant mobiliojo ryšio, ekspertų paslaugas). Ministerijos vidaus kontrolės sistemą įvertinome patenkinamai.

1.13. Vidaus reikalų ministerija ir jos valdymo sritis

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos misija – tarnauti visuomenei garantuojant jos saugumą, veiksmingą ir profesionalų, saugiomis informacinėmis technologijomis pagrįstą viešąjį valdymą, sudarant sąlygas tolygiai, darniai regionų plėtrai ir plėtojant kūno kultūrą ir sportą. Ministerija formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, o įstatymų nustatytais atvejais – ją įgyvendina vidaus reikalų ministrui pavestose valdymo srityse.

Policijos departamentas, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas ir Valstybės sienos apsaugos tarnyba yra vidaus reikalų įstaigos, įgyvendinančios valstybės politiką vidaus reikalų valdymo srityje.

Vidaus reikalų ministerijos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos vidaus kontrolės sistemas įvertinome kaip geras, o Policijos departamento ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento – kaip patenkinamas.

Vidaus reikalų įstaigose 2010 m. buvo padaryta klaidų tvarkant buhalterinę apskaitą ir pažeidimų valdant valstybės lėšas ir turtą. Atkreipėme dėmesį, kad Policijos departamentas ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas nepakankamai pasirengė perėjimui prie apskaitos tvarkymo pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus.

Įvertinę valstybės lėšų ir turto naudojimo teisėtumą, konstatavome, kad kai kurios vidaus reikalų įstaigos, 2010 metais įsigydamos prekes ir paslaugas, ne visais atvejais taikė Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, dalį 2010 metų valstybės biudžeto asignavimų panaudojo ateinančių metų išlaidoms padengti. Policijos departamentas ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui pavaldi įstaiga Visagino priešgaisrinė gelbėjimo valdyba vykdė objektų, nenumatytų Valstybės investicijų programoje, rekonstrukciją. Valstybės sienos apsaugos tarnyboje reikšmingų klaidų ir teisės aktų pažeidimų nenustatėme.

1.14. Žemės ūkio ministerija

Žemės ūkio ministerija yra valstybės įstaiga, kuri formuoja valstybės politiką, taip pat organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą žemės ūkio ministrui pavestose valdymo srityse. Ministerijos misija – skatinti konkurencingą žemės ūkio ir maisto produktų gamybą, kaimo gyventojų užimtumą, užtikrinti sektoriaus darbuotojų pajamų didėjimą ir gyvenimo kokybės kaime gerinimą.

Ministerijos vidaus kontrolės sistemą įvertinome patenkinamai. Tokį įvertinimą lėmė nustatyti reikšmingi pažeidimai vykdant viešuosius pirkimus, netinkamo lėšų ir turto naudojimo atvejai (pvz., susitarimai, neteisėtai leidžiantys įstaigos darbuotojams naudotis tarnybiniais automobiliais asmeniniais tikslais) ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose, nepakankama kitiems subjektams skirtų lėšų naudojimo kontrolė, klaidos pavaldžiose įstaigose tvarkant valstybės rinkliavų ir sąnaudų apskaitą.

Pažymime, kad nebuvo atsižvelgta į ankstesniojo audito metu nurodytus teisės aktų pažeidimus ir teiktas rekomendacijas – nustatyti tie patys pažeidimai perkant paslaugas iš pavaldžios įstaigos, skiriant lėšas viešajai įstaigai, nepritaikius Viešųjų pirkimų įstatyme numatytų pirkimo būdų, specialiųjų programų pajamoms priskiriant susigrąžintas paramos lėšas.

Audito metu daugiau dėmesio skyrėme ministerijos vykdytų viešųjų pirkimų vertinimui. Nustatėme daugiausia pažeidimų atliekant administracinio pastato rekonstrukcijos darbų pirkimus 2006–2007 m. – ministerija neatmetė tiekėjo pasiūlymo, pakeitusio projekte nurodytus techninius sprendimus ir neatitikusio konkurso sąlygų, o paskelbė jį laimėjusiu ir su šiuo tiekėju sudarė sutartį, kurioje nenustatė kainos perskaičiavimo sąlygų. Kai kuriuos numatytus darbus, kurių nepagrįstai mažas kainas tiekėjas pateikė atviro konkurso metu, ministerija pakartotinai pirko neskelbiamų derybų būdu iš to paties tiekėjo, be to, nepagrįstai priėmė sprendimus pirkti projekte nenumatytus ir papildomus darbus. Visus rekonstrukcijos darbus atlikus viename iš dviejų numatytų pastatų, šio pastato rekonstrukcijos darbų kaina faktiškai padidėjo 13,3 mln. Lt. Dėl pakeistų projektinių sprendimų neracionaliai buvo panaudotos biudžeto lėšos iš naujo vykdant neseniai atliktus darbus.

Nustatėme Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimų ir vykdant kitus pirkimus: automobilių transporto paslaugų pirkimo metu nustatyti neproporcingi, ribojantys konkurenciją reikalavimai ir sudaryta sutartis su vieninteliu pasiūlymą pateikusiu tiekėju; netinkamai vadovautasi įstatymu perkant floristikos, kanceliarines ir kitas prekes bei viešinio paslaugas.

Audito medžiaga dėl administracinio pastato rekonstrukcijos perduota vertinti Generalinei prokuratūrai, o dėl autotransporto paslaugų pirkimo – Viešųjų pirkimų tarnybai.

1.15. Apskričių viršininkų administracijos

Valstybės kontrolė Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnyboje, Vidaus reikalų ministerijoje ir apskričių viršininkų administracijose atliko ribotos apimties valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą „Dėl apskričių viršininkų administracijų likvidavimo eigos vertinimo“, kurio metu įvertino apskričių viršininkų administracijų likvidavimo eigą, susijusią su valstybės lėšų ir turto valdymu, naudojimu ir disponavimu jais.

Daugiausiai pastabų valstybiniai auditoriai turėjo dėl valdytos valstybinės žemės apskaitos. Apskričių viršininkų administracijose tai pat buvo padaryta klaidų tvarkant buhalterinę apskaitą: nustatėme atvejų, kai administracijos neparengė ir nepateikė kai kurių likvidavimo laikotarpio pabaigos finansinių ataskaitų, netinkamai registravo įsipareigojimus, susijusius su žemės sklypų pirkimu ir pardavimu išsimokėtinai, kompensacijomis už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius, neinventorizavo visų įsiskolinimų, dalį išlaidų padarė ir apskaitė nesivadovaudamos išlaidų ekonomine klasifikacija.

Dalis apskričių viršininkų administracijų, pažeisdamos teisės aktų reikalavimus, į valstybės ir savivaldybių biudžetus nepervedė pajamų, gautų už turto nuomą ir parduotą valstybinę žemę.

Atkreipėme dėmesį, kad likviduojant apskričių viršininkų administracijas nebuvo vertinta galimybė kitoms biudžetinėms įstaigoms perimti likviduojamų įstaigų darbdavio darbo prievoles,

kai šių įstaigų funkcijos yra perduodamos ir ketinama perkelti dalį pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų. Taip būtų sutaupytos valstybės biudžeto lėšos, skirtos išiešinėms išmokoms mokėti.

1.16. Kitos valstybės institucijos ir įstaigos

1.16.1. Nacionalinė sveikatos taryba

Nacionalinė sveikatos taryba – tai Seimui atskaitinga sveikatos politikos koordinavimo institucija, kuri teikia išvadas dėl valstybės siekiamo sveikatos lygio rodiklių, Lietuvos sveikatos programos ir kitų valstybinių sveikatos programų, rengia ir kasmet teikia Seimui pranešimą apie gyventojų sveikatos ir sveikatos politikos formavimo ir įgyvendinimo būklę.

Taryba nepagrįstai panaudojo dalį biudžeto asignavimų, mokėdama neproporcingai didelį mokestį už techninės priežiūros ir aptarnavimo paslaugas pagal sudarytą ekonomiškai nenaudingą susitarimą, be to, šie asignavimai panaudoti be tinkamų sąnaudas pagrindžiančių dokumentų. Po audito ataskaitos pateikimo minėtas susitarimas nutrauktas.

Pažymime, kad ankstesnio audito metu taryboje nustatėme apgaulės riziką dėl ne visų ūkinių operacijų ir įvykių registravimo apskaitoje. Šiuo metu tebevyksta ikiteisminis tyrimas dėl buvusios vyriausiosios buhalterės veiksmų, todėl pasibaigus bylos nagrinėjimui tarybai gali būti privalu užregistruoti papildomus įsipareigojimus.

1.16.2. Nacionalinė teismų administracija

Nacionalinė teismų administracija yra teismus ir teismų savivaldos institucijas aptarnaujanti įstaiga, jos misija – siekti visapusiškai užtikrinti sklandų teismų savivaldos institucijų darbą, stiprinti nacionalinę teismų sistemą ir gerinti teismų darbo sąlygas.

Administracijos vidaus kontrolės sistemą įvertinome kaip gerą. Atlikę audito procedūras reikšmingų neatitikimų ar pažeidimų nenustatėme, todėl pareiškėme besąlygines nuomones.

Atkreipėme dėmesį, kad administracija 2010 metais apskaičiavo ir išmokėjo pensijas teisėjams vadovaudamasi Teisėjų valstybinių pensijų įstatymu¹²⁹ ir Socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinuoju įstatymu¹³⁰, kurių tam tikras nuostatas Konstitucinis Teismas 2010 m. birželio 29 d. nutarimu pripažino prieštaraujančias Konstitucijai. Tai ateityje gali turėti įtakos teisėjų valstybinių pensijų dydžiui ir papildomam valstybės biudžeto lėšų poreikiui pensijoms mokėti.

¹²⁹ Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymas, 2002-07-02 Nr. IX-1011 (su pakeitimais ir papildymais).

¹³⁰ Lietuvos Respublikos socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinasis įstatymas, 2009-12-09 Nr. XI-537.

1.16.3. Vyriausybinių ryšių centras prie Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento

Vyriausybinių ryšių centras yra specialios paskirties įstaiga, teikianti specialios paskirties ryšius ir vykdanči Lietuvos Respublikos ir NATO įslaptintos informacijos ryšių sistemų apsaugos (išskyrus krašto apsaugos sistemą) bei Nacionalinės šifrų paskirstymo ne karinei sričiai tarnybų funkcijas. Centras formuoja ir įgyvendina valstybės politiką įslaptintos elektroninės informacijos apsaugos srityje.

Atkreipėme dėmesį, kad Vyriausybė 1997 metais Vyriausybinių ryšių centrą įpareigojo įgyvendinti Valstybės institucijų ryšių tobulinimo projektą, tačiau nebuvo sukurtos tinkamos Valstybinių institucijų ryšių tinklo kūrimo, funkcionavimo ir plėtros organizacinės, finansinės ir teisinės prielaidos, todėl nesudarytos sąlygos tinklui tinkamai funkcionuoti ir sumažinti valstybės institucijų išlaidas ryšių paslaugoms.

1.16.4. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras yra valstybės įstaiga, tirianti visas genocido bei kitų nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų apraiškas, Lietuvos gyventojų persekiojimą okupacijų metais, taip pat ginkluoto ir neginkluoto pasipriešinimo okupacijoms procesus, inicijuojanti genocido organizatorių ir vykdytojų teisinį įvertinimą. Centras koordinuoja kitų institucijų vykdomus Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatymu apibrėžtos srities tyrimo darbus. Centro steigėjo funkcijas vykdo Seimas.

Valstybiniai auditoriai negalėjo patvirtinti, kad centras dalį lėšų autorinių sutarčių sudarymui panaudojo ekonomiškai ir pagrįstai, nes sutartys sudarytos pažeidžiant Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo ir centro patvirtintų Viešųjų supaprastintų pirkimų taisyklių nuostatas. Vykdamas investicinį projektą, papildomi darbai įsigyti netaikant Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų pirkimo būdų. Rangovo darbų sąmatoje užsakovo rezervas numatytas nesivadovaujant Viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių kainos ir kainodaros taisyklių nustatymo metodika.

Valstybės kontrolės nuomone, centrai pavaldžios įstaigos Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo, aukų rėmimo ir atminimo įamžinimo fondo veiklą ir jo išlaikymo išlaidas būtų galima optimizuoti – įvertinti centro struktūrą, funkcijų dubliavimąsi, jų priskyrimą centrui, asmenų aptarnavimą vieno langelio principu. Fondas įsteigtas Vyriausybės nutarimu.

2. Savivaldybėms skirtų valstybės lėšų auditas

Septyniolikoje savivaldybių atlikome finansinius (teisėtumo) auditus, kurių metu vertinome 2010 metų planų ir programų sąmatų įvykdymo ataskaitose¹³¹ pateiktus duomenis apie specialiąsias tikslines dotacijas, taip pat valstybės lėšų ir patikėjimo teise valdomo valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir jų naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams.

Pažymime, kad vadovaudamiesi bendradarbiavimo susitarimais, pasirašytais su Panevėžio ir Palangos miestų, Kėdainių rajono savivaldybių kontrolės ir audito tarnybomis, atlikdami 2010 metų valstybinius auditus šiose savivaldybėse, naudojome minėtų tarnybų atliktu darbu.

Valstybinio audito išvadose dėl 2010 metų planų ir programų sąmatų įvykdymo ataskaitų duomenų pareiškėme 15 besąlyginių ir 2 sąlygines nuomones, dėl patikėjimo teise valdomo valstybės turto ir lėšų naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo – vieną besąlyginę ir 16 sąlyginių nuomonių.

11 lentelė. Išvadose pareikštos nuomonės

Eil. Nr.	Subjekto pavadinimas	2010 m. pareikštos nuomonės ¹³²		2009 m. pareikštos nuomonės	
		dėl PPSIA teisingumo	dėl turto teisėtumo	Dėl PPSIA teisingumo	dėl turto teisėtumo
1	2	3	4	5	6
1.	Vilniaus miesto savivaldybė	B	S	S	N
2.	Trakų rajono savivaldybė	B	S	NA	NA
3.	Visagino savivaldybė	B	S	NA	NA
4.	Pagėgių savivaldybė	S	S	NA	NA
5.	Klaipėdos miesto savivaldybė	B	S	S	S
6.	Palangos miesto savivaldybė	B	S	NA	NA
7.	Kauno miesto savivaldybė	B	S	S	S
8.	Alytaus miesto savivaldybė	B	B	B	S
9.	Kauno rajono savivaldybė	B	S	B	S
10.	Marijampolės savivaldybė	B	S	B	S
11.	Kėdainių rajono savivaldybė	B	S	NA	NA
12.	Kaišiadorių rajono savivaldybė	B	S	NA	NA
13.	Raseinių rajono savivaldybė	B	S	NA	NA
14.	Akmenės rajono savivaldybė	B	S	NA	NA
15.	Panevėžio miesto savivaldybė	S	S	NA	NA
16.	Pasvalio rajono savivaldybė	B	S	NA	NA
17.	Šiaulių miesto savivaldybė	B	S	S	S

Šaltinis – Valstybinio audito išvados (prieiga per internetą <http://www.vkontrolė.lt>)

Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas dėl reikšmingų teisės aktų pažeidimų Palangos ir Klaipėdos miestų, Akmenės rajono savivaldybėse priėmė sprendimus, kuriais savivaldybių merams ir savivaldybių administracijos direktoriams nurodė valstybinio audito metu nustatytus reikšmingus teisės

¹³¹ Valstybės lėšų, skirtų kapitalo investicijoms finansuoti, panaudojimo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus ataskaita (forma B-11); Savivaldybės biudžeto išlaidų mokinio krepšeliui finansuoti įvykdymo ataskaita (forma Nr. B-13); Savivaldybės biudžeto išlaidų plano valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti ataskaita (forma Nr. B-14); Savivaldybės biudžeto išlaidų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti įvykdymo ataskaita (forma Nr. B-15).

¹³² Šioje ir kitose lentelėse vartojami šie sutrumpinimai: B – besąlyginė; S – sąlyginė; N – neigiama; NA – neauditauta; PPSIA – planų ir programų sąmatų įvykdymo ataskaitų duomenys; turto teisėtumas – valstybės lėšų ir turto valdymas, naudojimas, disponavimo jais teisėtumas ir jų naudojimas įstatymų nustatytiems tikslams.

aktų pažeidimus, įpareigojo traukti tarnybos ar drausminėn atsakomybėn pažeidimus padariusius asmenis, grąžinti į valstybės biudžetą ne pagal paskirtį panaudotas valstybės biudžeto lėšas.

Savivaldybėse auditavome 1 501,8 mln. Lt panaudotų valstybės biudžeto lėšų (iš jų 1 288,5 mln. Lt STD) ir 1,4 mln. Lt Privatizavimo fondo lėšų (žr. 12 lentelę).

12 lentelė. 2010 m. savivaldybėse audituotos lėšos

Savivaldybėms skirtos lėšos	Iš viso audituota (mln. Lt)
I. Specialiosios tikslinės dotacijos (STD):	1288,5
Mokinio krepšeliui finansuoti	1024,0
Valstybinėms funkcijoms atlikti ir kitoms funkcijoms bei programoms finansuoti	263,1
Valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti	1,4
II. Kitos valstybės lėšos:	213,3
Kompensacijoms už šildymą, socialinei pašalpai ir paramai mokiniams	156,2
Investiciniams projektams finansuoti	57,1
III. Valstybės lėšos, iš viso (I+II)	1501,8
IV. Privatizavimo fondo lėšos Visagino savivaldybei	1,4

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Savivaldybių vidaus kontrolės sistemas (įskaitant finansų valdymą) įvertinome patenkinamai, nes ne visais atvejais jos užtikrinta, kad valstybės turtas ir lėšos būtų valdomi vadovaujantis teisės aktais, o priimti sprendimai atitiktų teisėtumo ir patikimo finansų valdymo principus – būtų ekonomiškai, efektyvūs, rezultatyvūs ir skaidrūs.

Pastaraisiais metais savivaldybėse kartojasi Viešųjų pirkimų įstatymo bei kitų teisės aktų pažeidimai ne tik vykdant investicinius projektus, bet ir įsigyjant nemokamo mokinių maitinimo paslaugas, naudojant mokinio krepšelio lėšas. Savivaldybėse mokinio krepšelio lėšos ne visada naudojamos racionaliai, o mokinių duomenų bazės neužtikrina duomenų apie sutartinių mokinių skaičių patikimumo. Nustatėme atvejų, kai įgyvendindamos viešųjų darbų programą, savivaldybės savo nustatyta tvarka finansavo privačių fizinių ar juridinių asmenų teritorijose atliekamus darbus, kurie neatitinka viešųjų darbų pobūdžio. Pasitaikė atvejų, kai savivaldybių biudžetinės įstaigos, einamaisiais metais nepanaudojusios valstybės lėšų, jų negrąžino į valstybės biudžetą, bet naudojo ateinančių metų išlaidoms dengti.

Apie savivaldybėse atliktų auditų rezultatus informavome valstybės lėšų savivaldybėms planavimą ir naudojimą kuriojančias institucijas / įstaigas.

3. Veiklos auditų rezultatai

Pateikiame veiklos auditų, kurie susiję su valstybės biudžeto pajamų administravimo ir valstybės biudžeto lėšų naudojimo vertinimu, apibendrinimus.

3.1. Mokestinių nepriemokų administravimo vertinimas

Audito metu vertinome, ar mokesčių administratoriai užtikrina efektyvų mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimą, taikydami mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mažinimo priemones.

Nustatėme¹³³, kad VMI ir VSDFV taiko analogiškus mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo fondui administravimo modelius, tačiau skiriasi jų administravimo procedūros. VSDFV, skirtingai nei VMI, už suteiktą įmokų įsiskolinimo fondui sumokėjimo atidėjimą neskaičiuoja palūkanų, todėl fondo administratorius patiria papildomų nekompensuojamų sąnaudų. VSDFV ir VMI, mažindamos mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą, naudoja priemones, kurių taikymas dėl reglamentavimo trūkumo gali būti neskaidrus. Tai sudaro prielaidas valstybei negauti pajamų, o mokesčių mokėtojai neskatinami vykdyti mokestinių įsipareigojimų.

VMI ir VSDFV neturi pagrįstos, ekonomiškai naudingos minimalios išieškotinos sumos, mokestinė nepriemoka ir įmokų įsiskolinimas nėra mažinami bendrais, koordinuotais veiksmais, patiriant mažesnes sąnaudas. VSDFV, priverstinai išieškodama įmokų įsiskolinimą fondui, pastaraisiais metais neindeksavo minimalios išieškotinos sumos, todėl gali būti neefektyviai naudojami žmogiškieji ir materialiniai fondo administratoriaus ištekliai. Mokesčių administratoriai taip pat neturi vienodos sumokėtų sumų įskaitymo, skolų pripažinimo beviltiškomis ir jų nurašymo sistemos.

Siekdami sumažinti mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą bei pagerinti jų administravimą, Vyriausybei rekomendavome inicijuoti bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimo sistemos sukūrimą, kurioje būtų numatytas vienodas taikomų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų reglamentavimas, vienoda, pagrįsta ekonomiškai naudingos minimalios išieškotinos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo apskaičiavimo metodika, diferencijuotas priverstinio poveikio priemonių taikymas pagal mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo dydį, vienodas beviltiškų ir nurašomų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo reglamentavimas.

Iki bus sukurta bendra mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo administravimo sistema, VMI rekomendavome reglamentuoti mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo

¹³³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Mokestinių nepriemokų administravimo vertinimas“, 2010-11-11 Nr. VA-P-60-1-20.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas veiksmų stabdymo ar nepradėjimo priemonės taikymo atvejus, procedūras, vertinimo kriterijus, terminą, taip pat užtikrinti mokestinės nepriemokos išieškojimą iki priverstinio išieškojimo senaties termino pasibaigimo. VMI atsižvelgė į rekomendacijas ir patvirtino Nepriemokų išieškojimo taisyklės, kuriose nustatyti protingumo ar ekonominio tikslingumo kriterijai, kai nepradedamos ar sustabdomos mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūros.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai rekomendavome numatyti palūkanas už atidėtą valstybinio socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo sumokėjimą. Ministerija parengė ir suderinusi su suinteresuotomis institucijomis pateikė svarstyti Vyriausybei Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, kuriame siūloma nustatyti, kad už laiku nesumokėtų įmokų, delspinigių ir baudų skolos sumokėjimo atidėjimo laikotarpį į VSDF biudžetą būtų mokamos palūkanos.

VSDFV rekomendavome reglamentuoti praktikoje taikomą einamųjų įmokų priverstinio išieškojimo procedūrų stabdymą ar nepradėjimą, numatant procedūras, vertinimo kriterijus, terminus. VSDFV pasiūlė inicijuoti Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių pakeitimą, o Socialinės apsaugos ir darbo ministerija šį siūlymą numato teikti Vyriausybei.

3.2. Išlaidų finansavimas vykdant Europos Sąjungos struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektus

Įgyvendinant projektus, kuriems skirta Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų parama, teikta pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrąjį programavimo dokumentą, taip pat projektus, kuriems skirta 2000–2006 metų Sanglaudos fondo lėšų, ir bendrai finansuojamus iš 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų projektus, atsiranda neplanuotos finansuoti iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto (toliau – neplanuotos) papildomos išlaidos, kurios negali būti finansuojamos iš paramos lėšų (apmokėtos pripažintos netinkamomis finansuoti projekto išlaidos, grąžintos į valstybės biudžetą grąžintinos lėšos ir išlaidos, kurios viršija skirtas paramos lėšas). Tokių išlaidų apmokėjimą projekto vykdytojas privalo užtikrinti savo lėšomis. Vienas pagrindinių biudžetinių įstaigų patirtų neplanuotų papildomų išlaidų apmokėjimo šaltinių yra įstaigai skirtos valstybės biudžeto lėšos.

Audito metu nustatėme¹³⁴, kad biudžetinės įstaigos neplanuotas netinkamas finansuoti išlaidas apmoka ir grąžina į valstybės biudžetą grąžintinas lėšas iš vykdomų kitų, ne ES bendrai finansuojamiems projektams finansuoti skirtų programų, kuriose nėra numatyta asignavimų tokioms išlaidoms apmokėti. Dėl to šios programos gali būti vykdomos mažesnės apimties nei planuota,

¹³⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Išlaidų finansavimas vykdant Europos Sąjungos struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektus“, 2011-04-14 Nr. VA-P-60-5-4.

nepasiekiami programų tikslai. Dalis programų lėšų, iš kurių apmokamos netinkamos finansuoti išlaidos ir gražinamos apskaičiuotos gražinti lėšos, gali būti panaudotos nerezultatyviai.

Taip pat nustatėme, kad informacija apie biudžetinių įstaigų patirtas neplanuotas netinkamas finansuoti išlaidas ir gražintas gražintinas lėšas, apmokėtas (grąžintas) iš joms skirtų valstybės biudžeto programų asignavimų, skirtų ne ES bendrai finansuojamiems projektams finansuoti, nekaupiami ir neapibendrinami, todėl gali būti netinkamai planuojamas dalies programų asignavimų poreikis. Siekdami, kad asignavimų poreikis biudžeto programoms vykdyti būtų planuojamas efektyviau, Finansų ministerijai rekomendavome nustatyti biudžetinių įstaigų patiriamų netinkamų finansuoti išlaidų ir gražinamų apskaičiuotų gražinti lėšų, įgyvendinant bendrai iš ES fondų lėšų finansuojamus projektus, atskleidimo reikalavimus.

Dėl to, kad nėra apibendrintos informacijos apie ES lėšomis bendrai finansuojamų projektų įgyvendinimo metu patiriamas neplanuotas papildomas išlaidas, apmokamas iš valstybės biudžeto, negalėjome įvertinti, kiek valstybės biudžetui kainuoja ES paramos panaudojimas.

Nustatėme, kad neatliekama valstybės biudžeto lėšomis apmokėto netinkamo finansuoti ES paramos ir bendrojo finansavimo lėšomis PVM įtraukimo į PVM atskaitą kontrolė, todėl valstybės biudžeto lėšomis apmokėta PVM suma gali būti įtraukta į PVM atskaitą ir negražinta į valstybės biudžetą. Siekiant išvengti PVM dvigubo finansavimo rizikos, Finansų ministerijai rekomendavome nustatyti valstybės biudžeto lėšomis apmokėto PVM įtraukimo į atskaitą kontrolės priemones.

3.3. Socialinės paramos sistema

Socialinė parama teikiama tiems asmenims, kurių pajamos dėl objektyvių priežasčių yra nepakankamos. Socialinei paramai naudojamos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos programų lėšos, valstybės biudžeto tikslinės dotacijos savivaldybių biudžetams, kiti biudžeto asignavimai. Audito metu vertinome, ar teisinis reglamentavimas sudaro prielaidas socialinės paramos sistemai veikti efektyviai.

Nustatėme¹³⁵, kad galiojantis teisinis reglamentavimas nesudaro prielaidų valstybės biudžeto lėšas socialinei paramai naudoti efektyviau: nėra teisės aktų, reglamentuojančių lėšų, būtinų minimaliems poreikiams tenkinti, apskaičiavimą bei valstybės remiamų pajamų dydžio apskaičiavimą; nepatvirtintos slaugos ar priežiūros tikslinių kompensacijų, šalpos kompensacijų apskaičiavimo metodikos, kuriomis remiantis būtų galima įvertinti nustatytų išmokų dydžių pagrįstumą; neužtikrinama vienoda socialinė parama globojamiems vaikams; kai kuriais atvejais socialinė parama neskatina dirbti.

¹³⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Socialinės paramos sistema“, 2011-05-09 Nr. VA-P-10-1-5.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pasiūlėme tobulinti socialinės paramos teikimą reglamentuojančius teisės aktus.

3.4. Bibliotekų renovacija ir modernizavimas

Valstybinio audito¹³⁶ tikslas – įvertinti bibliotekų renovacijos ir modernizavimo efektyvumą ir rezultatyvumą. Audituota Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 m. programa ir projektas „Bibliotekos pažangai“, kurį pagal trišalį Kultūros ministerijos, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir Bilo ir Melindos Geitsų fondo sutarimą vykdo Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.

Nustatėme, kad Kultūros ministerija neturi patvirtintos bibliotekų strategijos, kurioje būtų numatyti pagrindiniai reikalavimai modernioms bibliotekoms, jų patalpoms, darbuotojų kvalifikacijai, tinklui, fondų struktūrai ir komplektavimui. Auditorių nuomone, dėl šių priežasčių yra rizika, kad lėšos, skiriamos bibliotekų renovacijai ir modernizavimui, gali būti naudojamos neefektyviai.

Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 metų programos struktūra ir valdymas turi būti iš esmės patobulinti, nes iki audito pradžios galiojusi praktika nesuteikia išsamių duomenų ir informacijos programos vykdymo tinkamumui ir rezultatyvumui įvertinti. Lėšos fondų komplektavimui iki 2010 m. buvo skiriamos neatsižvelgiant į apskaičiuotą poreikį, todėl planuoti rodikliai ne tik nepasiekti, bet net mažesni negu programos vykdymo pradžioje. Programos dalis „Bibliotekų pastatų ir patalpų būklė“ įgyvendinta 29 proc., nors jai įgyvendinti jau panaudota daugiau lėšų (175,4 mln. Lt), negu buvo planuota visam programos laikotarpiui (168,8 mln. Lt).

Projektas „Bibliotekos pažangai“ gali būti laikomas gerosios praktikos pavyzdžiu vykdant didelės apimties tarpinstitucinius projektus, nes iš pradžių atliktas pirminis situacijos / poreikio vertinimas, o vykdant projektą periodiškai atliekami poveikio vertinimai, įgalinantys vykdytojus operatyviai spręsti kilusius klausimus. Audito metu nustatėme, kad Lietuvos nacionalinės bibliotekos sutartyse su savivaldybėmis numatytos sankcijos dėl projekto tęstinumo užtikrinimo ir įsipareigojimų nesilaikymo yra nepakankamos ir neužtikrina projekto poveikio tęstinumo, dėl to yra rizika, kad nebus išlaikyta bibliotekų pasiekta pažanga. Įvertinę surinktus duomenis Kultūros ministerijai rekomendavome surinkti informaciją apie už valstybės ir savivaldybių lėšas atnaujintus apskričių ir savivaldybių viešųjų bibliotekų pastatus ir plotą ir parengti ataskaitą apie investicijų rezultatus ir poveikį sektoriui, apibrėžti modernios bibliotekos sampratą, tikslus, tinklą, kokybinius reikalavimus bibliotekų pastatams, įtraukiant juos į kultūros valdymo srities plėtos ilgalaikę programą, ir užtikrinti projekto tęstinumą.

¹³⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Bibliotekų renovacija ir modernizavimas“, 2010-10-05 Nr. VA-P-50-2-18.

Vyriausybei pasiūlėme, kol rengiama kultūros valdymo srities plėtros ilgalaikė programa ir tarpinstitucinis veiklos planas, sustabdyti naujų investicijų projektų, susijusių su bibliotekų veiklos gerinimu, planavimą. Rekomendavome įpareigoti atitinkamą instituciją apie tai informuoti savivaldybes ir užtikrinti, kad, tęsiant pradėtus investicinius projektus, savivaldybių viešosios bibliotekos parengtų atnaujintų patalpų naudojimo bibliotekų paslaugoms ir daugiafunkcinei veiklai planus.

3.5. Sąveikos tarp mokslo ir verslo skatinimas

Valstybinio audito¹³⁷ tikslas – įvertinti, ar priemonės, skirtos skatinti mokslo ir verslo sąveiką, yra vykdomos efektyviai. Audituotos 2008–2011 metais (II ketvirtį) vykdomos Ūkio ir Švietimo ir mokslo ministerijų priemonės, skirtos skatinti mokslo ir verslo sąveiką. Bendras numatytas lėšų poreikis sudaro daugiau negu 2 mlrd. Lt.

Audito metu nustatėme, kad Inovacijų strategijoje pasirinkti Europos inovacijų švieslentės rodikliai, pagal kuriuos bus vertinama inovacijų pažanga, nėra pakankami ir tinkami mažesnėms šalims įvertinti; pagrindinės politiką vykdančios ministerijos – Švietimo ir mokslo ir Ūkio – nepakankamai bendradarbiauja įgyvendindamos priemones; kai kurių Ūkio ministerijos mokslo ir verslo sąveiką skatinančių priemonių įgyvendinimas vėluoja (audito metu dvi priemonės dėl nepakankamo pareiškėjų skaičiaus sustabdytos, o nepaskirstytos lėšos perkeltos naujoms) ir nepakankamai užtikrinama panaudotų lėšų kontrolė; Švietimo ir mokslo ministerijos naujai pradėta vykdyti priemonė „Valstybės pagalba aukštos kvalifikacijos darbuotojų įdarbinimui įmonėse“ nesulaukė pakankamai paraiškų; integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) programų projektų vykdymas gali būti neefektyvus, nes nesukurtas efektyvus valdymo modelis, dar neveikia atviros prieigos centrai, nežinoma, kiek jų bus, nesukurtas atviros prieigos centrų registras. Verslo subjektai vangiai naudojami mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) veiklai taikomomis mokestinėmis lengvatomis, o statistiniai duomenys apie šią Lietuvoje vykdomą veiklą nėra tikslūs.

Atsižvelgdami į nustatytas problemas rekomendavome:

- patikslinti Inovacijų strategiją pagal naujus Strateginio planavimo metodikos reikalavimus ir įtraukti ją į rengiamą Valstybės pažangos strategiją;
- Švietimo ir mokslo ir Ūkio ministerijoms nustatyti tokius vertinimo rodiklius, pagal kuriuos būtų galima įvertinti šalies pažangą, skatinant mokslo ir verslo sąveiką;

¹³⁷ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Sąveikos tarp mokslo ir verslo skatinimas“, 2011-06-28 Nr. VA-P-50-12-8.

- parengti ir įteisinti Integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) programų ir Jungtinių tyrimų programų valdymo ir koordinavimo modelį, sukurti ir išbandyti atviros prieigos centrų registrą;
- nustatyti, kad verslo subjektai, gavę finansinę paramą MTEP veiklai, privalomai Statistikos departamentui teiktų informaciją apie šią vykdomą veiklą;
- apibrėžti MTEP pelno mokesčio lengvatos taikymo ribas, kad jas vienodai suprastų ir verslo subjektai, ir mokesčius administruojančios įstaigos;
- naujame programavimo etape ypač daug dėmesio skirti priemonėms, skatinančioms mokslo ir verslo sąveiką bei mokslo ir verslo bendradarbiavimo kultūrą, vykdamas MTEP veiklą.

3.6. Statutinės vidaus tarnybos valdymas

Valstybės politikai viešojo saugumo srityje įgyvendinti yra įsteigtos vidaus reikalų statutinės įstaigos, kuriose tarnyba organizuojama statutiniais pagrindais. Vidaus tarnybos valdymą įgyvendina vidaus reikalų ministras. Audito metu vertinome, ar statutinės vidaus tarnybos valdymas užtikrina, kad ištekliai vidaus tarnybai pavestiems uždaviniams įgyvendinti būtų naudojami taupiai, ar yra vidinių rezervų taupiau ir efektyviau naudoti darbo užmokesčiui ir socialinėms garantijoms skiriamas lėšas.

Nustatėme¹³⁸, kad vidaus tarnybos valdymas organizuojamas nepakankamai efektyviai, todėl neišnaudojami visi vidiniai rezervai taupiau ir efektyviau panaudoti valstybės biudžeto lėšas, skirtas vidaus reikalų įstaigoms. Nesukurtos teisinės ir organizacinės prielaidos efektyviai veikiančiai vidaus tarnybai suformuoti. Neplanuojamas bendras vidaus tarnybos pareigūnų poreikis viešojo saugumo uždaviniams įgyvendinti. Nenustatyti vidaus reikalų įstaigų personalo formavimo principai ir neįvertintos visos galimybės optimizuoti vidaus reikalų įstaigų valdymą, sumažinant vadovaujančių darbuotojų ir personalo, padedančio užtikrinti įstaigų funkcionavimą, skaičių, taigi ir išlaidas šiam personalui išlaikyti.

Vidaus reikalų statutinėse įstaigose nustatėme nemažai atvejų, kai pareigūno statusą turi ir tie darbuotojai, kurių atliekamos funkcijos nesusijusios su vidaus tarnybos ypatumais. Neteisingai suteiktas pareigūno statusas nepagrįstai didina valstybės biudžeto lėšų poreikį, todėl būtina nustatyti aiškius ir konkrečius pareigybių priskyrimo statutinėms kriterijus.

Dėl teisinio reglamentavimo ir organizacinių trūkumų lėšos, skirtos vidaus tarnybos pareigūnų darbo užmokesčiui ir socialinėms garantijoms, buvo naudojamos nepakankamai taupiai ir efektyviai. Nustatant pareigūnų pareigybių kategorijas, nuo kurių priklauso pareiginės algos dydis,

¹³⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Statutinės vidaus tarnybos valdymas“, 2011-01-13 Nr. VA-P-40-3-2.

nepakankamai įvertinama pareigybių paskirtis, todėl vidaus reikalų įstaigose net tris kartus skiriasi analogišką darbą dirbančių pareigūnų darbo užmokestis. Pagal Vidaus tarnybos statutą pareigūnų tarnybos ypatumai kompensuojami socialinėmis garantijomis, tačiau teisę į visas socialines garantijas turi ir tie pareigūnai, kurių nuolat atliekamos funkcijos nesusijusios su vidaus tarnybos ypatumais, o statutiniams pareigūnams būdingas funkcijas jie gali būti pasitelkiami tik ypatingais atvejais. Nereglamentuotos papildomų mokamų atostogų suteikimo priežastys ir nenustatyta šių atostogų maksimali trukmė per metus sudaro prielaidas netaupiai naudoti valstybės biudžeto lėšas. Kompensuojant pareigūnų važiavimo į tarnybą ir iš jos išlaidas ne visada įvertinamas pareigūnų tarnybos pobūdis ir tarnybinio transporto naudojimo faktas.

Atkreipėme dėmesį, kad vidaus reikalų įstaigų, kaip ir kitų statutinių įstaigų, pareigūnų tarnyba susijusi su padidėjusiu pavojumi gyvybei ar sveikatai ir tam tikrais apribojimais, tačiau kadru rezervu formavimas, nekarinių laipsnių suteikimas, pareigūnų perkėlimas į kitas pareigas dėl sveikatos būklės ir socialinių garantijų teikimas vidaus tarnybos ir kitų statutinių įstaigų pareigūnų, reglamentuojamas skirtingai. Pasiūlėme Vyriausybei priimti sprendimus dėl statutinių pareigūnų tarnybos teisinio reglamentavimo suvienodinimo.

Siekdami, kad vidaus tarnybos valdymas būtų organizuojamas efektyviau, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pateikėme pasiūlymus nustatytiems trūkumams šalinti.

3.7. Aplinkos apsaugos rėmimo programų vykdymas

Pagal Vyriausybės nustatytas prioritetas kryptis ir programas svarbioms aplinkosaugos priemonėms šalyje skiriamos valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos. Šiam tikslui naudojamos Aplinkos ministerijos vykdomos Specialiosios aplinkos apsaugos rėmimo programos ir savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiųjų programų lėšos. Audito metu vertinome¹³⁹, ar šios programos vykdomos rezultatyviai, kaip naudojamos joms skiriamos lėšos.

Nustatėme, kad nenumatyti Specialiosios aplinkos apsaugos rėmimo programos priemonių atrankos ir lėšų joms skyrimo prioritetai, dėl to sudaromos prielaidos lėšas skirti priemonėms, neturinčioms tiesioginio teigiamo poveikio aplinkos būklei. Aplinkos apsaugos rėmimo programos ir savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymai ir kiti teisės aktai nustato plačias lėšų naudojimo galimybes, stokojant efektyvios lėšų paskirstymo ir jų naudojimo kontrolės, dalis lėšų nepaskirstoma arba panaudojama nerezultatyviai.

Išanalizavę 2009–2011 metų programos lėšų paskirstymą nustatėme, kad iki 60 proc. lėšų buvo skirtos Aplinkos ministerijos ar jai pavaldžių institucijų išlaidoms apmokėti. Aplinkos ministerija neturi pakankamos informacijos apie savivaldybių vykdytų aplinkos apsaugos rėmimo

¹³⁹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Aplinkos apsaugos programų vykdymas“, 2011-07-29 Nr. VA-P-20-12-12.

programų priemones, panaudotas lėšas ir negali įsitikinti, ar visos lėšos naudojamos įstatyme numatytoms priemonėms. Ne visos Specialiosios aplinkos apsaugos rėmimo programos ir savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiųjų programų lėšos panaudojamos, kasmet didėja nepaskirstytų lėšų likutis, nors daug aplinkosaugos problemų nesprenžiamą būtent dėl lėšų trūkumo.

Nustatėme, kad apie dešimtadalį (4 mln. Lt) Specialiosios aplinkos apsaugos rėmimo ir savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiųjų programų pajamų sudaro mokesčiai už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą, kuriuos moka medžiotojų būreliai ir miškų urėdijos, vykdančios profesionalią medžioklės veiklą. 2009–2010 m. trijuose profesionalios medžioklės plotų vienetuose leidimai naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius konkurso tvarka buvo išduoti kitiems medžioklės plotų naudotojams. Už tai jie įsipareigojo kasmet mokėti papildomą savanorišką mokestį, todėl šiuose medžioklės plotuose aplinkos apsaugos programų pajamos padidėjo daugiau negu 10 kartų.

Aplinkos ministerijai rekomendavome užtikrinti minėtų programų lėšų paskirstymo viešumą bei efektyvesnę jų naudojimo kontrolę, imtis priemonių, kurios leistų paskirstyti ir panaudoti visas programų lėšas ir užkirstų kelią lėšų panaudojimui ne pagal paskirtį. Taip pat rekomendavome išanalizuoti profesionalios medžioklės veiklos vykdymo efektyvumą ir tikslingumą visose miškų urėdijose.

4. Europos Sąjungos finansinė parama

4.1. 2004–2006 metų ES finansinės paramos privalomųjų auditų rezultatai

Bendrijos iniciatyvos INTERREG IIIA Kaimynystės programos tarp Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities galutinės išlaidų ataskaitos ir mokėjimo paraiškos Europos Komisijai vertinimas atliktas pagal Tarybos reglamentą Nr. 1260/1999, Europos Komisijos reglamentą Nr. 438/2001 ir Europos Komisijos sprendimu patvirtintomis Gairėmis dėl struktūrinių fondų paramos (2000–2006 m.) teikimo pabaigos ir COCOF gairėmis dėl INTERREG III programų uždarymo (2000–2006 m.). Audito metu apibendrinta informacija apie programos įgyvendinimo metu atliktus Valstybės kontrolės ir Europos Komisijos auditus, veiklos atrankinius patikrinimus, kuriuos vykdė Vidaus reikalų ministerijos vidaus audito skyrius, vadovaujančiosios institucijos ir viešosios įstaigos Jungtinio techninio sekretoriato patikrinimus, privalomus pagal minėtą reglamentą, taip pat įvertintos šių subjektų programos užbaigimo metu vykdytos procedūros. Pateikta informacija apie vykdančią programą nustatytų pažeidimų administravimą ir pašalinimą bei informacijos teikimą Europos Komisijai, vykdytą grąžintų ir grąžintinų paramos lėšų apskaitą, įvertintas galutinės mokėjimo paraiškos teisingumas.

Audito metu nustatyta, kad Skuodo rajono savivaldybės administracijos organizuojuose pirkimo konkursuose nustatyti reikalavimai galėjo dirbtinai riboti konkurenciją, ta pati administracija priėmė tiekėjų pateiktus pasiūlymus, bet tiekėjų neprašė patikslinti pateiktus pasiūlymų duomenis ir dokumentus (netinkamai atliko tiekėjų kvalifikacinių reikalavimų vertinimą). Viešoji įstaiga Nemuno euroregiono Marijampolės biuras kai kurias pirkimo sutartis sudarė ir pakeitė nesilaikydama Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų ir prekių pirkimo sutarties nuostatų. Dėl netinkamai vykdytų viešųjų pirkimų taikytos finansinės pataisos.

Dėl neteisingai skaičiuoto darbo užmokesčio, tinkamomis pripažintų išlaidų, kurios nėra realiai patirtos arba nėra susijusios su projektu ir t. t., apskaičiuotos netinkamos finansuoti išlaidos. Bendra visų netinkamų finansuoti išlaidų suma yra 20 895 EUR. Grąžintinų lėšų dalį mokėjimo institucija (Finansų ministerija) numato apskaityti ir nustatyta tvarka susigrąžinti.

Be to, pirmojo lygio kontrolę vykdančios institucijos ne visada tinkamai vykdė viešųjų pirkimų ir išlaidų tinkamumo vertinimus, vadovaujančioji – deleguotų funkcijų vykdymo priežiūrą. Vadovaujančioji institucija uždarymo procedūras atliko minimaliai.

Reglamentų reikalavimai dėl paramos administravimo ir kontrolės, išskyrus nurodytus pastebėjimus, yra įgyvendinti. Grąžintos ir grąžintinos sumos tinkamai administruotos ir apskaitytos; abejotinų ir nurašytų skolų nėra. Pažeidimų dažnis yra žemas, o finansinio poveikio

Europos Komisijai deklaruojamoms išmokėtoms ir pripažintoms tinkamomis finansuoti išlaidoms nėra.

Sanglaudos fondo (ISPA) projekto „Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ baigiamojo audito metu nustatėme 85 971 EUR netinkamų finansuoti išlaidų, iš kurių: 59 036 EUR dėl atsarginių dalių ir techninio aptarnavimo paslaugų įsigijimo (tai negali būti finansuojama Sanglaudos fondo lėšomis); 24 039 EUR dėl negautų pagal sutartį paslaugų; 2 896 EUR dėl neįvykdytų (netinkamai įvykdytų) sutarčių.

Nustatėme, kad mokėjimo institucija (Finansų ministerija) neįvykdė planinių patikrų, tačiau atliko patikras prieš tarpinius mokėjimus. Kai kurios atliktos patikros įformintos pavėluotai, negalėjome įsitikinti, ar buvo atlikta fizinių indikatorių patikra. Įgyvendinančioji institucija Aplinkos projektų valdymo agentūra nesilaikė kai kurių Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų terminų, konfidencialumo principo. Utenos regioninis atliekų tvarkymo centras turėjo sudaryti sąlygas tinkamiems geologiniams tyrimams atlikti. Nesilaikyta kai kurių viešinimo priemonių vykdymo taisyklių.

Sanglaudos fondo (ISPA) projekto „Plungės vandentiekio ir nuotekų sistemos (I fazė)“ baigiamojo audito metu nustatėme 1 046 535 EUR netinkamų finansuoti išlaidų, iš kurių: 8 413 EUR dėl nepateiktų įrodymų apie įvykusius seminarus (vienas seminaras nėra susijęs su projekto administravimu); 713 EUR dėl išlaidų, susijusių su priežiūra garantinio laikotarpio metu; 1 738 EUR dėl techninio inžinieriaus išlaidų, kurios buvo numatytos rangos darbų sutartyse ir realiai patirtos; 7 498 EUR dėl vandens matavimo prietaiso įsigijimo, kurį GPG turėjo įsigyti savo lėšomis; 2 896 EUR dėl atsarginių dalių įsigijimo, kurios nėra finansuojamos Sanglaudos fondo lėšomis. Dėl to, kad perkančioji organizacija nesilaikė Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų – nepagrįstai pasirinko neskelbiamų derybų būdą, o vykdydama supaprastinto atviro konkurso pirkimo procedūrą nesilaikė lygiateisiškumo principo – pritaikyta 25 proc., arba 1 025 277 EUR, finansinė pataisa.

Audito metu nustatėme, kad įgyvendinančioji institucija Aplinkos projektų valdymo agentūra nesilaikė pažeidimų tyrimo terminų, patikrų vietoje ataskaitose ne visi atsakymai pagrįsti dokumentu ar komentaru. Negavome įrodymų, kad atliekant patikras būtų patikrinti fiziniai indikatoriai. Atlikdama pirkimo procedūras Aplinkos projektų valdymo agentūra nesilaikė nustatytų informacijos teikimo terminų; neįsitikino dėl komisijų narių nepriekaištingos reputacijos; nesilaikė reikalavimo laiku sudaryti viešojo pirkimo komisiją; prieš išsiųsdama sutartį neapsvarstė galutinių konkurso laimėtojo įrodymų. Agentūros apskaitos sistemose neapskaityta nustatyta ir susigrąžinta suma.

Dėl žymiai viršyto audito metu nustatyto reikšmingumo lygio pareiškėme sąlyginę nuomonę.

Sanglaudos fondo (ISPA) projekto „Mažeikių miesto nuotekų valymo įrenginių statyba“ *baigiamojo audito* metu nustatėme 106 957 EUR netinkamų finansuoti išlaidų, iš kurių 80 180 EUR – dėl papildomai įsigytų, nenumatytų Europos Komisijos sprendime, 4 orapūčių ir 26 777 EUR – dėl papildomos siurblynės įrengimo. Nustatėme, kad nepasiekti Europos Komisijos sprendime nustatyti veiklos tikslai – prijungti nurodytą skaičių namų ūkių prie vandens ir nuotekų tinklų bei parengti ir įgyvendinti nuotekų dumblo planą. Nustatėme įgyvendinančiosios institucijos Aplinkos projektų valdymo agentūros viešųjų pirkimų procedūrinių neatitikimų (pavėluotai sudarytos viešųjų pirkimų komisijos; neįsitikinta dėl komisijų narių nepriekaištingos reputacijos ir tinkamų ekonominių, techninių ir teisinių žinių turėjimo; nesilaikyta reikalavimo saugoti su pirkimu susijusius dokumentus ir kt.). Nustatėme, kad neteisingai apskaityta avanso suma, rangovui sumokėta mažiau, negu turėjo būti sumokėta už atliktus darbus.

Sanglaudos fondo projekto „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ *baigiamojo audito* metu nustatėme 41 952 EUR netinkamų finansuoti išlaidų, iš kurių 28 316 EUR – dėl įrangos techninio aptarnavimo ir priežiūros, įskaitant atsargines dalis garantiniu laikotarpiu (veiklos sąnaudos, kurios nėra kapitalizuojamos), 13 636 EUR – dėl veiklos išlaidų, kurios tiesiogiai nesusijusios su projekto tikslais. Nepasiekti Europos Komisijos sprendime patvirtinti projekto tikslai – pagerinti vidutinį atliekų surinkimo procentą regione, padidinti perdirbamų atliekų surinkimo procentą. Nustatėme neatitikimų Aplinkos projektų valdymo agentūrai įforminant projekto pažeidimus, vykdant viešuosius pirkimus ir viešinimo priemones, vykdant patikras.

4.2. 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos privalomųjų auditų rezultatai

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, išlaidų bei valdymo ir kontrolės sistemos veikimo 2009 metais valstybinis auditas. Kaip nurodyta Europos Komisijai pateiktoje ir 2008 m. gruodžio 18 d. jos patvirtintoje keturių veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijoje, valstybinio audito metu¹⁴⁰ įvertintas valdymo ir kontrolės sistemos veikimo 2009 metais efektyvumas bei 2009 metais Europos Komisijai deklaruotos išlaidos.

Audito planavimo ir vidaus kontrolės testavimo metu buvo atliekamos audito procedūros, skirtos vertinti sukurtų kontrolės priemonių atitiktį ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimams,

¹⁴⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės metinė kontrolės ataskaita pagal reglamento (EB) Nr. 1083/2006 62 str. „Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, išlaidų bei valdymo ir kontrolės sistemos veikimo 2009 m. valstybinio audito ataskaita“, 2010-12-23 Nr. FA-P-80-3-82 ir valstybinio audito išvada, 2010-12-23 Nr. 9-78.

susijusiems su valdymo ir kontrolės sistemos funkcijomis (visose sistemą sudarančiose institucijose¹⁴¹), ir kontrolės priemonių praktinio veikimo (audito strategijoje nurodytose institucijose¹⁴²) efektyvumą.

Atlikus vidaus kontrolės testavimą, jo rezultatai buvo įvertinti atsižvelgiant į Europos Komisijos gairėje¹⁴³ „Dėl bendros metodologijos vertinant valdymo ir kontrolės sistemas šalyje narėje“ nurodytus pagrindinius kontrolės reikalavimus.

Kaip numatyta 2006 m. gruodžio 8 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1828/2006 16 straipsnyje, detalaus testavimo (atrinktų projektų audito) metu buvo patikrinta, ar veiksmas (projektas) atitinka veiksmų programai taikomus atrankos kriterijus, ar įgyvendinamas (įgyvendintas) pagal patvirtinimo sprendimą ir atitinka visas taikytinas sąlygas dėl jo funkcionalumo ir paskirties arba siektinų tikslų, ar Europos Komisijai 2009 metais deklaruotos projekto išlaidos atitinka paramos gavėjo apskaitos dokumentus, patvirtinamuosius dokumentus, ES ir nacionalines taisykles. Detalaus testavimo metu valstybiniai auditoriai atliko atsitiktinės statistinės atrankos būdu atsirinktų 60 mokėjimo prašymų patikrinimus tiek 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą administruojančiose institucijose, tiek projekto įgyvendinimo vietoje / pas paramos gavėjus.

Pažymime, kad audito metu valstybiniai auditoriai negalėjo atlikti tam tikrų suplanuotų užduočių dėl apimties ribojimų:

- nebuvo galimybės įvertinti, ar visi projektai, kuriuos vykdant patirtos išlaidos buvo deklaruotos Europos Komisijai, buvo įgyvendinti pagal paramos sutartis ir atitinka visas sąlygas dėl jų funkcionalumo ir paskirties ar siektinų tikslų¹⁴⁴ tais atvejais, kai:
 - ▶ su tikrintais mokėjimo prašymais susiję projektai buvo nebaigti įgyvendinti, todėl jų stebėsenos rodikliai buvo dar nepasiekti, arba juos planuota pasiekti per tam tikrą laikotarpį, kuris audito metu nebuvo pasibaigęs, todėl nebuvo galimybės įvertinti jų pasiekimo;
 - ▶ Europos Komisijai buvo deklaruotos išlaidos, pagrįstos projekto vykdytojo turimomis ir apmokėtomis išankstinio apmokėjimo sąskaitomis, kurios nėra dokumentai, užtikrinantys, kad prekės ar paslaugos buvo suteiktos pagal paramos sutartį.

¹⁴¹ Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-10-17 nutarimu Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“ (2009-12-23 nutarimo Nr. 1687 redakcija) patvirtintas taisykles, valdymo ir kontrolės sistemos institucijos, be Audito institucijos, apima Vadovaujančiąją, Tvirtinančiąją, Tarpines, Įgyvendinančiąsias, Mokėjimus atliekančią institucijas ir Viešųjų pirkimų tarnybą.

¹⁴² Vadovaujančiojoje, Tvirtinančiojoje ir Mokėjimus atliekančiojoje, Tarpinėse (Socialinės apsaugos ir darbo, Aplinkos ministerijose bei Informacinės visuomenės plėtros komitete prie Susisiekimo ministerijos) institucijose, visuotinių dotacijų valdytojuje UAB „Investicijų ir verslo garantijos“, Įgyvendinančiojoje institucijose (VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūroje, Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūroje, Transporto investicijų direkcijoje) bei SFMIS, kaip horizontaliojoje srityje.

¹⁴³ Guidance document on a common methodology for the assessment of management and control systems in the Member States (2007–2013 programming period).

¹⁴⁴ Kaip numatyta Komisijos reglamento (EB) Nr. 1828/2006, nustatančio R. 1083/2006 ir Europos Parlamento bei Tarybos reglamento (EB) Nr. 1080/2006 dėl ERPF įgyvendinimo taisykles, 16 str. 2 d. a) p.

- nebuvo galimybės įvertinti valdymo ir kontrolės sistemos dalies, susijusios su įgyvendinančiosios institucijos (Lietuvos mokslo tarybos) vykdoma visuotinės dotacijos valdytojo funkcija, nes šios sistemos dalies kūrimas audituojamu laikotarpiu nebuvo baigtas. Audituojamu laikotarpiu nebuvo Europos Komisijai deklaruotų išlaidų, susijusių su Lietuvos mokslo tarybos administruojama sritimi.

Įvertinę valdymo ir kontrolės sistemos atitiktį ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimams ir veikimą audituojamu laikotarpiu bei Europos Komisijai 2009 metais deklaruotas, su atrinktų projektų įgyvendinimu susijusias išlaidas, nustatėme:

- Audituojamu laikotarpiu dar nebuvo įgyvendintos visos Metinėje kontrolės ataskaitoje už 2008 m. pateiktos rekomendacijos¹⁴⁵, susijusios su valdymo ir kontrolės sistemos atitiktimi ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimams, t. y. su valdymo ir kontrolės sistemos institucijų atliekamų funkcijų, įgaliojimų ir atsakomybių atitiktimi nustatytam teisiniam reguliavimui (rekomendacijos iš esmės susijusios su iki šiol nepatikslingomis Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas, taisyklėmis).
- Transporto investicijų direkcijos taikomos kontrolės priemonės, susijusios su projektu vykdytojų pateiktų mokėjimo prašymų tikrinimu (vadovybės atliekamais patikrinimais¹⁴⁶) ir audito seka, veikia iš dalies, reikalingi esminiai patobulinimai:
 - ▶ neužtikrinama audito seka atliekant tinkamumo finansuoti vertinimą, mokėjimo prašymų patikrą (techninę dalį ir finansinę dalį), projektų patikras vietose;
 - ▶ tikrinant mokėjimo prašymus neužtikrinama dvigubo finansavimo prevencija, kad toms pačioms veikloms ir išlaidoms finansavimas nebūtų skiriamas pakartotinai;
 - ▶ tinkamomis finansuoti pripažintos išlaidos, neatitinkančios tinkamumo finansuoti reikalavimų;
 - ▶ išlaidos pripažintos deklaruotinomis Europos Komisijai nepatikrinus išlaidų apmokėjimą pagrindžiančių dokumentų tinkamumo (kai mokėjimo prašyme deklaruotos išlaidos kompensuojamos sąskaitų apmokėjimo būdu).
- Nacionalinės išlaidų tinkamumo taisyklės leidžia Europos Komisijai deklaruoti išlaidas, kurios yra paremtos išankstinio apmokėjimo sąskaitomis ir nėra pagrįstos faktiškai pagal paramos sutartį suteiktomis paslaugomis ar pristatytomis prekėmis.

¹⁴⁵ 2010-12-15 duomenimis, tik 134 iš 173 Metinėje kontrolės ataskaitoje už 2008 m. pateiktų rekomendacijų buvo įgyvendintos arba nebeaktualios.

¹⁴⁶ Angl. *management verifications* (pagal EK gairę „Dėl bendros metodologijos vertinant valdymo ir kontrolės sistemas šalyje narėje“).

- Dėl nepakankamo teisinio reguliavimo paramos gavėjų taikoma viešųjų pirkimų praktika turi sisteminių trūkumų, susijusių su užsakovo rezervo įtraukimu į viešojo pirkimo vertę, subrangos masto ribojimu ir kt.:
 - ▶ nustatyti atvejai, kai viešojo pirkimo dokumentuose, o vėliau ir sudarytose rangos sutartyse numatomas užsakovo rezervas;
 - ▶ nustatyti atvejai, kai perkančiosios organizacijos pirkimo dokumentuose buvo nustatyti reikalavimai tiekėjui (rangovui) pačiam atlikti tam tikrą darbų kiekį, arba procentiniu dydžiu buvo ribojamas subrangos mastas, taip dirbtinai ribojant konkurenciją;
 - ▶ netinkamai panaudojamas užsakovo rezervas (ne būtinoms projektui įgyvendinti išlaidoms, o tokioms kaip, pvz., ypatingo statuso asmenų aptarnavimo salės ir verslo klasės laukimo salės įrengimas pagal naują interjero projektą, šviestuvų, kurie nenumatyti techniniame projekte ir pirkimo dokumentuose, įrengimas).
- Supaprastintų viešųjų pirkimų¹⁴⁷ atveju nacionalinis teisinis reguliavimas turi trūkumų, nes šiuos pirkimus reglamentuoja projekto vykdytojo (perkančiosios organizacijos) pasitvirtintos taisyklės, kurių atitikties Viešųjų pirkimų įstatymui nėra kontroliuojama.
- Vertinant Europos Komisijai deklaruotas išlaidas, nustatyti atvejai, kai buvo nesilaikyta viešųjų pirkimų principų, nacionalinių išlaidų tinkamumo taisyklių ar kitų nacionalinių teisės aktų nuostatų:
 - ▶ kiek tai susiję su viešųjų pirkimų principų pažeidimu: netinkamai pasirinktas viešųjų pirkimų atlikimo būdas (neskelbiamos derybos); viešojo pirkimo dokumentai nėra tikslūs, aiškūs ir be dviprasmybių, minimalūs kandidatų kvalifikaciniai reikalavimai nėra pagrįsti ir proporcingi pirkimo objektui, techninė specifikacija parengta nesivadovaujant Viešųjų pirkimų įstatymu, dėl viešojo pirkimo neskaidymo į dalis dirbtinai ribojama konkurencija ir kt.; vykdant viešuosius pirkimus nesilaikyta perkančiosios organizacijos patvirtintų supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių reikalavimų; pirkimas vykdytas nesilaikant perkančiosioms organizacijoms nustatytų reikalavimų ir kt.;
 - ▶ kiek tai susiję su nacionalinių išlaidų tinkamumo taisyklių ar kitų nacionalinių teisės aktų nuostatų pažeidimais: išlaidų, neatitinkančių projektų finansavimo sąlygų aprašo reikalavimų, pripažinimas tinkamomis finansuoti; reikšmingas projekto finansavimo ir administravimo sutartyje nustatyto veiklos rodiklio nepasiekimas įgyvendinant projektą; tinkamomis finansuoti pripažintos netinkamos darbų pakeitimų išlaidos;

¹⁴⁷ Tarptautinio pirkimo vertės ribos nesiekiantys pirkimai pagal Bendrijos teisę.

Išvados dėl 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo priedas
paraiškos naudos ir kokybės vertinimo etape nepagrįstai suteiktas aukštas vertinimo
balas ir kt.

Dėl išvardytų apimties apribojimų ir audito metu nustatytų dalykų pareiškėme sąlyginę
nuomonę, valdymo ir kontrolės sistemos institucijoms pateikėme pastebėjimus ir rekomendacijas.

5. Informacinių išteklių valdymas

5.1. Informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas

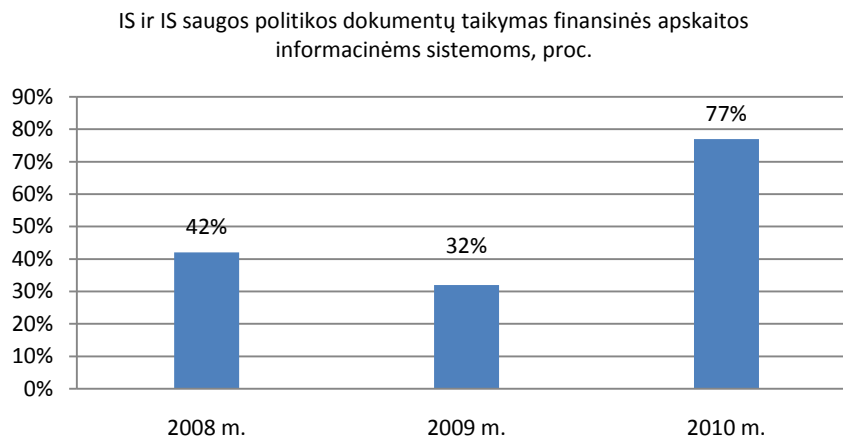
Informacinių sistemų bendrosios kontrolės būklė buvo vertinta, atsižvelgiant į 52-jų finansinių auditų ir į vieno specializuoto informacinių sistemų audito rezultatus.

Pateikiame valstybinių auditorių pastebėjimus:

1. Dėl informacinių išteklių valdymo reglamentavimo. 2010 m. buvo tęsiama valstybės informacinių sistemų kontrolės sistemos reforma, pakeistas Informacinės visuomenės plėtros komiteto statusas – iš įstaigos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės jis tapo įstaiga prie Susisiekimo ministerijos. Tęsiant valstybės informacinių išteklių valdymo tobulinimo darbus, nuspręsta registrams ir informacinėms sistemoms taikyti bendrus planavimo, valdymo ir saugos priemonių, taip pat kūrimo, tvarkymo ir integralumo principus bei reikalavimus. Kita vertus, informacinių sistemų valdymo teisinis reglamentavimas 2010 metais iš esmės nepakito, teisės aktai vis dar fragmentiškai reglamentuoja informacinių sistemų valdymą, daugelis Vyriausybei ir Informacinės visuomenės plėtros komitetui skirtų informacinių sistemų veiklos auditų rekomendacijų, susijusių su informacinių technologijų strateginiu valdymu, nebuvo įgyvendintos.

Pažymime, kad 2005 m. pradėti informacinių sistemų valdymo teisinio reglamentavimo pakeitimai dar nebaigti, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos patikslino Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo projektą, tačiau 2010 m. jis vis dar buvo derinamas Vyriausybėje. Siekiant užtikrinti tinkamą valstybės informacinių išteklių kūrimą, tvarkymą, valdymą, naudojimą, priežiūrą, sąveiką, planavimą, finansavimą ir saugą, toks įstatymas yra būtinas.

2. Dėl informacinių sistemų valdymo ir saugos organizavimo. Dabartinis valstybės informacinių sistemų teisinis reglamentavimas netaikomas visoms valstybinėms institucijoms, daugelis reikalavimų nėra privalomi savivaldos ir kitoms Vyriausybei neatskaitingoms institucijoms. Pastebėjome, kad 2010 m. valstybės institucijos informacinių sistemų valdymui skyrė daugiau dėmesio negu ankstesniais metais. 2010 metais 77 proc. įstaigų informacinių sistemų ir informacijos saugos dokumentai (nuostatai) apėmė finansines kompiuterizuotas informacines sistemas, 2009 m. tokių įstaigų buvo 32 proc. (žr. 3 pav.).

3 pav. Informacinių sistemų reglamentavimo pokyčiai valstybės institucijose

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Nustatėme, kad 71 proc. institucijų numato informacinių sistemų strategines vystymo kryptis atskirame dokumente arba bendruose strateginiuose planuose.

Trečdalis audituotų institucijų nesiima reikiamų priemonių informacinių sistemų saugai valdyti ir užtikrinti – neturi paskirtų asmenų, atsakingų už informacinių sistemų saugos organizavimą ir kontrolę (33 proc.), ir neturi parengtų saugos politikos dokumentų (duomenų saugos nuostatų) (31 proc.). Pastebėjome, kad 69 proc. institucijų neįvertino rizikos, gresiančios institucijų informacinių sistemų veiklai, o 56 proc. neturi patvirtintų institucijos veiklos tęstinumo planų, kuriais galėtų vadovautis sutrikus informacinių sistemų veiklai.

3. Dėl informacinių sistemų kūrimo, eksploatavimo ir projektų valdymo procedūrų.

Informacinių sistemų kūrimo metodika¹⁴⁸ yra tobulintina. Valstybinių auditorių nuomone, informacinę sistemą kuriančiai institucijai turėtų būti suteikta teisė numatyti galimybę pasirinkti vieną iš kelių informacinių sistemų kūrimo metodikų, suderinus ir patvirtinus informacinių sistemų kūrimo kontrolės taškus. Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės ir jose minima Valstybės informacinių sistemų kūrimo metodika nenumato išimčių ar procedūrų, taikytinų kuriamoms valstybės informacinėms sistemoms, kurios taps Europos Sąjungos ar tarptautinio projekto sudėtine dalimi. Minėtos taisyklės ir metodika nebuvo papildytos atsižvelgiant į informacinių sistemų kūrimo naujoves ir įvykusius Lietuvos ir Europos Sąjungos informacinės plėtros pokyčius.

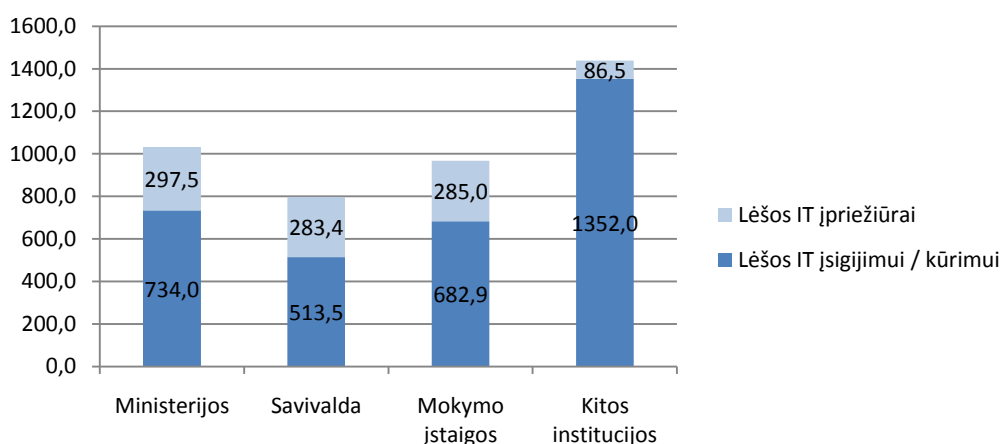
Pažymime, kad institucijos vis dar vangiai įgyvendina informacinių sistemų kūrimo reikalavimus, pavyzdžiui, informacinių sistemų specifikacijas buvo parengusios tik 40 proc. valstybės institucijų, valdančių valstybės informacines sistemas.

¹⁴⁸ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004-10-15 įsakymas Nr. T-131 „Dėl valstybės informacinių sistemų kūrimo metodinių dokumentų patvirtinimo“.

Valstybiniai auditoriai, siekdami tobulinti valstybės informacinių sistemų steigimą, kūrimą ir įteisinimą, išlaidų finansavimo kontrolę, 2009 m. rekomendavo teisės aktuose numatyti konkrečias priemones, reglamentuojančias išankstinę, einamąją ir paskesniąją lėšų, skirtų valstybės informacinių sistemų kūrimui, kontrolę. Šios rekomendacijos įgyvendinimo terminas dar nesibaigęs.

2010 m. valstybės investicijos į informacines technologijas siekė 208 mln. Lt, iš kurių 135 mln. Lt sudarė Europos Sąjungos lėšos. Atlikę išlaidų, patirtų kuriant, tvarkant ir prižiūrint valstybės informacinius išteklius, analizę pastebėjome, kad daugiausia lėšų institucijos skiria informacinių technologijų įsigijimui / kūrimui (žr. 4 pav.).

4 pav. Institucijų 2010 m. skirtos lėšos IT, tūkst. Lt

Atkreipėme dėmesį, kad valstybės lėšos vis dar skiriamos neįsteigtų informacinių sistemų kūrimui, duomenys teikiami iš neįteisintų informacinių sistemų ir registrų. Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklėse nustatyta¹⁴⁹, kad duomenys kitoms institucijoms kompiuteriniu būdu gali būti teikiami tik iš įteisintų informacinių sistemų, tačiau tik 40 proc. valstybės informacines sistemas valdančių institucijų buvo jas įteisinę.

4. Dėl informacinių sistemų vidaus audito. Teisės aktai numato¹⁵⁰, kad vidaus auditoriai ne rečiau kaip vieną kartą per trejus metus turi įvertinti, kaip vidaus kontrolė veikia viešajame juridiniame asmenyje. Pažymime, kad vidaus reikalų ministras yra patvirtinęs informacinių technologijų atitikties vertinimo metodiką¹⁵¹, kurioje nustatyta, kad informacinių sistemų saugos atitikties vertintojas gali būti įstaigos vidaus auditas, įstaigos vadovo ar įgaliotos institucijos paskirtas vertintojas arba įstaigos saugos įgaliotinis.

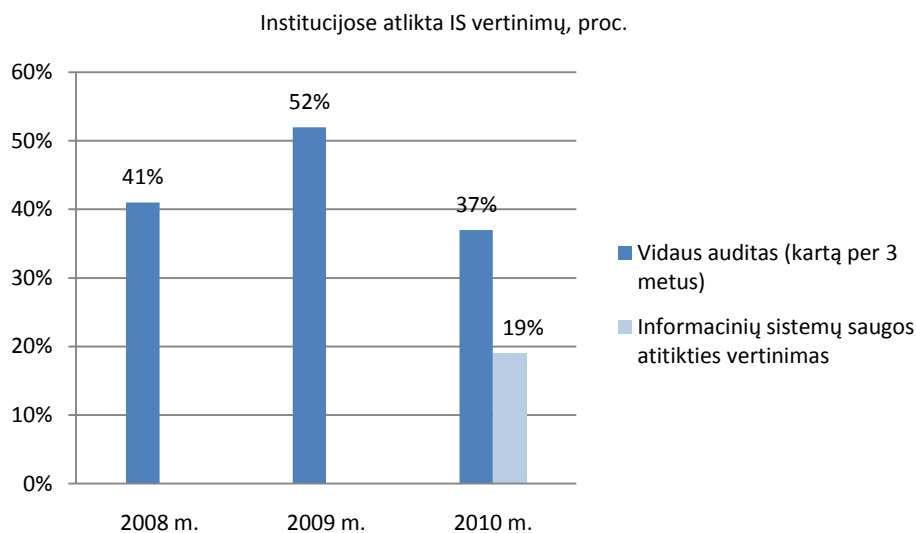
¹⁴⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais), 22 p.

¹⁵⁰ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253, 5 str. 2.6 d.

¹⁵¹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004-05-06 įsakymas Nr. 1V-156 „Dėl Informacinių technologijų saugos atitikties vertinimo metodikos patvirtinimo“.

Minėtų teisės aktų nesilaikė 63 proc. institucijų, nes neatliko informacinių sistemų ar konkrečiai informacijos saugos auditų. Pažymime, kad tik šiek tiek daugiau nei trečdalis audituotų institucijų, vertindamos vidaus kontrolės procedūras, bent kartą per trejus metus atliko informacinių sistemų auditus ir tik 19 proc. įvertino informacinių sistemų saugą (žr. 5 pav.).

5 pav. 2010 m. sumažėjo institucijų, vertinančių IS vidaus kontrolę

Palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo institucijų, savarankiškai vertinančių IS vidaus kontrolės būklę.

5.2. Informacinių sistemų auditai

Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimas ir pertvarkymas. Audito metu vertinome Lietuvos mokslo ir studijų institucijų ir organizacijų informacijos sistemų (LieMSIS) integravimą ir pertvarkymą rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu. Audito subjektai – Švietimo ir mokslo ministerija (kartu su Lietuvos universitetais yra Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo iniciatoriai) ir Kauno technologijos universitetas (vienas iš pagrindinių Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimo ir pertvarkymo vykdytojų).

Nustatėme¹⁵², kad LieMSIS buvo kuriamas daugiau kaip 10 metų ir jo kūrimui panaudota 51 mln. Lt, tačiau planuotas tikslas (integruoti ir pertvarkyti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemas kuriant pirmojo IMSIS ir antrojo AMSIS lygmenų sistemų visumą) iš esmės nepasiektas, o iki audituojamo laikotarpio pabaigos (2010 m. gegužės mėn.) šiam tikslui skirtos lėšos panaudotos nerezultatyviai ir neefektyviai. LieMSIS kūrimui 2001–2009 m. panaudojus 99 proc. (51 269 tūkst. Lt) skirtų valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos struktūrinių

¹⁵² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Lietuvos mokslo ir studijų institucijų, organizacijų informacijos sistemų integravimas ir pertvarkymas“, 2010-11-29 Nr. VA-P-900-5-23.

fondų lėšų, šios sistemos programinės įrangos kai kuriomis dalimis naudojami tik 4 institucijos iš planuotų. Dėl netinkamai apskaityto įsigyto LieMSIS ilgalaikio nematerialiojo turto ši sistema apskaitos registruose audito metu buvo neapskaityta tikrąja verte, dalis (14 tūkst. Lt) LieMSIS kūrimui skirtų lėšų panaudota ne pagal paskirtį.

Švietimo ir mokslo ministerijos taikomos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų projektų, skirtų informacinėms sistemoms kurti, stebėsenos priemonės nebuvo suderintos su informacinių sistemų kūrimo metodikos reikalavimais, todėl audito metu (iki 2010 m. spalio 25 d.) kuriant LieMSIS nebuvo atliekamas šios valstybės informacinės sistemos kūrimo kritinių taškų vertinimas ir galėjo būti skiriamas finansavimas neįteisintų informacinių sistemų kūrimui ir plėtrai.

Valstybinio audito ataskaita pateikta Seimo Audito komitetui, Vyriausybei ir Generalinei prokuratūrai. Audito ataskaitoje pateiktos rekomendacijos įgyvendinamos (terminai nesibaigę).

Valstybės tarnautojų pažymėjimų panaudojimas elektroninėje erdvėje. Audito metu vertinome valstybės tarnautojų pažymėjimų panaudojimo elektroninėje erdvėje efektyvumą ir rezultatyvumą. Nustatėme¹⁵³, kad elektroninės valdžios politikos koordinavimas turėjo trūkumų, priemonės įgyvendinančių institucijų veiksmai kai kuriais atvejais nesuderinti, todėl valstybės tarnautojų pažymėjimus elektroninėje erdvėje panaudoti atliekant tarnybines funkcijas beveik nėra kur, o priimant sprendimus neišvengta neefektyvaus lėšų panaudojimo. Trims valstybiniais sertifikavimo centrams steigti panaudota per 9 mln. Lt, tačiau sertifikatai, įrašomi į valstybės tarnautojų pažymėjimus ir asmens tapatybės korteles, sudaromi tik viename iš jų. Dėl šių priežasčių Vyriausybei rekomendavome įvertinti Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos sertifikavimo centro tolesnės veiklos vykdymo tikslingumą ir spręsti dėl sertifikavimo paslaugų teikėjų, sudarančių ir įrašančių sertifikatus į valstybės tarnautojų pažymėjimus, skaičiaus nustatymo.

Nustatėme, kad dėl laiku nepriimtų sprendimų, susijusių su kvalifikuotų sertifikatų įrašymo į valstybės tarnautojų pažymėjimus, 88 proc. 2008–2009 m. pagamintų pažymėjimų nepritaikyti naudoti elektroninėje erdvėje, todėl sertifikatus reikia perrašyti.

Elektroninės sveikatos informacinės sistemos plėtra ir audito rekomendacijų įgyvendinimas. Audito metu nustatėme¹⁵⁴, kad Nacionalinė elektroninė sveikatos informacinė sistema pradama kurti iš pradžių, praėjus 10 metų nuo pirmo bandymo (inicijuotas 2001 m.¹⁵⁵). Valstybės kontrolė 2008 m. įvertino elektroninės sveikatos sistemos pirmojo etapo kūrimą ir

¹⁵³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Valstybės tarnautojų pažymėjimų panaudojimas elektroninėje erdvėje“, 2010-12-31 Nr. VA-P-900-1-27.

¹⁵⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Elektroninės sveikatos informacinės sistemos plėtra ir audito rekomendacijų įgyvendinimas“, 2011-06-30 Nr. VA-P-90-2-10.

¹⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-10-04 nutarimas Nr. 1196 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001–2004 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“, 123 p.

konstatavo, kad projektas nebuvo tinkamai valdomas, o dalis lėšų panaudota nerezultatyviai, nesukurtos kai kurios planuotos elektroninės sveikatos sistemos funkcijos.

Šio audito metu nustatėme, kad Sveikatos apsaugos ministerijos pamokos ir patirtis kuriant elektroninės sveikatos sistemą kainavo 34 mln. Lt (panaudota kūrimui ir plėtrai iki 2011 m.), tačiau ne visi planuoti rezultatai pasiekti, dalis lėšų (15,21 mln. Lt) panaudota nerezultatyviai.

Auditoriai turėjo pastabų dėl vidaus kontrolės ir finansų valdymo. Nustatėme, kad Sveikatos apsaugos ministerijos vidaus auditoriai periodiškai nevertino IS vidaus kontrolės būklės, vykdoma neplanuota, nevisapusė ir nenuolatinė IT našumo stebėseną, nenustatyti stebėsenos rodikliai ir sritys, nevyksta IT stebėsenos rezultatų vertinimas ir nerengiami koreguojančių veiksmų planai. IS vidaus kontrolė ministerijoje silpna, todėl gali neužtikrinti sėkmingo IT projektų vykdymo.

Ministerijos informacinių sistemų vidaus kontrolė ir informacinių technologijų valdymas nuo 2006 m. šiek tiek pagerėjo, tačiau bendras lygis išliko nepakitęs. Neįgyvendinta dalis 2006 ir 2008 m. mūsų teiktų rekomendacijų, neįvykdytas valstybės kontrolieriaus sprendimas. Nustatėme besikartojančių informacinių sistemų valdymo ir saugos teisės aktų nesilaikymo atvejų: ministerija eksploatuoja neįteisintas informacines sistemas, neturi saugos įgaliotinio, neatliko rizikos vertinimo ir kt. Siekdama organizuoti tinkamą informacinių sistemų ir registrų valdymą, ministerija turėtų pašalinti nustatytus informacinių sistemų valdymo ir saugos teisės aktų pažeidimus.

Ministerijos sprendimas įsigyti naują Finansų valdymo ir apskaitos sistemą nebuvo pagrįstas ekonominiais naudos ir efekto skaičiavimais, nebuvo atlikta detali analizė. Įsigyjamas produktas iš esmės yra ilgalaikis nematerialusis turtas, todėl ministerija turėjo parengti investicijų projektą, pagrįstą ekonominiais naudos ir efekto skaičiavimais, detalio alternatyvų ir sprendimų analize.

IV DALIS. ANKSTESNIŲ SIŪLYMŲ ĮGYVENDINIMAS

Valstybės kontrolė Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2009 m. valstybės biudžeto vykdymo apyskaitos¹⁵⁶ pateikė siūlymus Vyriausybei ir Finansų ministerijai. Seimas 2010-11-18 nutarimu Nr. XI-1150¹⁵⁷ pasiūlė Vyriausybei priimti sprendimus pagal Valstybės kontrolės pateiktus siūlymus ir pateikti informaciją apie šių siūlymų įgyvendinimą.

Daugelį siūlymų Vyriausybė ir Finansų ministerija įgyvendino arba ėmėsi priemonių jiems įgyvendinti, o jų įgyvendinimą Valstybės kontrolė ir toliau stebės. Pateikiame informaciją apie Valstybės kontrolės pateiktų siūlymų įgyvendinimą (13 lentelė).

13 lentelė. Informacija apie siūlymų įgyvendinimą

Siūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei	
Siūlymas	Įgyvendinimas
1. Keisti teisės aktus taip, kad visos pajamos, gautos realizavus valstybės (savivaldybių) ilgalaikį materialųjį ir nematerialųjį turtą, būtų įskaitomos į atitinkamo biudžeto pajamas.	<i>Finansų ministerijos informacija</i> Parngtas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 16 ¹ , 17, 19, 22, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 16 ² straipsniu įstatymo projektas, kuriuo siūloma reglamentuoti, kad lėšos, gautos pardavus nereikalingą arba netinkamą (negalimą) naudoti valstybės ir savivaldybių turtą, išskyrus valstybės nekilnojamąjį turtą, atskaičius jo saugojimo ir pardavimo išlaidas, pervedamos atitinkamai į valstybės arba savivaldybės biudžetą. Įstatymo projektas yra suderintas su visomis ministerijomis. <i>Vykdomas.</i>
2. Siekiant padidinti Rezerviniam (stabilizavimo) fondui skiriamų lėšų dalį, teisės aktuose numatyti, kad suplanuota ir nepanaudota gyventojų santaupoms atkurti ir su tuo susijusioms išlaidoms padengti Privatizavimo fondo lėšų dalis, atsižvelgiant į gautas pajamas, būtų skiriama Rezerviniam (stabilizavimo) fondui sudaryti.	<i>Finansų ministerijos informacija</i> Pagal Lietuvos Respublikos gyventojų santaupų atkūrimo įstatymo ir jį keitusių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymą (2010 m. lapkričio 25 d. Nr. XI-1175) nustatyta, kad ne vėliau kaip 2011 m. rugsėjo 30 d. bankas uždaro gyventojų santaupų atkuriamąsias sąskaitas, o išlaidos, susijusios su atkuriamųjų sąskaitų atidarymu ir jų tvarkymu, apmokamos iš Privatizavimo fondo lėšų iki 2011 m. spalio 15 d. Pasibaigus šiam terminui, Finansų ministerijos santaupų atkūrimo sąskaita uždaroma ir lėšos pervedamos į Privatizavimo fondą. Atsižvelgiant į tai pagal galiojančius teisės aktus nuo 2012 metų ne mažiau kaip 2/3 gautų į Privatizavimo fondą privatizavimo pajamų bus numatoma skirti Rezerviniam (stabilizavimo) fondui sudaryti. <i>Pasikeitus teisiniam reglamentavimui siūlymas tapo neaktualus.</i>
3. Papildyti teisės aktus nuostatomis, įpareigojančiomis lėšų gavėjus grąžinti iš Privatizavimo fondo gautų ir nepanaudotų lėšų dalį ir nustatančiomis tokių lėšų grąžinimo tvarką.	<i>Finansų ministerijos informacija</i> Parngtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. vasario 6 d. nutarimo Nr. 152 „Dėl Privatizavimo fondo lėšų naudojimo ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas, kuris pateiktas derinti. <i>Vykdomas.</i>
4. Tikslinti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisykles, jose įvardijant ir kitus atvejus, dėl kurių valstybės biudžeto asignavimų valdytojai	<i>Finansų ministerijos informacija</i> Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 681 buvo patikslintos Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės. Atsižvelgus į Valstybės kontrolės siūlymą, buvo pakeista taisyklių 77.3 ir 77.4 punktų redakcija ir

¹⁵⁶ Valstybės kontrolės 2010-09-30 išvada Nr. FA-P-700-2-79.

¹⁵⁷ Lietuvos Respublikos Seimo 2010-11-18 nutarimas Nr. XI-1150 „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos“.

privalo keisti programų sąmatas.	nuostatos, kuriomis reglamentuojami atvejai, dėl kurių valstybės biudžeto asignavimų valdytojai privalo keisti programų sąmatas, pateikdami Finansų ministerijai pažymas apie biudžeto asignavimų, skirtų biudžeto programoms vykdyti, pakeitimus. <i>Igyvendintas.</i>
5. Teikti apibendrintą informaciją apie asignavimų valdytojų strateginių tikslų ir programų tikslų pasiekimą (apibendrintą vertinimo kriterijų įvykdymą pagal asignavimų valdytojus). <i>(Siūlymas buvo pateiktas Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2008 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos.)</i>	Finansų ministerijos informacija Patikslintoje Strateginio planavimo metodikoje yra numatyta, kad asignavimų valdytojai kiekvienais metais turi parengti metinę veiklos ataskaitą. Šių ataskaitų formos yra patvirtintos minėtoje metodikoje, jose numatyta atsiskaityti už Strateginiame veiklos plane numatytų strateginių tikslų pasiekimą, atsižvelgiant į efekto vertinimo kriterijus ir vykdytas programas, taip pat numatytas atsiskaitymas už vykdytų programų įgyvendinimo rezultatus pagal nustatytas vertinimo kriterijų reikšmes, su paaiškinimais dėl tų reikšmių nukrypimų, įskaitant ir tarpinstitucinių veiklos planų įgyvendinimą. Metines veiklos ataskaitas ministrai iki kiekvienų metų kovo 1 d. teikia Vyriausybei, kuri parengia ir jų apibendrintą Vyriausybės veiklos ataskaitą, ir skelbia savo interneto tinklalapiuose. Be to, 2011 m. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-230 „Dėl biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų informacijos apie programų sąmatų vykdymą formų patvirtinimo“ pakeistos programų sąmatų vykdymo formos. Minėtame įsakyme patvirtinta forma „Informacija apie institucijos strateginių tikslų įgyvendinimą“. <i>Neįgyvendintas.</i>
Siūlymai Finansų ministerijai	
1. Nustatyti papildomas priemones, kurios užtikrintų, kad rengiant Privatizavimo fondo lėšų sąmatos projektą ir planuojant lėšas Vyriausybės patvirtintoms šalies programoms įgyvendinti būtų įvertintas fondo lėšų poreikis valstybės investicijoms.	Finansų ministerijos informacija Rengiant Privatizavimo fondo 2010 metų lėšų sąmatą prognozuota gauti tik 50 mln. Lt privatizavimo pajamų, ir skirti Privatizavimo fondo lėšų Valstybės investicijų programai įgyvendinti nenumatyta. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo 7 straipsnio 3 dalies 2 punktu Vyriausybė turi teisę skirti Privatizavimo fondo lėšas Vyriausybės patvirtintoms programoms įgyvendinti (iki 1/3 iš privatizavimo gautų pajamų). 2010 metais Vyriausybė tvirtindama šias programas skyrė lėšų neatidėliotinoms reikmėms, kurioms nebuvo galimybės numatyti lėšų rengiant valstybės biudžeto projektą ir investicijų programą. <i>Neįgyvendintas.</i>
2. Siekiant išvengti pasikartojančių pažeidimų, sukurti programų sąmatų keitimo kontrolės procedūras.	Finansų ministerijos informacija Atsižvelgus į rekomendaciją ir Biudžeto sandaros įstatymo pakeitimus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 681 patikslintas 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 77 punktą, jame nurodant papildomus sąmatų keitimo atvejus. <i>Neįgyvendintas. Kontrolės procedūros nesukurtos.</i> Finansų ministerijos pateiktame aprašyme kalbama apie Vyriausybei teikto siūlymo (Eil. Nr. 4) įgyvendinimą.
3. Skaičiuojant mokesčių atskaitymus programų (fondų) finansavimui, įvertinti gražintas mokesčių permokas.	Finansų ministerijos informacija Valstybinė mokesčių inspekcija, teikdama Finansų ministerijai informaciją apie akcizų pajamas, gautas už realizuotą benziną, dyzelinius degalus ir energinius produktus, kurie pagaminti iš biologinės kilmės medžiagų ar su jų priedais ir skirti naudoti kaip variklių degalai, ir akcizo pajamas, gautas už realizuotas suskystintas dujas, skirtas automobiliams, nuo kurių skaičiuojami atskaitymai Kelių priežiūros ir plėtros programai finansuoti, atsižvelgė į siūlymą ir įvertina gražintas permokas nuo 2011 m. birželio 1d. <i>Vykdomas.</i>
4. Aukštųjų mokyklų įmokas (už mokslą ir atsitiktines paslaugas) į valstybės biudžetą apskaitoje registruoti ir ataskaitose	Finansų ministerijos informacija Valstybinė mokesčių inspekcija papildė mokesčių, rinkliavų ir kitų įmokų kodų sąrašą ir aukštosios mokykloms priskyrė 3 atskirus

atskleisti pagal įmokų rūšis.	kodus (įmokos už turto nuomą, pajamos už atsitiktines paslaugas ir įmokos už mokslą aukštesiose mokyklose). Taip pat patikslintas mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos formos 1-VP priedas Nr. 3. <i>Igyvendintas 2011 metais.</i>
5. Siekiant išvengti klaidingo valstybės biudžeto pajamų priskyrimo asignavimų valdytojų specialiųjų programų pajamoms, parengti pajamų, kurioms atitinkamais teisės aktais yra nustatyta tikslinė jų naudojimo paskirtis, apskaitos tvarką.	Finansų ministerijos informacija Atsižvelgiant į Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 24 punktą, biudžetinių įstaigų pajamų įmokėjimo į valstybės biudžetą sumos nustatomos kiekvienam valstybės biudžeto asignavimų valdytojui jų pačių teikimu. Finansų ministerija nedisponuoja informacija apie asignavimų valdytojų uždirbamas pajamas. Patikslinto Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio 11 dalies 1 ir 2 punktuose įvardintų pajamų viršplaninės įmokos paliekamos asignavimų valdytojui. Šios pajamos finansinėse ataskaitose rodomos viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartuose nustatyta tvarka. <i>Igyvendintas.</i>
6. Siekiant išvengti pakartotino lėšų priskyrimo valstybės biudžeto pajamoms ir panaudotiems asignavimams, parengti asignavimų valdytojų specialiųjų programų, kurių finansavimas numatytas tam tikrais teisės aktais, sugrįžusių lėšų apskaitos tvarką.	Finansų ministerijos informacija Atsižvelgiant į tai, kad valstybės biudžeto pajamos ir asignavimai gali būti tik piniginės lėšos, todėl susigrąžintos nepanaudotos ar neteisėtai panaudotos tikslinių pajamų įmokų lėšos, kurios ankstesniais metais buvo pervestos programai vykdyti, sumokamos į valstybės biudžetą, kad asignavimų valdytojai toliau galėtų jas naudoti specialiosioms programoms finansuoti. Grįžtančių valstybės biudžeto pajamų apskaitai tvarkyti ir joms atpažinti VMI suteikė papildomus įmokų kodus, o šias lėšas administruoja, apskaito ir perveda į biudžetą šias lėšas susigrąžinę asignavimų valdytojai. <i>Iš dalies įgyvendintas.</i>
7. Valstybės rezervo pinigines lėšas perkelti į Lietuvos banke tam tikslui atidarytą sąskaitą.	Finansų ministerijos informacija Valstybės rezervo piniginės lėšos 2010-10-22 perkeltos į Lietuvos banke tam tikslui atidarytą atskirą sąskaitą. <i>Igyvendintas.</i>
8. Reglamentuoti palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos struktūrinės paramos 2007–2013 m. lėšų, naudojimo tvarką.	Finansų ministerijos informacija Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-05-19 įsakymu Nr. 1K-192 patvirtintos Palūkanų, sukauptų nuo Europos Sąjungos fondų lėšų, panaudojimo ir įskaitymo į valstybės biudžetą taisyklės. <i>Igyvendintas.</i>
9. Įdiegti kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad asignavimų valdytojų vykdomos specialiosios programos būtų finansuojamos pirmiausia iš įmokėtų pajamų įmokų, o tik po to iš valstybės biudžeto asignavimų. <i>(Siūlymas buvo pateiktas Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2008 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos.)</i>	Finansų ministerijos informacija Asignavimų valdytojų programos nuo 2012 m. bus finansuojamos pagal finansavimo šaltinių klasifikaciją. Finansų ministerija pervedama lėšas atlieka programos sąmatos kontrolę ir kontroliuoja, kad biudžetinės įstaigos pateikta mokėjimo paraiška neviršytų įmokėtų pajamų. <i>Neįgyvendintas. Siūlymas išlieka aktualus, jo įgyvendinimas bus stebimas.</i>
10. Tikslinti Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų įvykdymo ataskaitos sudarymo taisyklės nuostata, kad esant skirtumams tarp įstatymu patvirtintų asignavimų ir Apskaitos ataskaitose pateikiamų plano duomenų, jie būtų atskleisti. <i>(Siūlymas buvo pateiktas Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2008 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos.)</i>	Finansų ministerijos informacija 2010 m. ataskaitoje ir vėliau teikiamose ataskaitose bus teikiami 2 planai –Rodiklių įstatymu patvirtintas planas ir patikslintas planas, pagal visus teisės aktais numatytus atvejus (perskirstant ES lėšas, skiriant iš Vyriausybės rezervo, viršplaninės įmokos ir kt.). Plano patikslinimas atskleidžiamas aiškinamojo rašto priede Nr. 8. <i>Neįgyvendintas.</i>
11. Siekiant užtikrinti sklandų perėjimą prie apskaitos vedimo pagal VSAFAS, 2009 m. inventorizuoti visas valstybės išdo	Finansų ministerijos informacija Visos išdo sąskaitos ir jose esančios lėšos suregistruotos ir

sąskaitas, taikant dvejetainį įrašą padaryti jų apskaitos registrą.
(Siūlymas buvo pateiktas Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2008 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos.)

apskaitomos pagal VSAFAS.

Įgyvendintas.

Išvadą ir Išvados priedą parengė:

6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja (finansiniam (teisėtumo) auditui)
Danguolė Krištopavičienė, vyriausiosios valstybinės auditorės Giedrė Stalauskienė, Birutė
Žąsinienė ir Rasa Guobienė.

Išvados kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Prezidentui,

Lietuvos Respublikos Vyriausybei,

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai.